

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ ΕΠΙ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ
ΤΖΩΝ ΚΕΝΝΕΝΤΥ ΚΑΙ ΛΙΝΤΟΝ ΤΖΟΝΣΟΝ
ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΥΠΟ (1961-1968)**

ΕΥΤΥΧΙΑ ΓΚΙΜΤΣΑ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2021

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ ΕΠΙ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ
ΤΖΩΝ ΚΕΝΝΕΝΤΥ ΚΑΙ ΛΙΝΤΟΝ ΤΖΟΝΣΟΝ
ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΥΠΟ (1961-1968)**

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ
αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Νεότερη
και Σύγχρονη Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις.**

**ΕΥΤΥΧΙΑ ΓΚΙΜΤΣΑ
ΙΟΥΛΙΟΣ 2021**

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ευτυχία Γκίμτσα, 2021.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει
απαραιτήτως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του
Πανεπιστημίου.

ΣΕΛΙΔΑ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ

Ευτυχία Γκίμτσα

Ο Πόλεμος του Βιετνάμ επί Προεδρίας Τζών Κέννεντυ και Λίντον Τζόνσον στον Ελληνικό Τύπο (1961-1968).

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 06/09/2021 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος) Μάριος Ευρυβιάδης Καθηγητής

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Αντώνης Κλάψης Επίκουρος Καθηγητής

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Μερσίλεια Αναστασιάδου Λέκτορας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Ευτυχία Γκίμτσα γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο *Ο πόλεμος του Βιετνάμ επί Προεδρίας Τζων Κέννεντυ και Λίντον Τζόνσον στον Ελληνικό Τύπο (1961-1968)*, αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η Δηλούσα

Ευτυχία Γκίμτσα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία στόχο έχει να παρουσιάσει την πολιτική των δύο Αμερικανών Προέδρων Τζών Κέννεντυ και Λίντον Τζόνσον σχετικά με το Βιετνάμ, όπως παρουσιάζεται τόσο από δευτερογενείς πηγές (καθεαυτό ιστορική αφήγηση) όσο και από πρωτογενείς πηγές και συγκεκριμένα μέσα από τη δημοσιογραφική περιήγηση, του Βήματος και των Νέων κατά τα έτη 1961-1968. Έτσι οι πρωτογενείς πηγές φωτίζουν και διευρύνουν την ιστορική αφήγηση.

Ο Κέννεντυ αρνήθηκε την διεξαγωγή εκλογών σύμφωνα με την συνθήκη της Γενεύης, η οποία θα οδηγούσε σε ένα ενιαίο κομμουνιστικό Βιετνάμ. Προσπάθησε να εισάγει μεταρρυθμίσεις που παρέπεμπαν σε ένα δυτικόφερτο κράτος στέλνοντας Αμερικανούς συμβούλους και λίγο στρατό και στηρίζοντας την διεφθαρμένη κυβέρνηση Ντιέμ.

Μετά τη δολοφονία του Κέννεντυ, ο Τζόνσον βρέθηκε ανάμεσα στις αντικρουόμενες απόψεις της CIA που πρότεινε μια πιο δυναμική επέμβαση στο Βόρειο Βιετνάμ και του υπουργού των Εξωτερικών Ρ. Μακναμάρα που εισηγήθηκε τον περιορισμένο αλλά κλιμακούμενο πόλεμο έχοντας τους ενδοιασμούς του για την δυνατότητα της νίκης.

Ο Τζόνσον με την δικαιολογία της ανάσχεσης, της κομμουνιστικής επέκτασης (από την ΕΣΣΔ και κυρίως την Κίνα) που απειλούσε την Ινδοκίνα, υποτίμησε τον αυτοτροφοδοτούμενο αγώνα στο ιδιόμορφο τοπίο της ζούγκλας των Ανταρτών Βιετκόνγκ, που ενισχύονταν από τους αγροτικούς πληθυσμούς του Βιετνάμ και ανεφοδιάζονταν από το Λάος, την Καμπότζη, το Β. Βιετνάμ και την ΕΣΣΔ. Επίσης, δεν υπολόγισε την σταθερή αδιαλλαξία του Β. Βιετνάμ (κατευθυνόμενη από την Κίνα) για την έναρξη διαπραγματεύσεων, ενώ παρέβλεψε την αντίδραση της Ρωσίας, της Ευρώπης και της διεθνούς κοινής γνώμης και δίχασε το ίδιο του το Κόμμα για την δυνατότητα της νίκης. Έτσι οι ΗΠΑ μπορεί να κέρδισαν στρατιωτικά λόγω της υπεροπλίας τους, έχασαν όμως πολιτικά, γιατί δεν πέτυχαν την πολιτική ομαλότητα στο Ν. Βιετνάμ και ψυχολογικά, γιατί δεν κατάφεραν να εξασφαλίσουν την συναίνεση του λαού τους στον πόλεμο. Σε αυτές τις συνθήκες, αναγνωρίζοντας την ανάγκη αλλαγής πολιτικής στο Βιετνάμ, ο Τζόνσον παραιτήθηκε από τη διεκδίκηση του προεδρικού χρίσματος το 1968, αφήνοντας στο διάδοχό του Νίξον, τη νέα διαχείριση του Βιετνάμ.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ : Βόρειο-Νότιο Βιετνάμ, Κέννεντυ, Τζόνσον, κομμουνιστική
ανάσχεση, μεταρρυθμίσεις, περιορισμένος πόλεμος.

ABSTRACT

This particular project aims to present the policy of both American presidents C.Kennedy and Lindon Johnson, about Vietnam, as it is presented from both secondary(itself a strictly historical narration) and primary sources. In particular, through a journalistic ramble of the newspapers “Nea” and “Vima”, from 1961 to 1968 with a strict timeline order. Thus, the primary sources enlighten, verify or broaden the historical narration. Kennedy gainsaid the realization of elections, in compliance with “Geneva” agreement, which would lead to a united communist Vietnam. He tried to introduce reforms, which could led to a west-oriented state, while sending a few consultants and a few troops to support the corrupted Diems government.

After his death, Johnson was caught between the controversial thoughts of C.I.A., which suggested a more dynamical intervention in Vietnam and Minister Of State Department Mc Namara, who inserted the limited but escalated war, having his hesitations about the likelihood of winning. Johnson, with the excuse of the containment of the communists expansion, which threatened Indonesia, underestimated the self-supplying fight of the partisans Vietcong in the jungle, who were boosted by the peasants population of Vietnam and were refueled by the people of Laos, north Vietnam and U.S.S.R.

Moreover, while he oversighted the reaction of U.S.S.R., international public opinion, and Europe, he disunited his own party in order to gain victory.

As a result, U.S.A. might now, in terms of battle, won, for they were superior in military might, but they lost from a political insight, due to a lack of political steadiness in S. Vietnam and from a psychological perspective, because he didn’t acquire the consent of his own people in the war.

Under these circumstances Johnson realized the need for a change in his policy in Vietnam, and quitted from the claim of presidential nomination, leaving in his successors Nixon hands the maintenance of Vietnam.

KEYWORDS.

North and South Vietnam-Kennedy- Johnson- communist containment – reforms-limited war.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε ως διπλωματική εργασία για την απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου στη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία στο Τμήμα Ιστορίας, Πολιτικής και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου.

Αφορμή για την επιλογή του θέματος στάθηκαν οι διαλέξεις για τον ψυχρό πόλεμο που δόθηκαν τόσο από τον κ. Μ. Ευρυβιάδη (για την παγκόσμια ιστορία) όσο και από τον κ. Α. Κλάψη και την κ. Αικατ. Παπαζαχαρία (για την ελληνική ιστορία).

Για αυτό, τους ευχαριστώ θερμά τόσο για την έμπνευση της ιδέας του θέματος όσο και για την σταθερή τους υποστήριξη και την ειλικρινή τους ενθάρρυνση καθ'όλη την διάρκεια συγγραφής της εργασίας μου.

Αφίδνες, Ιούλιος 2021.

«Ένας στρατηγός μπορεί να θεωρηθεί αυθεντία στην τεχνική της επίθεσης αν ο αντίπαλος του δεν γνωρίζει πού πρέπει να αμυνθεί. Και μπορεί να θεωρηθεί αυθεντία στην τακτική της άμυνας, αν ο αντίπαλος του δεν ξέρει πού να επιτεθεί.»¹

Σουν Τσουέ Βου

¹ Μ. Σιβαράμ, *Τούτος ο Πόλεμος-Γιατί;* (μτφρ Βας. Λ. Καζαντζή), εκδ. Γκόνι, Αθήνα 1966, σελ, 23

Περιεχόμενα

Σελίδα Εγκυρότητας.....	i
Υπεύθυνη δήλωση.....	ii
Περίληψη.....	iii
Abstract.....	iv
Προλογικό Σημείωμα – Ευχαριστίες.....	v
Απόφθεγμα.....	vi
Περιεχόμενα.....	vii
Εισαγωγή.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' - Η ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – ΤΖΩΝ ΚΕΝΝΕΤΥ (1961-1963).....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' – ΛΙΝΤΟΝ ΤΖΟΝΣΟΝ (1963-1968).....	11
i) 1963-1964.....	11
ii) Δημογραφική περιήγηση του ελληνικού τύπου (Βήματος, Νέων) 1964.....	13
iii) 1965-1966.....	15
iv) Δημογραφική περιήγηση του ελληνικού τύπου (Βήματος, Νέων) 1965-1966.....	21
v) 1967-1968(Μάρτης).....	48
vi) Δημογραφική περιήγηση του ελληνικού τύπου (Βήματος, Νέων) 1967-1968.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' – ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε' - ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ' - Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	69
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	73
Χάρτες.....	75
Βιβλιογραφία.....	77
i) Πρωτογενείς πηγές.....	77
ii) Δευτερογενείς πηγές.....	78

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο πόλεμος του Βιετνάμ διασώζεται ως η νίκη του μικρού Δαβίδ προς τον παντοδύναμο Γολιάθ, ως σύμβολο που απεικονίζει τον αγώνα των λαών για το δικαίωμα αυτοδιάθεσης και σηματοδοτεί το ξύπνημα της νεανικής πολιτικής συνείδησης σε παγκόσμιο επίπεδο μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στην Ελλάδα «το Βιετνάμ» φιγουράρει στις στήλες των εφημερίδων που μελετήθηκαν (του Βήματος και των Νέων), δίπλα στο Κυπριακό και στις θερμές πολιτικές εξελίξεις της δεκαετίας του 1960.

Η παρούσα μελέτη δεν εξαντλεί το θέμα. Υπήρξαν άλλοι πιο εξειδικευμένοι μελετητές να το κάνουν. (Όπως, ο Κώστας Λαναράς, ο Ευάνθης Χατζηβασιλείου, ο Βαγγέλης Τζούκας, ο David Horowitz, ο Marilyn B. Young, ο Neale Jonathan, ο Henry Kissinger και άλλοι). Συνεπώς σκοπός μου δεν είναι απλά να φωτίσω γεγονότα που είναι ήδη γνωστά αλλά να προσφέρω μια δημοσιογραφική περιήγηση του πολέμου από το Βήμα και τα Νέα, αφού στις δύσκολες συνθήκες του Covid-19 μόνον η εκτεταμένη ψηφιακή προσέγγιση αυτών των εντύπων ήταν δυνατή. Έτσι προσπάθησα να διασώσω την ελληνική ματιά σε ένα γεγονός σταθμό της αμερικανικής πολιτικής, η οποία σε ένα μεγάλο βαθμό κατήυθνε και την ελληνική πολιτική. Αφορμή για την επιλογή του θέματος στάθηκαν οι διαλέξεις των έγκριτων καθηγητών μου, από τις οποίες αντιλήφθηκα ότι η αμερικανική διπλωματία είχε προκαταβολικά διαισθανθεί την κινεζική απειλή όχι μόνο στον χώρο της Ινδοκίνας αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Για αυτό προσπάθησε να την ελέγξει χωρίς αποτέλεσμα βέβαια. Ο πόλεμος του Βιετνάμ λοιπόν στάθηκε ιδιαίτερα προφητικός για τον σύγχρονο και τον μελλοντικό συσχετισμό δυνάμεων στον κόσμο.

Η εργασία μου αφορά την διαχείριση του βιετναμικού από τους δύο Αμερικανούς Προέδρους : του Τζ. Κέννεντυ και του Λ. Τζόνσον. Αυτή εξακτινώνεται στους παρακάτω άξονες : καταρχάς προηγείται μια μικρή περιγραφή της κατάστασης στην Ινδοκίνα από το 1954 έως το 1961 για να ακολουθήσει η χρονολογική αφήγηση των γεγονότων με βάση την θητεία του κάθε προέδρου. Στο εγχείρημα μου αυτό στηρίχτηκα σε δευτερογενείς πηγές : του Κώστα Λαναρά *Ψυχρός Πόλεμος*², του Henry

² Κώστας Λαναράς, *Ψυχρός Πόλεμος*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 646-677.

Kissinger *Διπλωματία*³, του David Horowitz *Από τη Γιάλτα στο Βιετνάμ*⁴, του Jonathan Neale *Αμερικάνικος Πόλεμος Βιετνάμ 1960-1975*⁵, του Marilyn B. Young *Οι Πόλεμοι του Βιετνάμ 1945-1990*⁶, του Ευάνθη Χατζηβασιλείου *Εισαγωγή στην Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου*⁷, και του Βαγγέλη Τζούκα *Ανταρτοπόλεμος Επαναστάτες Παρτιζάνοι Μαχητές*⁸ και στο συλλογικό αφιέρωμα του περιοδικού *Ε-Ιστορικά* της *Ελευθεροτυπίας* με τίτλο : *Πώς ήρθε-πώς έπεσε η Χούντα* και ειδικότερα σε δύο άρθρα του Φοίβου Οικονομίδη⁹ σελ. 13-20, σελ. 37-44 και του Αρτέμη Ψαρομηλίγκου¹⁰ σελ. 45-50.

Όσον αφορά την κατάθεση προσωπικών μαρτυριών από ανθρώπους που συμμετείχαν στο Βιετνάμ θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τον Έλληνα στρατιωτικό Ιάκωβο Μπισκίνη, *Βιετνάμ ο Πόλεμος που δεν γράφτηκε*¹¹, την Ιταλίδα δημοσιογράφο Οριάνα Φαλάτσι *Βιετνάμ*¹², την Ελληνίδα δημοσιογράφο Αλεξάνδρα Στεφανοπούλου *Μια Ελληνίδα στον πόλεμο του Βιετνάμ*¹³ και τον Ινδό δημοσιογράφο Μ. Σιβάρாம் *Τούτος ο Πόλεμος-Γιατί;*¹⁴.

Το απόφθεγμα του Σουν Τσουέ Βου είναι παρμένο από το 2^ο κεφάλαιο, σελ. 23 του έργου του Μ. Σιβάρாம் καθώς και ο χάρτης του Β. και Ν. Βιετνάμ.

Αξίζει τέλος να αναφέρουμε στις *Ανταποκρίσεις από το μέτωπο* για το Βιετνάμ από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Ενώσεως Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών, το άρθρο του Χ. Οικονόμου¹⁵ καθώς και *Τα απομνημονεύματα του Carlos Hathcock*,

³ Henry Kissinger, *Διπλωματία*, μτφρ. Γιούρι Κοβαλένκο, Λιβάνης, Αθήνα 1994, σελ. 718-751.

⁴ David Horowitz, *Από τη Γιάλτα στο Βιετνάμ*, μτφρ Δημ. Καΐση, Κάλβος, Αθήνα 1975, σελ. 194-226, 586-591, 610-625.

⁵ Jonathan Neale, *Αμερικανικός Πόλεμος Βιετνάμ 1960-1975*, μτφρ Μ. Γκαβαϊσέ, Ν. Λούντος, Χ. Μήνη, Μ. Μυστακίδου, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο Αθήνα 2005, σελ. 15-139.

⁶ Marilyn B. Young, *Οι πόλεμοι του Βιετνάμ 1945-1990*, μτφρ Δημ. Παυλάκης, Οδυσσέας, Αθήνα 2008, σελ. 92-315.

⁷ Ευάνθη Χατζηβασιλείου, *Εισαγωγή στην Ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου*, Πατάκης, Αθήνα 2019, σελ. 214-233.

⁸ Βαγγέλης Τζούκας, *Ανταρτοπόλεμος Επαναστάτες Παρτιζάνοι Μαχητές*, ΕΑΠ, Αθήνα 2019, σελ. 65-72 και 93-105.

⁹ Φοίβου Οικονομίδη, *Η Ελλάδα δοκιμαστικός σωλήνας για τις ΗΠΑ* (σελ. 13-20) και από το *Δόγμα Τρούμαν στα Ιουλιανά* (σελ. 37-44) του περιοδικού *Ε-Ιστορικά* της *Ελευθεροτυπίας* με τίτλο : *Πώς ήρθε-πώς έπεσε η Χούντα*.

¹⁰ Αρτέμης Ψαρομηλίγκος, *Δικτατορία : Ένα συμβάν του Ψυχρού Πολέμου*, του περιοδικού *Ε-Ιστορικά* της *Ελευθεροτυπίας* με τίτλο : *Πώς ήρθε-πώς έπεσε η Χούντα*, σελ. 45-50.

¹¹ Ιάκωβος Μπισκίνης, *Βιετνάμ ο πόλεμος που δε γράφτηκε*, Ιωλκός, Νοέμβριος 2002.

¹² Οριάνα Φαλάτσι, *Βιετνάμ*, μτφρ Έρης Κανδρή, Πάπυρος Πρεσς ΕΠΕ Αθήνα Βίπερ, 1972

¹³ Αλεξάνδρα Στεφανοπούλου, *Μια Ελληνίδα στον πόλεμο του Βιετνάμ*, Κακουλίδης, Αθήνα 1967

¹⁴ Μ. Σιβάρாம், *Τούτος ο πόλεμος-Γιατί;*, μτφρ Βας, Λ. Καζαντζή, εκδ. Γκόννη, 1966.

¹⁵ Χρήστος Οικονόμου : *Σαγκόν Νότιο Βιετνάμ...*, Μάρτιος 1968, από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Ενώσεως Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών, *Ανταποκρίσεις από το Μέτωπο*, Αθήνα 2009, σελ. 117-121.

αμερικανού πεζονάυτη τα οποία διασώζει στο βιβλίο του *Ελεύθερος Σκοπευτής στο Βιετνάμ*, ο Charles Henderson¹⁶. Σε αυτόν βρίσκεται και ο χάρτης του Νότιου Βιετνάμ σελ. 26.

Στη συνέχεια ακολουθεί η δημοσιογραφική περιήγηση του Βήματος και των Νέων, η οποία στηρίζεται σε ανταποκρίσεις από ξένα γραφεία τύπου (της Μόσχας, του Παρισιού, της Σαϊγκόν, του Πεκίνου, του Ανόι, της Ουάσινγκτον) αλλά και της Αθήνας ή σε άρθρα μελετητών, πολιτικών και στρατιωτικών. Αυτή επεκτείνει την ιστορική αφήγηση για να καταλήξει στο τέλος σε κάποιες γενικεύσεις για τους στόχους της αμερικανικής πολιτικής διεθνώς αλλά και ειδικότερα στην έμπρακτη εφαρμογή τους στην Ελλάδα. Η εργασία κλείνει με τα συμπεράσματα, τα οποία φωτίζουν αδρομερώς τα βασικά σημεία για το Βιετνάμ που επισημάνθηκαν στον ελληνικό τύπο.

¹⁶ Charles Henderson, *Ελεύθερος Σκοπευτής στο Βιετνάμ. Τα απομνημονεύματα του Carlos Hathcock*, μτφρ. Κων/νος Δ. Βλάχσης, Eurobooks, Αθήνα 2017.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α - Η ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ

Στη δεκαετία του 1960¹⁷ ο ψυχροπολεμικός ανταγωνισμός Αμερικής - ΕΣΣΔ μεταφέρθηκε στην Ινδοκίνα μια περιοχή που περιλάμβανε το Λάος, την Καμπότζη και το κατοπινό Βιετνάμ. Ήδη οι Γάλλοι από το 1946 θέλησαν να επαναφέρουν την κυριαρχία τους στην Ινδοκίνα, στηρίζοντας τον αυτοκράτορα Μπάο Ντάϊ, χωρίς αποτέλεσμα ωστόσο. Ο Χο Τσι Μινχ κομμουνιστής ηγέτης ενισχυόμενος από τους Κομμουνιστές της Κίνας έλεγχε το Β. Βιετνάμ μέσα από το ανεξάρτητο κράτος των Βιετμίνχ. Οι Γάλλοι τους αντιμετώπισαν στο Ντιέν Μπιέν Φου σε μια μεγάλη μάχη που κατέληξε στην οδυνηρή παράδοση τους το Μάη του 1954. Βάσει της συμφωνίας που ακολούθησε το Βιετνάμ διαιρέθηκε σε Βόρειο με αρχηγό τον Χο Τσι Μινχ και πρωτεύουσα το Ανόϊ και σε Νότιο με πρωτεύουσα τη Σαϊγκόν και αρχηγό τον Νγκο Ντιν Ντιέμ. Οι Γάλλοι μπορεί να νικήθηκαν όμως άφησαν αξίους αντικαταστάτες τους, τους Αμερικάνους οι οποίοι υπέθαλπαν τις εμφύλιες συγκρούσεις σε όλη την Ινδοκίνα ανάμεσα στις δυνάμεις των κομμουνιστών και τις κυβερνήσεις που οι ίδιοι έλεγχαν και οδηγούσαν.

Αυτό ακριβώς συνέβη και μεταξύ Βόρειου και Νότιου Βιετνάμ. Ενώ προβλέπονταν εκλογές για την επανένωση της χώρας, σύμφωνα με τη συμφωνία του 1954, οι Αμερικάνοι τις πολέμησαν, γιατί πίστευαν ότι θα κυριαρχούσε το Βόρειο Βιετνάμ, το οποίο ήταν πολυπληθέστερο και ελεγχόταν από τους Κομμουνιστές.¹⁸

Το 1956 το Βιετνάμ διχοτομήθηκε στον 17ο παράλληλο σε Βόρειο και Νότιο Βιετνάμ. Τότε οι ΗΠΑ θέλοντας να υψώσουν ένα ανασχετικό φραγμό στον κομμουνισμό

¹⁷ Ευάνθης Χατζηβασιλείου, *Εισαγωγή στην Ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου*, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, (14^η έκδοση 2019), σελ. 224-226.

¹⁸ Για το ιστορικό του πολέμου, χρησιμοποιώ ως βασικές πηγές τα παρακάτω βιβλία : Κώστας Λαναράς, *Ψυχρός Πόλεμος*, εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 646-677, Henry Kissinger, *Διπλωματία*, μτφρ. Γιούρι Κοβαλένκο, Λιβάνης, Αθήνα 1994, σελ. 718-751, Jonathan Neale, *Αμερικανικός Πόλεμος Βιετνάμ 1960-1975*, μτφρ Μ. Γκαβαϊσέ, Ν. Λούντος, Χ. Μήνη, Μ. Μυστακίδου, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο Αθήνα 2005, σελ. 15-139, Marilyn B. Young, *Οι πόλεμοι του Βιετνάμ 1945-1990*, μτφρ Δημ. Παυλάκης, Οδυσσέας, Αθήνα 2008, σελ. 92-315, Χρήστος Οικονόμου : Σαγκόν Νότιο Βιετνάμ..., Μάρτιος 1968, από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Ενώσεως Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών, Ανταποκρίσεις από το Μέτωπο, Αθήνα 2009, σελ. 117-121.

διόρισαν έναν δικό τους άνθρωπο, τον Πρόεδρο Νγκο Ντινχ Ντιέμ. Αυτός επέβαλε μια δικτατορία υπονομεύοντας την πολιτική ομαλότητα, η οποία εξασφαλίστηκε μόνο χάρη στα δολάρια που έρρεαν από τις ΗΠΑ. Από το 1958 το καθεστώς Ντιέμ δέχεται πιέσεις από τους αντάρτες του Νότου οι οποίοι προβαίνουν σε πολιτικές δολοφονίες ανθρώπων του καθεστώτος. Το 1959 η κατάσταση για τον Ντιέμ επιδεινώνεται καθώς στην αντίσταση μπαίνουν οι αντάρτες του Βόρειου Βιετνάμ με τον ηγέτη τους Χο τσι Μινχ. Ιδρύεται το Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης και ανασυγκροτούνται οι παλιοί Βιετμίνχ του Βορρά. Κάποιοι από αυτούς κατεβαίνουν προς Νότο και αποτελούν τους Βιετκόγκ, τις κύριες μονάδες αντίστασης των ανταρτών. Το 1961 οι Βιετκόγκ εξασφαλίζουν τις πρώτες απελευθερωμένες περιοχές. Ακολουθώντας την πολιτική του Μαιο τσε Τούνκ στην αρχή στοχεύουν στον έλεγχο των περιοχών γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα και στη συνέχεια αποσκοπούν στο να διακόψουν τη σύνδεση της υπαίθρου με το Κέντρο. Ο τελευταίος στόχος ήταν ο περιορισμός των δυνάμεων του Ντιέμ στα αστικά κέντρα και ο σταδιακός αφανισμός τους από τους Κομμουνιστές. Η στρατιωτική αυτή τακτική σχετιζόταν άμεσα με τις συνθήκες του ανταρτοπόλεμου των Βιετκόγκ οι οποίοι στρατολογούσαν πολεμιστές από τους αγροτικούς πληθυσμούς. Αντίθετα ο Ντιέμ στηρίχθηκε στην πολλαπλή στήριξη των ΗΠΑ και στην υπεροχή των όπλων τους, όχι όμως στην οργάνωση και το αξιόμαχο των στρατιωτών που αποδείχθηκαν κατά πολύ υποδεέστεροι των Βιετκόγκ. Γύρω στους 50.000 αρχικά οι αντάρτες του Νότου αυξάνονταν συνεχώς με τη συμμετοχή των αγροτών και τον αδιάκοπο ανεφοδιασμό τους από το Βόρειο Βιετνάμ. Έτσι στα μάτια των πολιτών του Νότιου Βιετνάμ και των ΗΠΑ το καθεστώς Ντιέμ παρουσίαζε σημάδια παρακμής σε αντίθεση με τους Βιετκόγκ που ισχυροποιούνταν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β - ΤΖΩΝ ΚΕΝΝΕΝΤΥ

1961-1963

Τόσο ο Πρόεδρος Αϊζενχάουερ όσο και ο Κέννεντυ ο μετέπειτα πρόεδρος των ΗΠΑ παρά τις διαφορές τους συμφωνούσαν ότι το Βιετνάμ προοριζόταν να γίνει το επίκεντρο της ψυχροπολεμικής αντιπαράθεσης στην Ινδοκίνα¹⁹. Οι πολιτικές τους όμως διέφεραν. Ο Αϊζενχάουερ θέλησε να ελέγξει το Λάος περιοχή, απ'όπου ανεφοδιάζονταν (όπως και από το Βόρειο Βιετνάμ) και ενισχύονταν από τους αντάρτες του Λάος οι Βιετκόγκ του Νότιου Βιετνάμ. Παρέβλεπε όμως την αποτυχία της αυταρχικής κυβέρνησης Ντιέμ και την ολοκληρωτική απουσία μεταρρυθμίσεων που απαιτούσαν οι πολίτες. Ο μονοδιάστατος τρόπος σκέψης του ήταν καταδικασμένος σε αποτυχία.

Από την άλλη ο Κέννεντυ προέκρινε ως αντίδοτο στον κομμουνισμό τις εσωτερικές μεταρρυθμίσεις που θα έκαναν το καθεστώς Ντιέμ πιο ελκυστικό στο λαό, ένα είδος δημοκρατικής επανάστασης, μια μεταφύτευση της Δυτικής πολιτικής οργάνωσης στο Νότιο Βιετνάμ, σαν αυτό που είχε εφαρμοσθεί στις Φιλιππίνες και είχε καταφέρει να αντιμετωπίσει τους αντάρτες Χουκ και να σταθεροποιήσει τη χώρα. Γι' αυτό το λόγο στάλθηκε ο Λανσντέιλ. Αυτός αν και αναγνώριζε ότι το σχέδιο δράσης που είχε εφαρμόσει στις Φιλιππίνες δε μπορούσε να υλοποιηθεί στο Νότιο Βιετνάμ (χρηιαζόταν χρόνος ώστε να αποδώσουν οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις και αυτός δεν υπήρχε) κατέθεσε ένα σύνολο προτάσεων στον Κέννεντυ που αρχικά το ενέκρινε. Η αντιπαράθεση όμως CIA και Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ από τη μία καθώς και η απροκάλυπτη επέκταση των Βιετκόγκ από την άλλη έκανε τον Λανσντέιλ να πέσει σε δυσμένεια και τον Κέννεντυ να αρχίσει να προσανατολίζεται στην αποστολή αμερικάνικου στρατού στο Νότιο Βιετνάμ, αφού έλαβε τη συναίνεση του Κογκρέσου (1961).

Ο Κέννεντυ προετοίμαζε την στρατιωτική εμπλοκή των ΗΠΑ δηλώνοντας ότι ήταν έτοιμος να υπερασπισθεί το Νότιο Βιετνάμ συνδέοντας την ανάγκη μιας δημοκρατικής

¹⁹ Στον ίδιο, σελ. 647-658

επανάστασης (εισαγωγή μεταρρυθμίσεων) με την προάσπιση των αμερικανικών συμφερόντων στην περιοχή. Όλο το σκεπτικό στηριζόταν στην γνωστή θεωρία του ντόμινο και της κομμουνιστικής ανάσχεσης στη Νοτιοανατολική Ασία. Αν δηλαδή έπεφτε το Νότιο Βιετνάμ στους κομμουνιστές, θα ακολουθούσε το Λάος, η Καμπότζη και η υπόλοιπη Ινδοκίνα και ενδεχομένως όλη η Νοτιοανατολική Ασία. Γι' αυτό έπρεπε να επέμβουν στρατιωτικά οι ΗΠΑ και να στηριχτεί ο Ντιέμ με κάθε τρόπο, προτού οι Βιετκόνγκ αποκτήσουν μεγαλύτερα ερείσματα στους αγροτικούς πληθυσμούς. Η στρατιωτική επέμβαση των ΗΠΑ ήταν δικαιολογημένη καθώς θα στήριζε τη δημοκρατική επανάσταση στη χώρα η οποία θα εισήγαγε βελτιωτικές μεταρρυθμίσεις. Οι ΗΠΑ θα επιβάλλονταν με τα δολάρια τους ως αναμορφωτές.

Το λάθος που έκανε όμως ο Κέννεντυ ήταν να στείλει στην αρχή ένα μικρό εκστρατευτικό σώμα στο Νότιο Βιετνάμ που η δύναμη του δε μπορούσε να ανακόψει την ισχυροποίηση των Βιετκόνγκ. Η Ουάσιγκτον αστόχησε να αξιολογήσει σωστά τον εθνικό απελευθερωτικό δυναμισμό του πολέμου και όλα τα αντιμετώπιζε υπό το ψυχροπολεμικό πρίσμα. Οι Βιετκόνγκ ήταν οι εντολοδόχοι του Βόρειου Βιετνάμ που και αυτό με τη σειρά του υπάκουε στην Κομμουνιστική Κίνα, η οποία συντασσόταν πίσω από την ΕΣΣΔ. Έτσι ο Κέννεντυ φοβούμενος ότι μια πιο ευρεία στρατιωτική επέμβαση θα τον έφερνε σε ευθεία αντιπαράθεση με την ΕΣΣΔ και την Κίνα λειτούργησε συγκρατημένα, γεγονός που αξιοποίησαν οι Βιετκόνγκ.

Επιπλέον ο Κέννεντυ καθυστέρησε ένα εξάμηνο να στείλει ενισχύσεις στον αποδυναμωμένο Ντιέμ. Αναλώθηκε σε διερευνητικές προτάσεις για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Οι πολιτικοί του σύμβουλοι ήταν διχασμένοι. Άλλοι συνιστούσαν, τη συντριβή των Βιετκόνγκ με την αποστολή 40.000 ανδρών και άλλοι την ανοιχτή σύγκρουση και με το Βόρειο Βιετνάμ που στήριζε ποικιλότροπα τους Βιετκόνγκ του Νότου με την αποστολή 200.000 ανδρών. Τελικά ο Κέννεντυ απέφυγε να δεσμεύσει μόνιμα τις ΗΠΑ. Έστειλε λιγότερους από 8.000 άνδρες και έδωσε προτεραιότητα σε μια πολύπλευρη μεταρρύθμιση που θα έχτιζε μια φιλοδυτική εθνική συνείδηση ως αντιστάθμισμα στον κομμουνισμό. Μη μπορώντας ωστόσο να παραβλέψει την ευρεία επέκταση των Βιετκόνγκ, ο Κέννεντυ έστειλε το Δεκέμβρη του 1961 3.000 Αμερικανούς Συμβούλους στον τομέα της ασφάλειας οι οποίοι θα κατηύθυναν τις αντανταρτικές επιχειρήσεις του Ντιέμ. Αυτοί θα προετοίμαζαν τη γενικευμένη κατοπινή εμπλοκή των ΗΠΑ στον πόλεμο, κάτι που ο Κέννεντυ δε μπορούσε τότε να προβλέψει.

Επιπρόσθετα το λάθος των ΗΠΑ ήταν ότι στο όνομα της ανάσχεσης της κομμουνιστικής απειλής ήταν διατεθειμένες να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε μέσο ακόμη και τη στήριξη ενός αντιδημοφιλούς δικτάτορα όπως ο Ντιέμ. Αντίθετα από τον Ντιέμ ο Χο στο Ανόϊ (Βόρειο Βιετνάμ) στηριζόταν από το λαό του που αναγνώριζε την στρατιωτική του δράση στον αντιαποικιακό αγώνα εναντίον των Γάλλων. Αυτό το παρέβλεπαν οι ΗΠΑ που θεωρούσαν τον Χο όργανο της Μόσχας, ενώ στην πραγματικότητα αυτός υποστήριζε το αίτημα της εθνικής απελευθέρωσης του λαού του Βιετνάμ (είτε κομμουνιστών είτε όχι) από κάθε είδους αποικιοκράτες.

Ακόμη κανείς δεν είχε αξιολογήσει σωστά την ιδιότυπη γεωμορφολογία του Βιετνάμ. Η Ινδοκίνα ήταν ένας ενιαίος χώρος. Ένα σύνολο από μονοπάτια και ορεινές διαβάσεις μέσα στη ζούγκλα ξεκινούσε από το Β. Βιετνάμ, προχωρούσε στα σύνορα με το Λάος για να φτάσει ως τη Σαϊγκόν του Νότιου Βιετνάμ, εξασφαλίζοντας στους Βιετκόνγκ εφόδια και καταφύγια. Η εκτεταμένη δίοδος Χο τσι Μινχ σε συνδυασμό με τις ανατολικές επαρχίες της Καμπότζης στα μετόπισθεν εξασφάλιζαν τον ανεφοδιασμό των Βιετκόνγκ και τους καθιστούσαν απρόσβλητους από τον Ντιέμ που η ακτίνα δράσης του εξαπλωνόταν γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα. Το λάθος που έκαναν οι ΗΠΑ ήταν να πιστέψουν ότι, το κίνημα της αντίστασης ήταν άμεσα και αποκλειστικά εξαρτώμενο από το Βόρειο Βιετνάμ, ενώ στην πραγματικότητα ήταν αυτοτροφοδοτούμενο από τους αγροτικούς πληθυσμούς.

Ενώ έτσι ήταν τα πράγματα, δεν είναι τυχαίο που οι Αμερικάνοι σύμβουλοι έφτασαν τους 16.500 το 1963, ενώ η οικονομική βοήθεια στον Ντιέμ άγγιξε το 1 δισεκατομμύριο δολάρια το χρόνο μετά το 1961. Παράλληλα ενεργός ήταν και ο ρόλος των πρακτόρων της CIA. Αυτοί επιδίωκαν τη φίμωση κάθε αντιπολιτευτικής φωνής κατά του Ντιέμ (μοιράζοντας ένα πακτωλό δολαρίων). Οργάνωναν απαγωγές αντιφρονούντων, κατέστειλναν τις εξεγέρσεις των βουδιστών (άλλωστε ο Ντιέμ ήταν καθολικός), στηρίζονταν σε καταδότες. Παρά ταύτα οι Βιετκόνγκ και οι Βουδιστές ενισχύονταν ακόμη και μέσα στις πόλεις. Ως αντίδραση η κυβέρνηση Κέννεντυ ενίσχυσε στρατιωτικά και οικονομικά τον Ντιέμ για να εξωραΐσει την εικόνα της χώρας με μια ευημερία εισαγόμενη.

Στο μεταξύ οι Αμερικάνοι σύμβουλοι για να αποκόψουν τους αγροτικούς πληθυσμούς της υπαίθρου από τους Βιετκόνγκ, δημιούργησαν τα στρατηγικά χωριά. Οι χώροι αυτοί στους οποίους μετακινούνταν αγροτικοί πληθυσμοί ήταν ελεγχόμενοι οχυρωμένοι οικισμοί μακριά από τους αντάρτες. Έτσι έλεγχαν τον αγροτικό πληθυσμό από την

κομμουνιστική επιρροή. Παράλληλα οι Αμερικάνοι για να προκαλέσουν προβλήματα στην τροφοδοσία και την επιβίωση των Βιετκόνγκ ράντιζαν τους αγρούς με την δηλητηριώδη ουσία Agent Orange (επιχείρηση Ranch Hand)²⁰.

Ωστόσο παρά τις όποιες μεθοδεύσεις των ΗΠΑ ο Ντιέμ δεν ήταν τόσο συνεργάσιμος στην εισαγωγή των βελτιωτικών μεταρρυθμίσεων που πρότειναν οι Αμερικάνοι, γεγονός που τον έκανε ολότελα απεχθή στο λαό του. Το πραξικόπημα που ξέσπασε το 1962 εναντίον του απέδειξε ότι οι Νότιοβιετναμέζοι τον θεωρούσαν δικτάτορα και φερέφωνο των ΗΠΑ.

Αντίθετα ο Χο τσι Μινχ διαχειρίστηκε καλύτερα την κατάσταση. Μέχρι το τέλος του 1963 παρείχε μικρή στρατιωτική ενίσχυση στους Βιετκόνγκ εξασφαλίζοντας κυρίως τη δίοδο επικοινωνίας Βορρά-Νότου. Επιπλέον ανέπτυξε διπλωματικές σχέσεις με την Κίνα και την ΕΣΣΔ για το στρατιωτικό του ανεφοδιασμό (ο οποίος ήταν κατά πολύ μικρότερος σε σχέση με αυτόν της Ουάσιγκτον στον Ντιέμ). Σταθερά όμως απέβλεπε στην ενοποίηση του Βιετνάμ και γι' αυτό στηρίχθηκε κυρίως όχι σε έξωθεν βοήθεια αλλά στο αξιόμαχο του λαού του.

Οι Βιετκόνγκ ιδίως εφάρμοζαν τον παρτιζάνικο πόλεμο, δρούσαν αθόρυβα, χτυπούσαν στα αδύνατα σημεία του εχθρού, κρύβονταν μέσα στη ζούγκλα, στους αγρότες από τους οποίους ανεφοδιάζονταν. Έτσι παρόλο που ο στρατός του Ντιέμ υπερτερούσε αριθμητικά (3 . 1) φθειρόταν από τον ανταρτοπόλεμο και έχανε την υποστήριξη του λαού.

Για τον Κέννεντυ (μετά την Κρίση των Πυραύλων που καθιστούσε αδύνατη την απευθείας αναμέτρηση με την ΕΣΣΔ) ο ανταρτοπόλεμος θα ήταν ο νέος τρόπος ψυχροπολεμικής αναμέτρησης ΗΠΑ-ΕΣΣΔ, γι' αυτό και το αποτέλεσμα της εφαρμογής του στο Βιετνάμ θα έκρινε και την έκβαση μελλοντικών πολέμων. Αναγνωρίζοντας λοιπόν την σπουδαιότητα του ο Κέννεντυ ανέθεσε στον Μπάντνυ σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας και τον Μακναμάρα Υπουργό Άμυνας να εποπτεύει τις εξελίξεις στο Βιετνάμ, ενώ ο ίδιος τήρησε μια σκληροπυρηνική στάση απέναντι στους διαφωνούντες με την πολιτική του. Όταν για παράδειγμα ο Υφυπουργός Εξωτερικών Τζωρτζ Μπολ προέβλεψε ότι η στρατιωτική ανάμειξη των ΗΠΑ θα έφτανε τους

²⁰ Βαγγέλης Τζούκας , *Ανταρτοπόλεμος επαναστάτες Παρτιζάνοι , Μαχητές* , εκδόσεις ΕΑΠ , Αθήνα, 2019, σελ. 93-105

300.000 στο μέλλον ²¹ ο Κέννεντυ τον χαρακτήρισε τρελό. Και ήταν γεγονός ότι οι ΗΠΑ τελικά με την αλαζονεία της κλιμακούμενης στρατιωτικής υπεραριθμείας πίστευσαν λανθασμένα ότι θα επικρατούσαν.

Στο μεταξύ ο Ντιέμ προέβη σε μια αναποτελεσματική αγροτική μεταρρύθμιση στοχεύοντας στο να καλυτερεύσει τη θέση του στα μάτια των ΗΠΑ και του λαού του. Τελικά το μόνο που κατόρθωσε ήταν να εξασφαλίσει τους μεγαλογαιοκτημόνες και να δημιουργήσει ένα επιτελείο μικρών αγροτών πιστών σε αυτόν. Την ίδια στιγμή οι άθλιες συνθήκες ζωής των αγροτών στα στρατηγικά χωριά και η επικράτηση των Βιετκόνγκ στις αναμετρήσεις με τον Ντιέμ, έκαναν πολλούς χωρικούς να προσχωρούν στο στρατόπεδο των Κομμουνιστών (οι Βιετκόνγκ είχαν φτάσει τους 120-150.000 άνδρες το 1963).

Ο Κέννεντυ έβλεπε ότι η κατάσταση γινόταν ανεξέλεγκτη και άρχισε σοβαρά να σκέπτεται την ανατροπή του Ντιέμ.

Η επικοινωνία ΗΠΑ-Σαϊγκόν χειροτέρευε διαρκώς, ιδιαίτερα μετά τα μέτρα που πήρε ο Ντιέμ εναντίον των Βουδιστών μοναχών. Το γεγονός αυτό προκάλεσε αντιδράσεις τόσο στη Σαϊγκόν αρχικά και στην Χουέ μετά, όπου πραγματοποιήθηκαν βιαιοπραγίες με πολλούς νεκρούς και τραυματίες. Η βουδιστική όμως αντιπολίτευση ανασυντάχθηκε με διαδηλώσεις στη Σαϊγκόν.

Όλα αυτά έκαναν τον αμερικανικό πρεσβευτή στη Σαϊγκόν να συστήσει στην Ουάσινγκτον ανατροπή του Ντιέμ. Όμως από την άλλη οι στρατιωτικές εξελίξεις έδειχναν διαφορετικά τα πράγματα στις ΗΠΑ. Όταν ο Μακναμάρα επισκέφτηκε το Νότιο Βιετνάμ το Σεπτέμβριο του 1963 έκρινε ότι η κατάσταση ήταν σταθερή και ότι οι Βιετκόνγκ θα μπορούσαν να ελεγχθούν μέχρι το 1965.

Αυτό αποδεικνύει την σύγχυση της πολιτικής των ΗΠΑ. Η CIA στήριζε τον Ντιέμ από τη μια ενώ το αμερικάνικο προξενείο πρότεινε την ανατροπή του και ο Κέννεντυ επιθυμούσε την ομαλή αντικατάσταση του. Τελικά το πραξικόπημα των στρατηγών του εκδηλώθηκε την 1η Νοεμβρίου 1963 και στη συνέχεια ο Ντιέμ δολοφονήθηκε.

Λίγο αργότερα στις 22/11/1963 δολοφονείται και ο Αμερικάνος Πρόεδρος Κέννεντυ και νέος Πρόεδρος των ΗΠΑ γίνεται ο Λίντον Τζόνσον.

²¹ Κώστας Λαναράς, Ψυχρός Πόλεμος, εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 658

1963-1964

Η ανατροπή του Ντιέμ²² δεν ομαλοποίησε την κατάσταση στο Νότιο Βιετνάμ. Οι ΗΠΑ εμπλέκονταν στρατιωτικά και πολιτικά όλο και περισσότερο. Στα επόμενα δύο χρόνια ως το 1965, 12 κυβερνήσεις διαπλεκόμενες με τους στρατιωτικούς των ΗΠΑ προσπάθησαν μάταια να νομιμοποιηθούν στα μάτια του Νότιο Βιετναμέζικου λαού. Τελικά ύστερα από ατελείωτες συνωμοσίες σταθερότερη κυβέρνηση σχηματίστηκε στην Σαϊγκόν με αρχηγό τον Νγκουγιέν Βαν Θιέου, ο οποίος μετά τις εκλογές του 1965 επικράτησε ως πρόεδρος μέχρι το τέλος του πολέμου στο Βιετνάμ.

Η ανατροπή του Ντιέμ επηρέασε και τις στρατιωτικές εξελίξεις στο Ανόϊ, στο Λάος και την Καμπότζη. Στη σύνοδο του κομμουνιστικού πολιτμπυρό το Δεκέμβρη του 1963 που συγκάλεσε ο Χο τσι Μινχ από το Ανόϊ αποφασίστηκε να ενισχυθούν επιπλέον οι Βιετκόνγκ με πολεμοφόδια και στις αρχές του 1964 τα πρώτα Βορειοβιετναμικά στρατεύματα μπήκαν στο Νότιο Βιετνάμ. Ήδη οι Βιετκόνγκ απειλούσαν και τα στρατηγικά χωριά.

Στο μεταξύ ο κομμουνισμός επεκτεινόταν επικίνδυνα στην Ινδοκίνα. Το Βόρειο Βιετνάμ ενίσχυε τους αντάρτες, Πάθιετ Λάο στο Λάος και τους κόκκινους Χμέρ στην Καμπότζη εναντίον των επίσημων αμερικανοθρεμμένων κυβερνήσεων²³. Αυτοί οι αντάρτες επικοινωνούσαν με τους Βιετκόνγκ βοηθώντας στρατιωτικά ο ένας τον άλλο μέσω της διόδου Χο τσι Μινχ και καθώς το Λάος και η Καμπότζη ήταν ουδέτερες χώρες σύμφωνα με τη συνθήκη της Γενεύης του 1954 έμεναν στο απυρόβλητο των Νοτιοβιετναμέζων και των Αμερικάνων, ενώ οι Β. Βιετναμέζοι ανεφοδιάζονταν ανενόχλητοι αξιοποιώντας τη δίοδο Χο τσι Μινχ. Ο Χο παρουσιαζόταν απλά ως ο υποκινητής του αγώνα από το Ανόϊ.

Ο νέος Πρόεδρος Λίντον Τζόνσον, ο 4ος Πρόεδρος που είχε ασχοληθεί με το πρόβλημα του Βιετνάμ ήταν διατεθειμένος να προχωρήσει δυναμικά. Το Δεκέμβρη του 1963²⁴ ο υπεύθυνος για το Βιετνάμ Μακναμάρα επεσήμανε ότι η κατάσταση είχε

²² Στο ίδιο, σελ. 658-677

²³ Στο ίδιο, σελ. 659

²⁴ Στο ίδιο, σελ. 660

επιδεινωθεί και πρότεινε η αμερικανική παρουσία να ενισχυθεί περαιτέρω πριν οι Βιετκόνγκ επικρατήσουν ολοκληρωτικά. Ο Τζόνσον τότε ανέθεσε σε μια ομάδα με αρχηγό τον Ρόστοου (που είχε επισκεφτεί επί Κέννεντυ τη Σαϊγκόν το 1961) να επιληφθεί του θέματος. Ο Ρόστοου υπέβαλε ένα υπόμνημα προτείνοντας στην Ουάσιγκτον να επιτεθεί στο Ανόϊ εφόσον οι Βιετκόνγκ ανεφοδιάζονταν από εκεί. Το σχέδιο του εξακτινωνόταν σε δύο άξονες : α) στην επικράτηση των Αμερικάνων στο Ανόϊ ώστε να εμποδίσουν την ενίσχυση των Βιετκόνγκ και β) την υποστήριξη του στρατού στο Νότιο Βιετνάμ. Συγκεκριμένα πρότεινε να αποσταλούν στο Νότιο Βιετνάμ επιπλέον χερσαίες στρατιωτικές δυνάμεις, να αρχίσουν αεροπορικοί βομβαρδισμοί στο Βόρειο Βιετνάμ και ιδίως στη Δίοδο Χο τσι Μινχ και η Ουάσιγκτον να επιδοθεί σε ένα περιορισμένο αρχικά πόλεμο που σταδιακά θα κλιμακωνόταν ανάλογα με τις ανάγκες. Ο Ρόστοου πίστευε ότι το Ανόϊ θα προτιμούσε να διασωθεί το ίδιο, εγκαταλείποντας τους Βιετκόνγκ και ότι η νίκη των Αμερικάνων θα ερχόταν άμεσα.

Αρχικά ο Τζόνσον απέρριψε τις προτάσεις του Ροστόου.

Το Μάρτη όμως του 1964 καθώς η κατάσταση στο Νότιο Βιετνάμ χειροτέρευε και απειλούνταν να πέσει το καθεστώς της Σαϊγκόν από τους κομμουνιστές ο Μακναμάρα επικαλούμενος τη θεωρία του Ντόμινο στον Τζόνσον (αν έπεφτε η Σαϊγκόν θα ακολουθούσαν η Ταϊλάνδη, η Μαλαισία, η Βιρμανία κτλ) και τις διαβεβαιώσεις της CIA για διείσδυση δυνάμεων από το Βόρειο στο Νότιο Βιετνάμ, τον έπεισε να υιοθετήσει τη μαζική στρατιωτική εμπλοκή ως προσπάθεια να σταθεροποιήσει την κατάσταση στην Ινδοκίνα. Χρειαζόταν λοιπόν τώρα να ορισθεί το μέγεθος της αμερικανικής στρατιωτικής εμπλοκής και να πεισθεί το Κογκρέσο. Όσον αφορά το πρώτο ο Τζόνσον είχε μαξιμαλιστικές διαθέσεις ενώ για να αποσπαστεί η συναίνεση του Κογκρέσου κατασκευάστηκε ένα γεγονός ναυτικής αντιπαράθεσης ΗΠΑ και Ανόϊ. Συγκεκριμένα στις 2 Αυγούστου 1964 το αμερικάνικο πλοίο Maddox, που βρισκόταν στον κόλπο του Τονκίνου επλήγη από τα πυρά τριών βορειοβιετναμέζικων πλοίων. Τότε τα πολεμικά αεροπλάνα των ΗΠΑ χτύπησαν τα αντίπαλα πλοία, το ένα βυθίστηκε και τα άλλα υπέστησαν σοβαρές ζημιές. Το θερμό επεισόδιο συνέβη σε μια αμφισβητούμενη ζώνη, γιατί οι ΗΠΑ αναγνώριζαν χωρικά ύδατα 3 μιλίων στο Ανόϊ, ενώ το Ανόϊ τα ανέβαζε στα 12 μίλια. Δεν έφτανε αυτό, αλλά οι ΗΠΑ διέταξαν το Maddox να παραμείνει για δύο μέρες στην περιοχή και όπως διέδιδε η Ουάσιγκτον (αλλά δε συνέβη όπως αποδείχθηκε αργότερα) το αμερικανικό πλοίο δέχθηκε επίθεση

από βόρειο βιετναμέζικα πλοία. Έτσι ο Τζόνσον κατέθεσε στις 5 Αυγούστου 1964 ένα σχέδιο ψηφίσματος με το οποίο ζητούσε από το Κογκρέσο να του επιτραπεί να επέμβει στρατιωτικά στο Βιετνάμ για να προστατευτεί η Σαϊγκόν από τους κομμουνιστές. Το Κογκρέσο ενέκρινε το ψήφισμα του Κόλπου του Τονκίνου με τη σύμφωνη γνώμη και της κοινής γνώμης των Αμερικανών που πίστευαν ότι η Αμερική όφειλε να κάνει επίδειξη αποφασιστικότητας μιας και ο πόλεμος γρήγορα θα τερματιζόταν²⁵.

Στάλθηκε μάλιστα ειδική αποστολή στη Σαϊγκόν για να μελετήσει την επίθεση, η οποία αφού εξετέλεσε το έργο της τον Οκτώβριο του 1964 παραχώρησε την υλοποίηση της επιχείρησης στο στρατό.

i) Δημοσιογραφική περιήγηση στον τύπο της εποχής

1964

Σύμφωνα με το *Βήμα* της 18^{ης} Απριλίου 1964²⁶ σελ. 3.

Η Ουάσιγκτον στις 16 Απριλίου του 1964 ανακοίνωσε τη συγκρότηση ενός πρωτοποριακού όπλου που θα προδιαγράψει τον πόλεμο του μέλλοντος. Πρόκειται για την ενδεκάτη μεραρχία “αεροφορμήσεως” όπως λέγεται η οποία στηρίζεται στη μαζική χρήση ελικοπτέρων, τα οποία μπορούν να μεταφέρουν γρήγορα στρατιώτες και πολεμικό υλικό. Οι Αμερικάνοι όμως φιλοδοξούν να ξεπεράσουν τις απαιτήσεις του απλού ανταρτοπόλεμου στο Βιετνάμ.

Η μεραρχία αυτή περιλαμβάνει 100 περίπου ελικόπτερα, τα οποία μπορούν να μεταφέρουν το 1/3 των ανδρών σε κάθε πτήση. Διαθέτει επίσης ελικόπτερα εφορμήσεως εξοπλισμένα με μικρούς πυραύλους που το καθένα ισοδυναμεί με ένα τάγμα ελαφρού πυροβολικού. Έχει επίσης “αεροϊππικόν” για αναγνωρίσεις, μεταφορά τραυματιών και για να συντονίζει τις επιχειρήσεις από αέρος. Διαθέτει τέλος και “ελικόπτερα μηχανισμού” των οποίων οι τεχνίτες περνούν θηλειές στα δάση της ζούγκλας και μέσα σε 10 λεπτά μπορούν να καθαρίσουν αρκετή δασική έκταση ώστε να προσγειωθούν κι άλλα αεροπλάνα.

Η στρατηγική που υιοθετείται είναι η ακόλουθη : ελικόπτερα πετούν σε χαμηλό έδαφος και κατευθύνονται στο στόχο .Από πάνω τους προπορεύονται αεροπλάνα τα

²⁵ Στο ίδιο, σελ. 663

²⁶ Το *Βήμα* της 18/4/1964, σελ. 3

οποία φτάνουν πρώτα στο στόχο και αδειάζουν τις βόμβες τους. Παράλληλα με τα ελικόπτερα πετούν και τα ελικόπτερα κρούσης με πυραύλους διαμέτρου επτά εκατοστών. Ρίχνουν και αυτά τα εκρηκτικά τους στο στόχο. Αφού ολοκληρωθεί η πυρπόληση του χώρου, φτάνουν τα μεταγωγικά ελικόπτερα που αποβιβάζουν 11 άνδρες βαριά οπλισμένους καθώς και πυρομαχικά και εφόδια.

Οι στρατιώτες αποβιβάζονται και προχωρούν στην κατάληψη του στόχου ενώ τα ελικόπτερα φεύγουν για να επιστρέψουν με επιπλέον στρατιώτες και εφόδια. Η όλη διαδικασία ολοκληρώνεται μέσα σε μισή ώρα. Αν πρόκειται όμως για ευρύτερη επιχείρηση απαιτούνται μέρες. Ωστόσο οι Αμερικάνοι αεροπόροι και οι αλεξιπτωτιστές αμφιβάλλουν για την αποτελεσματικότητα τους στην περίπτωση του εχθρού που διαθέτει αντιαεροπορική άμυνα.

Το *Βήμα* της 31^{ης} Ιουλίου 1964 σελ. 3 ²⁷, παρουσιάζει την τακτική των Βιετκόνγκ, την στάση της Γαλλίας και της Σαϊγκόν.

Οι Βιετκόνγκ επεκτείνουν αποφασιστικά τις επιθέσεις τους ακολουθώντας πάντα το ίδιο σχέδιο. Χτυπούν πρώτα ένα ακραίο κυβερνητικό φυλάκιο και μετά στήνουν ενέδρα και εξοντώνουν τα στρατεύματα που έρχονται προς βοήθεια. Πρόκειται για μια τακτική που έχει επιφέρει σημαντικές απώλειες στον επίσημο κυβερνητικό στρατό.

Οι ΗΠΑ έχουν περιέλθει σε πολύ δύσκολη κατάσταση. Ο Πρόεδρος Ντε Γκώλ χαρακτήρισε ως αποτυχία την αμερικάνικη πολιτική στο Βιετνάμ καθώς δε φαινόταν επιτυχής απαγκίστρωση στον ορίζοντα και πρότεινε την ουδετεροποίηση όλης της Ινδοκίνας με την ταυτόχρονη αποχώρηση των ΗΠΑ, της Ρωσίας, της Κίνας και της Γαλλίας.

Από την άλλη ο νέος πρωθυπουργός Νγκιεν Χαν (που διαδέχτηκε τον δολοφονηθέντα Ντιέμ) προσπάθησε να εμπλέξει στρατιωτικά ακόμη περισσότερο τις ΗΠΑ. Δήλωνε ότι η μεταφορά του πολέμου στο Βόρειο Βιετνάμ ήταν όχι μόνο “η ευχή χιλιάδων οικογενειών αλλά επίσης και η νόμιμος απαίτησις των εθνικών κομμάτων, των θρησκευτικών κοινοτήτων και των φοιτητών”.

²⁷ το *Βήμα* της 31/7/1964 σελ. 3

ii) 1965-1966

Μια συνδυασμένη επίθεση Βιετκόνγκ και Βόρειου Βιετνάμ το Φλεβάρη του 1965 στην πόλη Πλεϊκού στο Νότιο Βιετνάμ, προκάλεσε τον θάνατο 8 Αμερικάνων συμβούλων δίνοντας το έναυσμα για τους πρώτους Αμερικανικούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς στο Βόρειο Βιετνάμ. Η επέμβαση αυτή των Αμερικανών στο Βόρειο Βιετνάμ διεύρυνε το ψυχροπολεμικό τοπίο στην περιοχή καθώς ήδη οι κυβερνητικές δυνάμεις του Λάος κυνηγούσαν τους κομμουνιστές Παθет Λάο και οι αντίστοιχες στη Καμπότζη τους Κόκκινους Χμέρ. Αντιδρώντας η Μόσχα και το Πεκίνο αύξησαν τη στρατιωτική στήριξη στο Ανόϊ.

Αρχικά οι βομβαρδισμοί διενεργούνταν μεταξύ του 17ου και 20ου παράλληλου με σκοπό να αποκόψουν τους Βιετκόνγκ από τον ανεφοδιασμό του Βόρειου Βιετνάμ. Όσο οι Βιετκόνγκ όμως δεν υποχωρούσαν τόσο διευρυνόταν η έκταση των αμερικανικών βομβαρδισμών. Στη συνέχεια μπήκε στο παιχνίδι και το αμερικανικό πεζικό από την άνοιξη του 1965. Οι Βιετκόνγκ μπροστά στον άρτια εξοπλισμένο αμερικανικό στρατό υιοθέτησαν τακτικές ανορθόδοξου πολέμου. Εκμεταλλεύτηκαν την ιδιαίτερη γεωμορφολογία του τόπου τους καθιστώντας ουσιαστικά τους στόχους τυφλούς για τους Αμερικάνους.

Από την άλλη οι Αμερικάνοι έκαιγαν με βόμβες ναπάλμ όλη τη ζούγκλα για να εξολοθρεύσουν- υποτίθεται- τις θέσεις των Βιετκόνγκ και να εμποδίσουν τον ανεφοδιασμό τους από τη Χο τσι Μινχ, ενώ παράλληλα πολεμούσαν για να διαφυλάξουν και τα στρατηγικά χωριά.

Τα τελευταία αποδεικνύονταν όλο και πιο ευάλωτα απαιτώντας διεύρυνση της αμερικανικής άμυνας, η οποία μπλεκόταν σε ένα κλιμακούμενο αδιέξοδο. Οι Βιετκόνγκ επιτίθεντο και είχαν την πρωτοβουλία των κινήσεων ενώ η Ουάσιγκτον ακολουθούσε ευρισκόμενη σε άμυνα. Έτσι ο αμερικανικός στρατός από 23.000 το 1964 έφτασε τους 385.000 το 1966²⁸.

Ήταν γεγονός ότι οι ΗΠΑ είχαν εμπλακεί σε ένα πολιτικό και στρατιωτικό λαβύρινθο. Καταρχάς ήταν η Αμερική που πρώτη είχε παρέμβει στο Βιετνάμ καταστρατηγώντας

²⁸ Κώστας Λαναράς , Ψυχρός Πόλεμος , εκδόσεις Επίκεντρο , Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 664

τους όρους της συνθήκης της Γενεύης για την ενοποίηση της χώρας. Δε μπορούσε λοιπόν να νομιμοποιήσει την παρουσία της παρά μόνο ως διάδοχος (των Γάλλων) αποικιακή δύναμη και όχι ως απελευθερώτρια, όπως ήθελε να λέγεται. Δεύτερον οι Βιετκόνγκ ήταν στην πραγματικότητα πολίτες του Νότιου Βιετνάμ που κατέφυγαν με τους Βιετμίνχ στο Βόρειο Βιετνάμ το 1954 και επέστρεψαν ως Βιετκόνγκ το 1959. Λογικό ήταν λοιπόν να ιδρύσουν το Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης και να θέσουν τους δικούς τους εθνικούς στόχους για το Νότιο Βιετνάμ, ξέχωρα από το Βόρειο Βιετνάμ.

Το Ανόϊ έλεγχε τους Βιετκόνγκ και τους ενίσχυε στρατιωτικά. Τους έδεναν κοινοί στόχοι : η αποπομπή της διεφθαρμένης κυβέρνησης των ΗΠΑ και η ενοποίηση της χώρας (ένας πολιτικός και ένας εθνικός στόχος). Ωστόσο η στρατιωτική βοήθεια που προσέφερε το Ανόϊ αν συγκριθεί με αυτή που προσέφεραν οι ΗΠΑ στο καθεστώς Ντιέμ ήταν κατά πολύ υποδεέστερη. Από τους 220.000 Βιετκόνγκ το 1966 μόλις οι 15.000 προέρχονταν από το Ανόϊ. Έτσι η κατηγορία των ΗΠΑ για συμπαιγνία Βιετκόνγκ - Ανόϊ - Πεκίνου - Μόσχας, έπεφτε στο κενό.

Είναι γεγονός ότι η Αμερική για να εμποδίσει τον ανεφοδιασμό των Βιετκόνγκ από τα δυτικά μέσω της διόδου Χο τσι Μινχ έπρεπε να επιτεθεί εναντίον του Λάος και της Καμπότζης. Το Λάος όμως και η Καμπότζη ήταν χώρες ουδέτερες σύμφωνα με τη συνθήκη της Γενεύης. Επομένως ο Τζόνσον έπρεπε να καταπατήσει τους όρους της συνθήκης, πράγμα που θα τον έφερνε σε αντιπαράθεση με τους κομμουνιστές αντάρτες του Λάος. Για να αποφύγει λοιπόν τον πολυμέτωπο αγώνα ο Τζόνσον δεν επιτέθηκε στο Λάος και την Καμπότζη, και προέβη σε πολύ περιορισμένες επιχειρήσεις, επιτρέποντας έτσι τον συνεχή ανεφοδιασμό των Βιετκόνγκ από τη δίοδο Χο τσι Μινχ. Παρόλο που η στάση αυτή του Τζόνσον ήταν αξιοκατάκριτη είναι ερμηνεύσιμη. Ο Τζόνσον θεωρούσε ότι πίσω από το Ανόϊ βρισκόταν το Πεκίνο και η Μόσχα γι' αυτό και ακολούθησε αρχικά μια εφεκτική πολιτική μη θέλοντας να έρθει σε ευθεία αντιπαράθεση μαζί τους για το Λάος και την Καμπότζη. Αντίθετα η αντίδραση του στάθηκε πολύ πιο δυναμική στο Νότιο Βιετνάμ, όπου πίστευε ότι θα μπορούσε να νικήσει στον πόλεμο ή έστω να φέρει ισοπαλία.

Πολιτικά και διπλωματικά όμως η Ουάσιγκτον βρέθηκε απομονωμένη στον πόλεμο του Βιετνάμ. Είχε παραβιάσει τη συνθήκη της Γενεύης ενισχύοντας αποκάλυπτα το καθεστώς Ντιέμ και όσον αφορά το καταστατικό του SEATO που προέβλεπε την προάσπιση της συλλογικής ασφάλειας στα εδάφη της Ινδοκίνας το μόνο που της

προσέφερε ήταν λίγους Αυστραλούς και Νεοζηλανδούς στρατιώτες στο στρατό των ΗΠΑ²⁹. Μετά την παραίτηση μάλιστα του πρωθυπουργού Μενζις το 1966 οι ΗΠΑ έχασαν την υποστήριξη της Αυστραλίας.

Αντίθετα πολύ πιο σημαντικοί σύμμαχοι αποδείχθηκαν για τους Αμερικάνους η Νότια Κορέα, οι Φιλιππίνες και η Ταϊλάνδη. Την ίδια στιγμή οι δυτικοευρωπαίοι σύμμαχοι του NATO αποστασιοποιούνταν από την υπόθεση Βιετνάμ, αφήνοντας μόνους τους Αμερικάνους σ' έναν πόλεμο που δύσκολα μπορούσαν να διαχειριστούν³⁰. Κι αυτό γιατί ενώ ο πόλεμος αυτός ξεκίνησε ως ένας εμφύλιος ανάμεσα στους Βιετκόνγκ και την Σαϊγκόν, στη συνέχεια εξελίχθηκε σε πόλεμο μεταξύ δύο ομοεθνών κρατών Βορείου και Νότιου Βιετνάμ για να καταλήξει τέλος στη διεθνοποίηση του εμπλέκοντας την Ουάσιγκτον, την Μόσχα και το Πεκίνο.

Οι τρεις χώρες συμμετείχαν άμεσα ή έμμεσα για τους δικούς τους λόγους : οι ΗΠΑ αφορμώμενη από τη θεωρία του ντόμινο για να διασφαλίσει την ανάσχεση στην κομμουνιστική απειλή στα εδάφη της Ινδοκίνας, το Πεκίνο για να εξασφαλίσει τα Νότια σύνορα του και η Μόσχα για να δει τις ΗΠΑ να εμπλέκονται σε μια αδιέξοδη αναμέτρηση. Είναι γεγονός ότι ενώ στην αρχή οι σχέσεις Κίνας και ΗΠΑ ήταν ιδιαίτερα εχθρικές στο τέλος για να αντιμετωπίσουν τη σοβιετική επιρροή που εδραιωνόταν στο Βιετνάμ προσέγγισαν η μια την άλλη εγκαινιάζοντας μια νέα πολιτική μεταξύ τους.

Η ψυχροπολεμική ατμόσφαιρα στην Ινδοκίνα εντεινόταν και από τις ψυχρές σχέσεις Πεκίνου - Μόσχας. Ωστόσο καμία από τις δύο χώρες δεν ήθελε να εμπλακεί σε μια ευρύτερη αναμέτρηση με τις ΗΠΑ γι' αυτό και περιοριζόταν μόνο στην εφοδιαστική κάλυψη του Ανόι. Η Ουάσιγκτον όμως ήταν καχύποπτη και έβλεπε εσφαλμένα ως πιθανή την ανάμειξη του Πεκίνου στον πόλεμο του Βιετνάμ. Η άποψη αυτή σε συνδυασμό με την επικράτηση των Βιετκόνγκ και την επεκτατική πολιτική του Ανόι στο Νότιο Βιετνάμ έκαναν τις ΗΠΑ να αποκλείσουν τη διπλωματική συνεννόηση και να στραφούν στη στρατιωτική λύση, την ενεργή στρατιωτική κλιμάκωση³¹.

Οι επιλογές της Ουάσιγκτον ήταν δύο ειδών : ή να τηρήσει αμυντική στάση προστατεύοντας τα νότιο βιετναμέζικα αστικά κέντρα και τα στρατηγικά χωριά του Νότου παραχωρώντας στην ουσία την πρωτοβουλία στους Βιετκόνγκ, είτε να κινηθεί

²⁹ Κώστας Λαναράς , Ψυχρός Πόλεμος , εκδόσεις Επίκεντρο , Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 665

³⁰ Στον ίδιο, σελ. 666

³¹ Στον ίδιο, σελ. 667

ενάντια στο Ανόι, κλιμακώνοντας την στρατιωτική της ανάμειξη. Στο δίλημμα αυτό ο Τζόνσον προτίμησε να στείλει στρατιωτικές ενισχύσεις με τη συναίνεση του Μακναμάρα, του Ρασκ, του Μπάντν και του Ρόστοου. Ο μόνος που διαφώνησε ήταν ο Μπολ ο οποίος στέλνοντας δύο υπομνήματα στον Τζόνσον (το ένα τον Ιούλιο του 1965 και το άλλο τον Γενάρη του 1966) συνέστησε άμεση απεμπλοκή των ΗΠΑ από το Βιετνάμ.

Στο πρώτο υπόμνημα ο Μπολ συνέστησε στην Ουάσιγκτον να εκπαιδεύσει τη Σαϊγκόν για να αντιμετωπίσει μόνη της τους κομμουνιστές και αν αυτό δεν ήταν εφικτό, τότε η Ουάσιγκτον να αποχωρήσει και να επαναξιολογήσει την πολιτική της θέτοντας νέους στόχους όχι μόνο στην Ινδοκίνα αλλά και σε άλλες τριτοκοσμικές χώρες. Έτσι το αμερικάνικο γόητρο θα διατηρούνταν αλώβητο. Οι ΗΠΑ έπρεπε να αποχωρήσουν όσο ήταν καιρός με τις λιγότερες για αυτές ζημιές. Αν δεν το έκαναν, οι απώλειες θα ήταν δυσανάλογα μεγαλύτερες σε σχέση με τις τωρινές.

Κατέληγε ότι ο πόλεμος αυτός δε μπορούσε να κερδηθεί λόγω της πολιτικής αδυναμίας της Σαϊγκόν και του συνεχόμενου ανεφοδιασμού των Βιετκόνγκ από το Ανόι. Για αυτό και στο δεύτερο υπόμνημα του (το Γενάρη του 1966) καταδίκασε τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς των ΗΠΑ δηλώνοντας ότι προκαλούν τη διεθνή αποδοκιμασία και απομόνωση της χώρας, ενώ ταυτόχρονα οδηγούν στην συσπείρωση του Βορειοβιετναμέζικου λαού, γύρω από την πολιτική του ηγεσία³². Επεσήμανε ότι η θεωρία του ντόμινο δεν ήταν αρκετή για να δικαιολογήσει τις ΗΠΑ. Ωστόσο ο Μπολ δεν εξέφρασε ποτέ δημόσια τη διαφωνία του και παρέμεινε στο επιτελείο του Τζόνσον μέχρι το 1966 οπότε και παραιτήθηκε μετά τις δραματικές για τους Αμερικανούς εξελίξεις.

Ο μόνος που τόλμησε να εκφέρει πολιτικό αντίλογο στον Τζόνσον, για λίγο και χαμηλόφωνα, για να μην διακινδυνεύσει το πολιτικό του μέλλον ήταν ο αντιπρόεδρος Χούμπερτ Χάμφρεϋ. Αυτός υποστήριξε ότι η κοινή γνώμη της Αμερικής δύσκολα θα δεχόταν μια επιχείρηση που θα διαρκούσε καιρό και που ο μόνος της σκοπός ήταν να στηρίξει μια αντιδημοφιλή διεφθαρμένη δικτατορία. Έτσι με υπόμνημα που έστειλε κι αυτός στον Τζόνσον (το Φεβρουάριο του 1965) πρότεινε την άμεση απεμπλοκή από το Βιετνάμ. Το υπόμνημα εξαγρίωσε τόσο τον Τζόνσον ώστε έπαυσε τον Χάμφρεϋ για ένα χρόνο από τα καθήκοντα του.

³² Στον ίδιο, σελ. 666-667

Όταν αυτός επανήλθε το Φεβρουάριο του 1965 είχε πολιτικά μεταμορφωθεί σε έναν ένθερμο υποστηρικτή της πολιτικής Τζόνσον. Μάλιστα ο Πρόεδρος του ανέθεσε την αποστολή να επισκεφτεί τη Σαϊγκόν και με τα πορίσματα της έκθεσης του να καθησυχάσει την αμερικανική κοινή γνώμη.

Ο Χάμφρεϋ στηρίχθηκε στις διαβεβαιώσεις του στρατηγού Γουίλλιαμ Γουεστμόρλαντ (William Westmoreland) ότι τα πράγματα έβαιναν καλώς για τους Αμερικάνους, ότι οι Βιετκόνγκ θα απωθούνταν στη βιετναμέζικη ζούγκλα και ότι ακόμη κι αν χρειαζόταν περαιτέρω ενισχύσεις η κατάσταση θα ήταν ελέγξιμη από τους Αμερικάνους. Έτσι ο Χάμφρεϋ συνέστησε στο Τζόνσον περαιτέρω κλιμάκωση των επιχειρήσεων και αύξηση των αεροπορικών βομβαρδισμών. Ο Τζόνσον, ο Ράσκ και ο Μπάντνυ συμφώνησαν αλλά ο Μακναμάρα είχε τους ενδοιασμούς του. Οι επιφυλάξεις του στηρίζονταν στο γεγονός ότι οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί δεν εξασθένισαν τη μαχητική ικανότητα ούτε των Βιετκόνγκ, ούτε του Ανόι και πολύ περισσότερο δε μείωσαν τις απώλειες ούτε περιόρισαν την πολεμική εμπλοκή των ΗΠΑ³³.

Αντίθετα το Ανόι με αφορμή τους αμερικανικούς βομβαρδισμούς βορείως του 17ου παράλληλου κέρδιζε την ευκαιρία να δικαιολογήσει τη στρατιωτική ενίσχυση των Βιετκόνγκ στο Νότιο Βιετνάμ. Επιπλέον η απαγόρευση από τον Τζόνσον του βομβαρδισμού και της ναρκοθέτησης των βορειοβιετναμέζικων λιμανιών (για να μην προκληθεί η κινεζική αντίδραση) επέτρεπε τον άνετο ανεφοδιασμό των Βιετκόνγκ από την Κίνα, όπως και από τη δίοδο Χο τσι Μινχ. Πράγματι το Πεκίνο ενίσχυε το Ανόι και αυτό με τη σειρά του, τους Βιετκόνγκ μέσω του Λάος και της Καμπότζης.

Η Αμερική στερούνταν όλα τα πολεμικά στηρίγματα : δε μπορούσε να κερδίσει τους Βιετκόνγκ με τις χερσαίες δυνάμεις, δε μπορούσε να επεκτείνει τη δράση της στο Λάος, στη Καμπότζη και στο Βόρειο Βιετνάμ, αδυνατούσε να ελέγξει το λιμάνι της Χαϊφονγκ και γενικά βρισκόταν σε ένα στρατιωτικό αδιέξοδο. Έτσι ο Μακναμάρα ο οποίος ήταν αυτός που είχε εμπλέξει τον Κέννεντυ στο Βιετνάμ (αρχικά στέλνοντας τους στρατιωτικούς συμβούλους το 1961 για να ενισχύσουν το καθεστώς Ντιέμ) και στη συνέχεια είχε οργανώσει όλο τον πόλεμο επί Τζόνσον, τώρα αναγνώριζε τις αδυναμίες της επιχείρησης.

Στην αρχή το 1964³⁴ ο Μακναμάρα μετά από την επίσκεψή του στη Σαϊγκόν κατάλαβε ότι ο πόλεμος στο Βιετνάμ θα απαιτούσε διαρκώς περισσότερο χρήματα είτε για τη

³³ Στον ίδιο, σελ. 669

³⁴ Στον ίδιο, σελ. 670

στήριξη της κυβέρνησης της Σαϊγκόν , είτε για την ενίσχυση του στρατού. Ο Μακναμάρα συμβούλευσε τον Τζόνσον να συνεχίσει να πιέζει το Ανόϊ στρατιωτικά μέχρις ότου αυτό να υποχωρήσει. Όταν μάλιστα ο Τζόνσον ξεκίνησε τους βομβαρδισμούς βόρεια από το 17^ο Παράλληλο στο Βιετνάμ το Φλεβάρη του 1965 επικρότησε την απόφασή του.

Ο Τζόνσον πάλι απομονωμένος στο προεδρικό μέγαρο και περιστοιχισμένος από τους προσωπικούς του συμβούλους, είχε χάσει την επαφή του με το εσωτερικό της χώρας του και αδυνατούσε να δει την αντιδημοφιλία του πολέμου στον αμερικανικό λαό. Ωστόσο αποβλέποντας και σε μία διπλωματική προσέγγιση με το Ανόϊ (και έμμεσα με το Πεκίνο) και θέλοντας να αποφύγει την αναμέτρηση με την Κίνα, επέλεξε να κλιμακώσει βαθμηδόν την στρατιωτική ανάμειξη της χώρας του. Όταν κατέληξε όμως στους βομβαρδισμούς πίστευε ότι αυτοί θα επιτάχυναν τη διπλωματική προσέγγιση Ουάσιγκτον – Ανόϊ.

Μάταιες ελπίδες. Ο Χο τσι Μινχ αντιστεκόταν όσο οι Βιετκόνγκ ανεφοδιάζονταν και δήλωνε ότι δεν θα καθόταν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων όσο διαρκούσαν οι βομβαρδισμοί(Ιούνιος 1966). Από την άλλη ο Τζόνσον επειδή ήθελε να κρατήσει ισχυρό το γόητρο των ΗΠΑ δε φαινόταν διατεθειμένος να τους σταματήσει. Ο χρόνος που περνούσε ευνοούσε το Ανόϊ και οδηγούσε σε αδιέξοδο τις ΗΠΑ.

Ο Τζόνσον όμως είχε εσφαλμένα την αντίθετη άποψη, συνεπικουρούμενος αρχικά και από τον Μακναμάρα πίστευε ότι ο χρόνος που περνούσε ευνοούσε τις ΗΠΑ. Σύμφωνα με το σχέδιο «Κυλιόμενος Κεραυνός»³⁵ οι βομβαρδισμοί θα αυξάνονταν σταδιακά στοχεύοντας στην υποχώρηση του Ανόϊ. Έτσι ενώ έτσι στις αρχές του 1966 ήταν περιορισμένοι, την άνοιξη ενισχύθηκαν σημαντικά. Βομβαρδίστηκαν διυλιστήρια και αποθήκες στρατιωτικού υλικού στην Χάϊφογκ (όχι όμως το λιμάνι) καθώς και μια ζώνη κατά μήκος της διόδου Χο τσι Μινχ για να περιοριστεί ο ανεφοδιασμός των Βιετκόνγκ. Δηλαδή η δράση της αμερικάνικης αεροπορίας έπληττε δύο στόχους: το Ανόϊ και τους Βιετκόνγκ. Μάταιος κόπος. Ο εκβιασμός των βομβαρδισμών που άλλοτε ενισχύονταν και άλλοτε σιωπούσαν δεν είχε αποτέλεσμα στο Ανόϊ, το οποίο όχι μόνο δεν διαπραγματευόταν, αλλά ,όταν τα πράγματα ηρεμούσαν, έβρισκε αφορμή για να επανυξήσει τις δυνάμεις εισβολής στο Ν. Βιετνάμ.

³⁵ Στον ίδιο, σελ. 670-671

Στα μέσα του 1966 η κατάσταση ανησυχούσε την Ουάσιγκτον , καθότι δεν έφερε την ποθητή υποχώρηση του Ανόϊ. Σε αυτό το συμπέρασμα είχε καταλήξει και ο Μακναμάρα προτείνοντας αλλαγή πλευσης στο Τζόνσον. Μάταια όμως. Ο Τζόνσον συνεπικουρούμενος από το επιτελείο «των ιεράκων» που έβλεπαν στον ορίζοντα μελλοντική επικράτηση των Αμερικανών αποφάσισε άλλο έναν γύρο βομβαρδισμών για ένα ακόμη έτος με την ελπίδα να ανοίξει η διπλωματική οδός συνεννόησης με το Ανόϊ.

Τις ενστάσεις του Μακναμάρα για τη σκοπιμότητα των βομβαρδισμών συμμεριζόταν και ο Μπάντνι, ο Υπουργός Εθνικής Ασφάλειας. Αυτός τόνισε στον Τζόνσον ότι τα οφέλη ήταν μηδαμινά καθότι οι Βιετκόνγκ μπορούσαν να ανεφοδιάζονται από άλλους δρόμους ενώ το Ανόϊ έβρισκε ένα καλό «άλλοθι» για να αρνείται τις διαπραγματεύσεις. Δεν εισακούστηκε όμως από τον Τζόνσον και αναγκάστηκε να παραιτηθεί το Μάρτη του 1966³⁶. Στη θέση του ορίστηκε ο Ρόστοου, θεσμός θιασώτης των βομβαρδισμών που στήριζε τις επιλογές του Τζόνσον μέχρι το τέλος.

Ενώ οι αντιρρήσεις του Μπάντνι ήταν κυρίως στρατιωτικές, οι αντίστοιχες του Μακναμάρα ήταν πολιτικού χαρακτήρα. Το Ανόϊ όσο δε διαπραγματεύονταν κέρδιζε έδαφος στη Σαϊγκόν, ενώ όσο συνεχιζόταν ο πόλεμος, οι έμψυχες απώλειες των ΗΠΑ αυξάνονταν θεαματικά. Η κόπωση ερχόταν σταδιακά και ο λαός της Αμερικής αποκήρυσσε την πολιτική Τζόνσον με ένα ευρύ αντιπολεμικό κίνημα. Επιπλέον τα τεράστια έξοδα του πολέμου αύξαναν δραματικά το κρατικό χρέος των ΗΠΑ. Όλα αυτά θα οδηγούσαν αναπόφευκτα στην ήττα.

iii) Δημοσιογραφική περιήγηση στον τύπο της εποχής

1965-1966

Σύμφωνα με το *Βήμα* της 13^{ης} Φεβρουαρίου 1965 σελίδα 3³⁷ εκτίθενται οι απόψεις τριών προέδρων (Αϊζενχάουερ, Κένεντι και Τζόνσον) και δύο γερουσιαστών: του

³⁶ Στον ίδιο, σελ. 672

³⁷ το *Βήμα* της 13/2/1965 σελίδα 3

δημοκρατικού κόμματος κυρίου Γουαϊν Μορς και του ρεπουμπλικανικού Κ.Χ. Κάμποτ Λοτζ, τέως πρέσβεως ΗΠΑ στην Σαϊγκόν σχετικά με το Βιετνάμ.

Ο Γουαϊν Μορς, Δημοκρατικός γερουσιαστής υποστηρίζει την αποχώρηση των ΗΠΑ.

Το 1954 στη συνθήκη της Γενεύης ενώ οι αποικιακές δυνάμεις Αγγλία, Γαλλία και Ολλανδία αποχωρούσαν από τις αποικιακές τους κτήσεις στη Νοτιοανατολική Ασία, οι ΗΠΑ θέλησαν να δημιουργήσουν ένα προγεφύρωμα στην περιοχή και για αυτό δεν υπέγραψαν την συμφωνία. Υποστήριξαν τον πρωθυπουργό Ντιέμ στο Ν.Βιετνάμ θέλοντας να δώσουν στη χώρα το χαρακτήρα ενός δυτικού κράτους. Όταν το 1956 επρόκειτο να γίνουν εκλογές στο Βόρειο και στο Νότιο Βιετνάμ όπως προέβλεπε η συμφωνία της Γενεύης, οι Αμερικανοί και ο Ντιέμ κατάλαβαν ότι τις εκλογές και στα δύο κράτη θα τις κέρδιζε ο Χο τσι Μινχ. Έτσι αποφάσισαν το Ν.Βιετνάμ να μη συμμετάσχει στις εκλογές.

Από το 1954 η πολιτική της Ουάσιγκτον ήταν να υποστηρίζει ελεύθερες κυβερνήσεις ώστε να αντισταθούν στην κομμουνιστική επέκταση. Όμως στο Ν.Βιετνάμ οι κυβερνήσεις ήταν καθοδηγούμενες από τις ΗΠΑ και ποτέ ελεύθερες. Αυτό φαίνεται από τα συνεχή πραξικοπήματα στη Σαϊγκόν και από τον βραχύβιο πολιτικό βίο των κυβερνήσεων που ορίζονταν από τις ΗΠΑ. Αν υπήρχε υποψία ότι κάποιος ηγέτης ήταν υπέρμαχος της ουδετερότητας αυτόματα οι ΗΠΑ τερμάτιζαν την πολιτική του καριέρα με ένα πραξικόπημα. Με το να περικυκλώνει την Κίνα με αμερικανικές βάσεις και δυτικόφιλα κράτη, η Αμερική ενισχύει τόσο τον κομμουνισμό όσο και τον αντιαποικισμό. Το λάθος της Αμερικής βρίσκεται στο ότι δεν κατάλαβε πως δε μπορούσε να επικρατήσει στα κράτη της Ασίας, τα οποία πέρα από τις όποιες διαφορές τους έχουν ένα κοινό στόχο: την απομάκρυνση των λευκών και άρα και των Αμερικανών.

Η Αμερική με τον πλούτο της μπορεί να συνεχίσει τον πόλεμο στο Βιετνάμ όσο χρειαστεί. Όμως ο πόλεμος δε θα σταματήσει ποτέ όσο η παρουσία της στο Ν. Βιετνάμ και οι έωλες κυβερνήσεις της πυροδοτούν εξεγέρσεις. Το γεγονός ότι η Αμερική παρά τους 23.000 Αμερικανούς συμβούλους στη Σαϊγκόν, απώλεσε την κυριαρχία στον αέρα, έπληξε θανάσιμα το γόητρό της και έκανε πολλά κράτη να στραφούν προς την Κίνα. Από όλες τις χώρες που υποτίθεται ότι απειλούνται από την Κίνα μόνον η

Αυστραλία και οι Φιλιππίνες βοήθησαν κάπως την Αμερική. Αντίθετα η Βούρμα και η Καμπότζη, το Πακιστάν, η Ινδία και η Ιαπωνία κράτησαν αποστάσεις.

Συνεπώς η αμερικάνικη παρουσία ελάχιστα είναι αποδεκτή στη γύρω περιοχή και οπωσδήποτε δε δικαιολογείται από την πολιτική ανασχεση της κομμουνιστικής απειλής. Η Αμερική οφείλει να συνειδητοποιήσει όπως έκαναν και άλλες χώρες, ότι έφτασε το τέλος της παλιάς τάξης πραγμάτων , να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για την ουδετεροποίηση της περιοχής και να απεμπλακεί όσο το δυνατό γρηγορότερα και με τις λιγότερες δυνατές απώλειες από το Βιετνάμ.

Από την άλλη, ο Χένρι Κάμποτ Λοτζ, Ρεπουμπλικάνος γερουσιαστής υποστηρίζει πως η νίκη των ΗΠΑ είναι εξασφαλισμένη.

Ο πόλεμος στο Βιετνάμ γίνεται ως αντίλογος των ΗΠΑ στο σοβιετικό δόγμα ότι οι πόλεμοι του μέλλοντος θα είναι οι επαναστατικοί πόλεμοι για την επιβολή του κομμουνισμού και για την προάσπιση του δικαιώματος των κρατών να καθορίζουν την τύχη τους χωρίς εξωτερικές επεμβάσεις.

Το Β. Βιετνάμ ενισχύεται ποικιλότροπα από το Πεκίνο και αν η επίθεση του Χο τσι Μινχ πετύχει, αυτή η νίκη θα είναι και επιτυχία της Κίνας στη διεθνή πολιτική της. Κάτι τέτοιο όμως μπορεί να κινητοποιήσει την ΕΣΣΔ να υιοθετήσει μια πιο πολεμοχαρή πολιτική στην εξωτερική της πολιτική , γεγονός που βέβαια θα ανησυχούσε τη Δύση.

Η νίκη των Βιετκόνγκ και του Β. Βιετνάμ στο Ν. Βιετνάμ θα δήλωνε την αποτυχία του ελεύθερου κόσμου να ανασχέσει την επέκταση του κομμουνισμού, ενώ η απόσυρση των ΗΠΑ από τη Νοτιοανατολική Ασία θα σήμαινε ότι η χώρα αυτή πρόδιδε την υπόσχεση που είχε δώσει στα εκεί κράτη ότι θα τα βοηθούσε όταν παρίστατο ανάγκη.

Η αποχώρηση – ήττα των ΗΠΑ στο Ν. Βιετνάμ θα είχε αντίκτυπο και στην αμερικανική κοινή γνώμη. Η Αμερική θα έχανε ένα μέρος του διεθνούς γοήτρου της και θα επικρατούσαν οι υποστηρικτές της πολιτικής και διπλωματικής εσωστρέφειας των ΗΠΑ απέχοντας από οποιαδήποτε εξωαμερικανική υπόθεση, κάτι που βέβαια δε θα άρεσε, ούτε στην Ευρώπη, ούτε στα υπόλοιπα κράτη.

Για τους παραπάνω λόγους οι ΗΠΑ πρέπει να στηρίξουν τον πόλεμο στο Βιετνάμ παρόλο που τους στοιχίζει σε αίμα και χρήμα. Μπορεί να βρίσκονται μπροστά σε ένα αδιέξοδο όμως αυτό είναι καλύτερο από μια ήττα, γιατί μπορεί να ανατραπεί. Άλλωστε

και στο παρελθόν οι ΗΠΑ έχουν κερδίσει πολέμους που για πολλούς ήταν καταδικασμένοι.

Η Αμερική ως εκπρόσωπος του ελεύθερου κόσμου νίκησε στο μέτωπο της Ελλάδας, ανέτρεψε επίσης τους κομμουνιστές στην Κορέα, την Μαλαισία, τις Φιλιππίνες και για αυτό μπορεί να νικήσει και στο Βιετνάμ. Η νίκη θα είναι σίγουρη αν αντιμετωπιστούν οι ναοί (εννοεί τους βουδιστές μοναχούς) οι οποίοι βοηθούν τους Βιετκόνγκ στις επιθέσεις εναντίον του Ν. Βιετνάμ. Άλλη εξωτερική πίεση είναι η πρόταση μερικών για μια διεθνή σύσκεψη για το Βιετνάμ. Η Αμερική συμφωνεί με τη σύγκληση διεθνούς σύσκεψης υπό τον όρο να συγκληθεί στο σωστό χρόνο και στις κατάλληλες συνθήκες. Διαφορετικά θα υπονομεύσει το ηθικό των στρατιωτών στο Ν. Βιετνάμ δίνοντας εσφαλμένα την εντύπωση της αμερικανικής υπαναχώρησης.

Σαν εξωτερική πίεση λειτουργεί και η πρόταση της ουδετεροποίησης. Πρέπει όμως να γίνει αντιληπτό ότι η ουδετεροποίηση δε θα εφαρμοσθεί αν δεν προβλέπει και κάποια μέσα επιβολής και αν δεν εφαρμοσθεί και στο Β. Βιετνάμ. Κατά συνέπεια, πριν από τις όποιες διαπραγματεύσεις για ουδετεροποίηση, πρέπει οι κομμουνιστές να σταματήσουν τις επιθέσεις και να υλοποιήσουν τις υπάρχουσες συμφωνίες. Μόνο μετά την κατάπαυση των εχθροπραξιών μπορεί να υπάρξει ειρήνη.

Πρέπει να γίνει αντιληπτό σε όλους ότι ο πόλεμος στο Βιετνάμ είναι μια επιχείρηση που η επιτυχής της έκβαση εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όχι μόνο στρατιωτικούς. Απαιτείται πολύχρονη και πολύπλευρη λοιπόν προσπάθεια από όλους.

Τέλος εκτίθενται οι απόψεις τριών Αμερικανών προέδρων για την εμπλοκή στο Βιετνάμ, όπως και των Ρ. Μακναμάρα, του Ντίν Ράσκ και του Ουίλιαμ Μπάντν.

Ο πρόεδρος Αϊζενχάουερ ερμήνευσε την εμπλοκή της Αμερικής στο Βιετνάμ στηρίζοντάς την στο αίτημα βοήθειας που διατύπωσε η κυβέρνηση Ντιέμ το 1954 προκειμένου να αντιμετωπίσει την κομμουνιστική απειλή η οποία ερχόταν από το Βορρά (Β. Βιετνάμ). Η Αμερική συμφώνησε έτσι να στηρίζει ένα κράτος ικανό να αντισταθεί σε οποιαδήποτε εισβολή ή ανατροπή.

Όμως τον Απρίλη του 1959 ο Αϊζενχάουερ συνέδεσε τη βοήθεια στο Ν. Βιετνάμ με τα γενικότερα αμερικάνικα συμφέροντα. Αν επικρατήσουν οι κομμουνιστές στο Ν. Βιετνάμ, τότε ο κομμουνιστικός έλεγχος θα επεκταθεί ως ντόμινο και στις άλλες χώρες

της Νοτιοανατολικής Ασίας θέτοντας σε μεγάλο κίνδυνο τα αμερικάνικα συμφέροντα και την ελευθερία στην περιοχή. Γι' αυτό επιβάλλεται η παροχή βοήθειας στην κυβέρνηση Ντιέμ.

Στις 9 Σεπτεμβρίου 1963 ο πρόεδρος Κέννεντυ ερωτώμενος για τη σκοπιμότητα εμπλοκής στο Βιετνάμ συμφώνησε με την θεωρία «των συμπαρασυρομένων πεσσών» (ντόμινο). Αυτός υποστήριξε ότι αν το Βιετνάμ πέσει στους κομμουνιστές τότε η Κίνα θα ενισχυθεί σημαντικά στην περιοχή σε τέτοιο βαθμό ώστε να εξαπολύσει ανταρτοπόλεμο στη Μαλαισία και θα προβληθεί ως η ηγέτιδα δύναμη του μέλλοντος και ως η χώρα που συνέτεινε στην εδραίωση του κομμουνισμού στην περιοχή. Και στις 15 Μαρτίου 1964 ο πρόεδρος Τζόνσον κινδυνολογούσε για την απώλεια του Βιετνάμ που θα ενέπλεκε όλη τη Νοτιοανατολική Ασία.

Στις 26 Μαρτίου 1964 ο Υπουργός Άμυνας Ρ. Μακναμάρα χαρακτήριζε το Ν. Βιετνάμ ως το πείραμα που προωθούσαν οι κομμουνιστικές δυνάμεις προκειμένου να διαπιστώσουν κατά πόσο μπορούσαν να τελεσφορήσει η νέα μέθοδος επεκτατικής πολιτικής υπό το πρόσχημα απελευθερωτικών πολέμων ή συγκαλυμμένης εισβολής ή εξέγερσης.

Από την άλλη συμπλήρωνε ο Υπουργός Εξωτερικών Ντιν Ρασκ μια επιθετικότητα που είναι συνεχής και ανεξέλεγκτη (εννοώντας αυτή των κομμουνιστών στο Βιετνάμ) μπορεί να οδηγήσει κάποια στιγμή σε ένα γενικότερο πόλεμο, γι' αυτό και είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί η ελευθερία ορισμένων χωρών όπως το Βιετνάμ. Αν πέσει το Βιετνάμ τότε θα έχουν να αντιμετωπίσουν την κομμουνιστική απειλή στην επόμενη ή την μεθεπόμενη χώρα όπως άλλωστε επιτάσσει ο μαρξισμός.

Ο Ουίλιαμ Μπάντνυ πάλι, Υφυπουργός Εξωτερικών για την Άπω Ανατολή τόνισε ότι η ενδεχόμενη επιτυχία των κομμουνιστών στο Βιετνάμ θα ενθαρρύνει γενικότερα τις κομμουνιστικές δυνάμεις παγκοσμίως και θα αποθαρρύνει τα ελεύθερα έθνη ενώ θα αναστείλει την πορεία προς τη μετριοπαθή πολιτική που τείνουν να υιοθετήσουν όλα τα κράτη μετά τον ψυχρό πόλεμο και κυρίως τα κράτη της Άπω Ανατολής (αν είναι ελεγχόμενα)

Σύμφωνα με το *Βήμα* της 14^{ης} Φεβρουαρίου 1965 σελ.5 ³⁸,

διασώζεται η πρώτη συνέντευξη του ΜΑΟ ΤΣΕ ΤΟΥΝΓΚ. στον Έντγκαρ Σνόου για το Βιετνάμ.

Ο Μάο τσε Τουνγκ διαβεβαίωσε τον ξένο ανταποκριτή ότι η Κίνα δεν είχε στρατεύματα έξω από τα σύνορα της και ότι δεν είχε διάθεση να πολεμήσει με κανέναν αν δε δεχόταν επίθεση. Ευχαρίστησε τους ξένους εισβολείς που με την παρουσία τους επιτάχυναν την κινεζική επανάσταση και που επέστρεψαν στη Νοτιοανατολική Ασία για να επαναλάβουν το ίδιο!

Διατύπωσε την άποψη ότι η έλευση όπλων και στρατού από την Αμερική στη Σαϊγκόν θα επιταχύνει την πολεμική προετοιμασία και την «μόρφωση των απελευθερωτικών δυνάμεων» του Ν. Βιετνάμ με αποτέλεσμα την τελική τους νίκη. Προς το παρόν δε χρειάζονται τον κινεζικό στρατό διαβεβαίωσε.

Αποτίμησε ότι οι αμερικάνικες δυνάμεις που αποστέλλονται στο Βιετνάμ είναι σχετικά περιορισμένες και ότι αν αυξηθούν, θα αυξηθεί ταυτόχρονα και ο εξοπλισμός των Βιετκόνγκ.

Διατύπωσε την άποψη ότι οι Βιετκόνγκ θα μπορούσαν μόνοι τους να κερδίσουν τον πόλεμο διδασκόμενοι από την αμερικάνικη επέμβαση. Αφενός εξοπλίζονται αφού λαφυραγωγήσουν τα όπλα που στέλνουν οι Αμερικανοί για να ενισχύσουν την κυβέρνηση Ντιέμ και αφετέρου οι αντίπαλοι των Αμερικανών δεν περιορίζονται μόνο στο Απελευθερωτικό μέτωπο, αλλά επεκτείνονται μέχρι και τον Ντιέμ, ο οποίος δε φαίνεται και ιδιαίτερα συνεργάσιμος με τους Αμερικανούς τον τελευταίο καιρό. Το πνεύμα αυτό της ανεξαρτησίας μεταδίδεται και σε πολλούς αξιωματικούς του καθεστώτος Ντιέμ οι οποίοι θα προσχωρήσουν στις τάξεις των Βιετκόνγκ. Έτσι θα αυξηθεί ο αριθμός τους.

Ο Μάο παραδέχεται ότι οι σχέσεις Κίνας-ΗΠΑ χαρακτηρίζονται από ψυχρότητα (όπως επίσης και οι σχέσεις Κίνας – ΕΣΣΔ). Απορρίπτει όμως το ενδεχόμενο της μεταξύ τους σύρραξης. Αντίθετα πιστεύει ότι η Ιστορία, στο μέλλον θα φέρει κοντά τους δύο λαούς, τον κινεζικό και τον αμερικάνικο και ότι ο πόλεμος θα γίνει μόνο ύστερα από εισβολές

³⁸ το *Βήμα* της 14-2-1965 σελ.5

των Αμερικανών στην Κίνα, πράγμα αδύνατο αφού οι Αμερικανοί ηγέτες γνωρίζουν ότι κάτι τέτοιο δε θα γινόταν ανεκτό από τον κινεζικό στρατό.

Ο Μάο διαβεβαιώνει πως δεν πρόκειται να γίνει πόλεμος με τους Αμερικανούς για το Βόρειο Βιετνάμ, αφού αυτοί (οι Κινέζοι) δεν πρόκειται να εκστρατεύσουν έξω από τα σύνορά τους, παρά μόνο αν τους επιτεθούν οι Αμερικανοί πρώτα. Γι' αυτό δεν υπάρχει κανένας Κινέζος στρατιώτης ούτε στο Βιετνάμ ούτε γενικά στη Νοτιοανατολική Ασία. Η Κίνα δεν ασκεί κάποια επιθετική πολιτική όπως την κατηγορεί ο Ντιν Ρασκ, απλά προσφέρει την υποστήριξή της στα επαναστατικά κινήματα όχι όμως ένοπλα αλλά με τη δημοσίευση δηλώσεων ή με τη διοργάνωση εκδηλώσεων, κάτι που εξοργίζει περισσότερο τους ιμπεριαλιστές. Ο Μάο προέβλεψε ότι οι Αμερικανοί θα συνεχίσουν τον πόλεμο για 1 ή 2 χρόνια ακόμη και ότι μετά θα επιστρέψουν στην πατρίδα τους, αφού αποδεχτούν τις αποφάσεις μιας συνδιάσκεψης που θα όριζε την ενοποίηση του Βιετνάμ.

Στο ίδιο Φύλλο /Σελίδα Εφημερίδας ³⁹ περιγράφεται το πρόσωπο των Βιετκόνγκ.

Ένας Αμερικανός δημοσιογράφος Ο Ντέιβιντ Χάλμπερσταμ περιγράφει στο βιβλίο του για το Βιετνάμ το πρόσωπο του εχθρού, δηλαδή των Βιετκόνγκ.

Οι εχθροί είναι αόρατοι. Τους αντιλαμβάνονταν από τα έργα τους: Τα κατεστραμμένα φυλάκια και τους αποκεφαλισμένους ανθρώπους. Εμφανίζονταν μόνο όταν υπερείχαν αριθμητικά. Οι Βιετκόνγκ επιχειρούν λίγα πράγματα αλλά ο προσπάθειές τους σχεδόν στέφονται πάντα με επιτυχία σε αντίθεση με τον κυβερνητικό στρατό. Καθετί που κάνουν ,το κάνουν για κάποιο λόγο και όχι επιπόλαιο. Οι Βιετκόνγκ γνωρίζουν σε όλο τους το μέγεθος τις δυσκολίες του αγώνα και είναι διατεθειμένοι να δώσουν την ζωή τους για να πετύχουν τον στόχο τους.

Έχουν διδαχθεί τον ανταρτοπόλεμο από τους Βιετμίνχ οι οποίοι παλαιότερα πολεμούσαν τους Κινέζους και τους Γάλλους. Εκμεταλλεύονται την αθλιότητα του λαού για να προσηλυτίσουν τους αγροτικούς πληθυσμούς και να ασκούν προπαγάνδα. Μάλιστα ο στρατός του καθεστώτος Ντιέμ βοηθούσε τους Βιετκόνγκ στο πολιτικό και στρατιωτικό τους έργο. Οι Βιετκόνγκ δηλαδή προειδοποιούσαν τους ντόπιους τότε θα

³⁹ Στο ίδιο φύλλο του Βήματος σελ.5

έρθουν στρατιώτες του καθεστώτος συνοδευόμενοι από Αμερικανούς , τότε αμερικανικά αεροπλάνα επρόκειτο να ρίξουν βόμβες. Όταν ο Αμερικανικός και κυβερνητικός στρατός κατέστρεφε τα χωριά τότε το βράδυ της επόμενης μέρας έρχονταν οι Βιετκόνγκ παρέχοντας ιατρικές φροντίδες στους χωρικούς και κερδίζοντας με αυτό τον τρόπο οπαδούς. Επιπλέον οι Βιετκόνγκ ήταν πάντα αντιπολίτευση στο Ν. Βιετνάμ και είχαν το πλεονέκτημα η κυβέρνηση Ντιέμ να είναι πλήρως διεφθαρμένη και απόλυτα αντιδημοφιλής στο λαό, αφού οι εντολοδόχοι της έρχονταν μόνο για να εισπράξουν φόρους από το λαό και ποτέ για να τους προσφέρουν υπηρεσίες. Έτσι οι Βιετκόνγκ εμφανίζονταν ως υπερασπιστές των αδυνάτων και διεκδικητές ενός καλύτερου κόσμου. Εύκολα λοιπόν στρατολογούσαν μέλη στις τάξεις των στρατιωτών τους: νεαρά παιδιά. Πριν πιάσουν τα όπλα οι Βιετκόνγκ δέχονταν ισχυρή πολιτική καθοδήγηση και εκτεταμένη ψυχολογική υποστήριξη. Πίστευαν ότι πολεμούσαν για το δίκαιο, για να απελευθερώσουν το λαό τους από τους Αμερικανούς. Οι Βιετκόνγκ μπορούν να μεταφέρουν όπλα από το Β. Βιετνάμ αλλά προτιμούν να τα κλέβουν από το κυβερνητικό και τον αμερικάνικο στρατό , γιατί έτσι έχουν την αυτοπεποίθηση ότι τα αρπάζουν από τους πλούσιους για να τα δώσουν στους φτωχούς.

Η ηγεσία των Βιετκόνγκ είναι αξιόμαχη, πανέξυπνη και με μεγάλη εμπειρία από τους αγώνες εναντίον των Γάλλων. Ξέρουν ότι δεν έχουν βαριά άρματα και αεροπλάνα για να σωθούν. Γι' αυτό βρίσκουν τρόπους για να ξεφεύγουν από την περικύκλωση. Χρησιμοποιούν ενέδρες για να σκοτώνουν στρατιώτες και να παίρνουν τα όπλα τους ενώ πανικοβάλλουν τον κυβερνητικό στρατό ο οποίος αποφεύγει να βγει στην ύπαιθρο χώρα.

Οι νεαροί Βιετκόνγκ μαθαίνουν ότι η νύχτα είναι σύμμαχός τους και η ζούγκλα τους παρέχει μυστικά που μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν σε βάρος του εχθρού. Ένας Βιετκόνγκ είναι αδύνατος και νευρώδης, ντυμένος σαν χωρικός, με ένα κοστούμι σαν πιτζάμα ή μόνο με ένα παντελόνι. Σπάνια αιχμαλωτίζονται.

Υπάρχουν τρεις βαθμοί στους Βιετκόνγκ. Οι τοπικοί – οι κατώτεροι , οι περιφερειακοί και οι εθνικοί. Οι τοπικοί εργάζονται στα χωριά τους ενώ παράλληλα κατασκοπεύουν τους αντιπάλους τους και διασφαλίζουν τις διόδους ώστε τα σώματα των ανταρτών να έχουν άνεση κινήσεων. Οι περιφερειακοί Βιετκόνγκ δρουν σε επιχειρήσεις περιορισμένης εμβέλειας ενώ οι εθνικοί είναι οι επίλεκτοι αντάρτες που κινούνται σε όλη τη χώρα.

Σύμφωνα με τα *Νέα* της 8^{ης} Απριλίου 1965 σελ. 1⁴⁰ ο Τζόνσον καλεί την ΕΣΣΔ για λύση του βιετναμικού

Ο Τζόνσον αποδέχεται να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις για ειρήνευση στο Βιετνάμ , προτείνει στην ΕΣΣΔ να συμμετάσχει στη βοήθεια προς την Ινδοκίνα και δίνει πρώτος ένα δισεκατομμύριο δολάρια. Δηλώνει ότι αυτή είναι η απάντησή του σε όσους τον κατηγορούν για την πολιτική του και ότι αν δε γίνει δεκτή, ο πόλεμος θα συνεχισθεί μέχρις ότου οι Αμερικανοί νικήσουν. Προσθέτει ότι δεν πρόκειται να υποχωρήσουν. Ο πρόεδρος στο νέο του λόγο επαινεί την ειρηνευτική πρόταση των 17 ουδέτερων χωρών και δικαιολογεί την επέμβαση της Αμερικής με τον ισχυρισμό ότι προστάτευσε το Ν. Βιετνάμ από την κομμουνιστική επίθεση ενώ προσθέτει ότι δεν έχει σκοπό να καταστρέψει το Β. Βιετνάμ αν δε δεχτεί πρώτα επίθεση. Οι Αμερικανοί υπολογίζουν τα έργα υποδομής του βιετναμέζικου λαού γενικά , γι' αυτό και βομβαρδισμοί είναι προσεγμένοι ώστε να μην προκαλέσουν απώλειες σημαντικές. Οι ΗΠΑ είναι διατεθειμένες να διαπραγματευτούν και με την Κίνα αν αυτό κριθεί απαραίτητο αλλά όχι με τους Βιετκόνγκ.

Τείνοντας ύστατη χείρα βοηθείας προτείνει οι διαπραγματεύσεις να ξεκινήσουν ενόσω διεξάγονται πολεμικές επιχειρήσεις. Αν καταλήξουν κάπου δεσμεύεται να ζητήσει από το Κογκρέσο 1 δισεκατομμύριο δολάρια για την οικονομική ανόρθωση της Ινδοκίνας. Καλεί το Β. Βιετνάμ να απαντήσει αν θέλει διαπραγματεύσεις για ειρήνευση ή όχι. Η Αμερική διεξάγει τον πόλεμο νότια του 17ου παραλλήλου και αν τον μετέφερε βορειότερα, αυτό το έκανε για να φιμώσει το Β. Βιετνάμ που διέδιδε ότι μπορούσε να τη νικήσει. Η Αμερική όλοι γνωρίζουν ότι χρησιμοποίησε ένα μικρό μόνο μέρος της δύναμής της και ότι δεν είναι διατεθειμένη να υποχωρήσει διότι αν το κάνει η υποχώρηση της θα συμπαρασύρει και όλη τη Νοτιοανατολική Ασία (θεωρία του ντόμινο). Οι ΗΠΑ δε θα ανεχτούν τον διαρκώς αυξανόμενο κινέζικο επεκτατισμό στη Νοτιοανατολική Ασία.

⁴⁰ τα *Νέα* της 8 – 4 – 1965 σελ. 1

Επομένως είναι άγונה η συζήτηση για υπαναχώρηση της Αμερικής δεδομένου ότι η Κίνα πιστεύει ότι ο πόλεμος πρέπει να συνεχιστεί αφού η ειρηνική συνύπαρξη κομμουνιστών και καπιταλισμού είναι ανέφικτη.

Σύμφωνα με τα *Νέα* της 9^{ης} Απριλίου 1965,σελ.1⁴¹ το Πεκίνο αντιδρά στις δηλώσεις Τζόνσον. Το Πεκίνο σχολίασε το λόγο του Τζόνσον λέγοντας ότι υποκρύπτει δόλιες προθέσεις και βρίθει ψεμάτων. Αν ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις, αυτό θα σημαίνει αφοπλισμό των Βιετκόνγκ ανταρτών και ενδεχομένως τον αφανισμό του κινήματος απελευθέρωσης από τους Αμερικανούς. Ο Τζόνσον ενεργεί ως γκάνγκστερ. Προσφέρει βοήθεια ως δόλωμα για να εξανδραποδίσει το λαό του Βιετνάμ. Αυτός όμως δεν πρόκειται να εξαπατηθεί πριν να διώξει κάθε Αμερικανό από τα εδάφη του.

Στο μεταξύ η ΕΣΣΔ πρότεινε στη Βρετανία ένα σχέδιο μεσολάβησης για να το μελετήσουν. Διθυραμβικές και ιδιαίτερα επαινετικές για τον Τζόνσον ήταν οι δηλώσεις του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ κ. Θαντ ο οποίος εξήρε τη μεγάλη οικονομική βοήθεια που δίνει η Αμερική στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η πατρίδα του Βιρμανία. Και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά η Αμερική στέλνει στο Βιετνάμ και καταδιωκτικά «F-104».

Σύμφωνα με τα *Νέα* της 9^{ης} Απριλίου 1965⁴² , σελ. 12 στο λόγο του Τζόνσον αντιδρά και η ΕΣΣΔ.

Συγκεκριμένα πρώτος ο Γραμματέας της Κεντρικής επιτροπής του Κ.Κ. της ΕΣΣΔ, Λ. Μπρέζνιεφ στο λόγο που εκφώνησε στη Βαρσοβία παραδέχτηκε ότι έχει αποστείλει βοήθεια στο Β. Βιετνάμ για να εκδιώξει τους Αμερικανούς ιμπεριαλιστές και υποσχέθηκε ότι θα συνεχίσει να ενισχύει την άμυνά του. Ωστόσο έκρινε ότι για την ταχύτερη αποπομπή του εχθρού είναι επιβεβλημένη η ενότητα δράσης όλων των σοσιαλιστικών χωρών και των Κ.Κ.. Ο ραδιοσταθμός Μόσχας χαρακτήρισε τις δηλώσεις Τζόνσον για δήθεν ειρήνευση ως υστερόβουλες που σκοπό έχουν να

⁴¹ τα *Νέα* της 9-4-1965,σελ.1

⁴² τα *Νέα* της 9-4-1965, σελ. 12

αποπροσανατολίσουν την αμερικανική κοινή γνώμη και να αποκρύψουν το γεγονός ότι οι Αμερικανοί συνεχίζουν τις επιδρομές και χρησιμοποιούν δηλητηριώδη αέρια σε βάρος του βιετναμέζικου λαού. Οι δηλώσεις του Τζόνσον θεωρητικά αποσκοπούν στην ειρήνευση, στην πράξη όμως συνεχίζουν τον αποτρόπαιο πόλεμο.

Σύμφωνα με το *Βήμα* της Κυριακής της 13^{ης} Ιουνίου 1965 σελ.5⁴³ «και στην Αμερική λιώνουν οι πάγοι».

Ο Ισαάκ Ντώτσερ , πολιτικός σχολιαστής περιγράφει την αντίδραση κατά της εξωτερικής πολιτικής του Αμερικανικού προέδρου Τζόνσον και δηλώνει ότι παίρνει τεράστιες διαστάσεις. Οι νέοι της Αμερικής σχεδόν από όλα τα πανεπιστήμια υψώνουν φωνή διαμαρτυρίας ενάντια στην ένοπλη επέμβαση στο Βιετνάμ και στη Λατινική Αμερική. Η πρώτη αντίδραση σημειώθηκε στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν κοντά στο Ντιτρόιτ το Μάη το 1965. Οι συγκεντρώσεις αυτές διαρκούσαν όλη τη νύχτα , πραγματοποιούνταν διαλέξεις και σεμινάρια και γενικά προωθούνταν ο διάλογος γύρω από το Βιετνάμ. Άλλες φορές κατεφέροντο ενάντια στην αμερικάνικη πολιτική και άλλες φορές αντιπρόσωποι της κυβέρνησης συζητούσαν με τους αρνητές τον πόλεμο του Βιετνάμ. Περίπου 3.000 φοιτητές (αλλά και καθηγητές) συμμετείχαν σε αυτές τις εκδηλώσεις. Τον Απρίλιο του 1965, το φοιτητικό κίνημα εναντίον του Βιετνάμ εξαπλώθηκε και σε άλλα Πανεπιστήμια , στο Χάρβαρντ, στο Γέιλ , στο Κολούμπια και σε άλλα. Τα γεγονότα αναμεταδίδονταν από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, γεγονός που κέντρισε την επίσημη κυβέρνηση, η οποία έσπευσε να στηρίξει την πολιτική της στέλνοντας ανώτερους αξιωματούχους στις πανεπιστημιακές συζητήσεις. Από τους πρωτοπόρους του Μίσιγκαν αποφασίστηκε να γίνει μια εθνική συγκέντρωση στην Ουάσιγκτον στις 15 Μάϊου 1965. 3.000 περίπου πνευματικοί άνθρωποι συμφώνησαν να συγκληθεί μια Διεπιστημονική Επιτροπή για να συμμετάσχει στη δημόσια συζήτηση για το Βιετνάμ.

Η κυβέρνηση έκρινε αρκετά σοβαρό το γεγονός γι' αυτό και όρισε κορυφαία στελέχη μεταξύ αυτών και τον Τζορτζ Μπάντν , σύμβουλο σε θέματα εθνικής ασφάλειας, να

⁴³ το *Βήμα* της Κυριακής της 13-6-1965 σελ.5

υπερασπιστούν την πολιτική της. Στη συγκέντρωση συμμετείχαν περίπου 5.000 άτομα εκ των οποίων 700 καθηγητές. Τις συζητήσεις παρακολουθούσαν ραδιοφωνικά περίπου 120.000 φοιτητές 100 πανεπιστημίων.

Ο πρώτος ομιλητής , ο καθηγητής Χανς Μόργκενταου (πολιτικός, επιστήμονας και τέως σύμβουλος του Υπουργείου Εξωτερικών) προέβλεψε ότι αν συνεχισθεί η ίδια πολιτική στο Βιετνάμ θα αναγκασθούν να στείλουν ως 400.000 άνδρες το επόμενο εξάμηνο. Δήλωσε ότι οι Βιετκόνγκ δεν πρόκειται να νικηθούν γιατί στηρίζονται από τον ντόπιο πληθυσμό και αν συνεχίσουν ,θα βρεθούν αντιμέτωποι με την Κίνα της οποίας την κυριαρχία στην Ασία δε θα μπορέσουν να αμφισβητήσουν. Γι' αυτό και πρότεινε την άμεση υποχώρηση του αμερικάνικου στρατού από το Βιετνάμ.

Ο καθηγητής Στέσιγκερ υπέρμαχος της πολιτικής Τζόνσον αναγνώρισε το λάθος των ΗΠΑ να αναμειχθούν στον πόλεμο του Βιετνάμ εδώ και μια δεκαετία . Δήλωσε όμως ότι δεν θα υπαναχωρήσουν και ότι ο Τζόνσον δεν σκοπεύει να επεκτείνει τον πόλεμο.

Επί 36 ώρες γίνονταν ομιλίες , συζητήσεις , ακούγονταν λαϊκά τραγούδια. Κάποια στιγμή ο Ισαάκ Ντώτσερ (συγγραφέας του άρθρου) πήρε το λόγο μετά τα μεσάνυχτα μπροστά σε 15.000 φοιτητές. Στο μεταξύ συνέβη κάτι θαυμαστό: φοιτητές αιμοδότες προσέφεραν το αίμα τους για τα θύματα από τους αμερικάνικους βομβαρδισμούς. «Ο Τζόνσον τους στέλνει βόμβες ναπάλμ , εμείς θα τους στείλουμε το αίμα μας» έλεγαν οι φοιτητές , ενώ κάποιοι άλλοι πρότειναν να δημιουργηθεί μια Διεθνή Ταξιαρχία που θα βοηθήσει τους Βιετκόνγκ. Όλη αυτή η αντίδραση, πρωτοφανής για τα αμερικάνικα δεδομένα ,μεταδιδόταν από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση προβληματίζοντας την αμερικάνικη κοινή γνώμη. Στην ουσία δεν είχε κανένα όμως αποτέλεσμα αφού ο Τζόνσον όχι μόνο δεν ανακάλεσε τον αμερικανικό στρατό αλλά συνέχισε να τον ενισχύει και να στέλνει βομβαρδιστικά αεροπλάνα στο Ν. Βιετνάμ. Το όφελος όμως ήταν ότι επανεμφανίζεται στις ΗΠΑ το κριτικό πολιτικό πνεύμα το οποίο αναγκάζει τους πολιτικούς τους να σκέφτονται καλύτερα πριν λάβουν κάποια απόφαση. Μια νέα αμερικανική αριστερά έχει αρχίσει να αναφαίνεται μέσα από τη φοιτώσα νεολαία. Η πρώτη ώθηση για διαμαρτυρία είχε δοθεί από τον αγώνα των μαύρων εναντίον των φυλετικών διακρίσεων για να ενωθεί με τη φωνή διαμαρτυρίας εναντίον του Βιετνάμ.

Το Βήμα της 9^{ης} Ιουλίου 1965 σελίδα 3⁴⁴ πληροφορεί ότι ο πόλεμος αλλάζει στο Ν. Βιετνάμ.

Οι Αμερικανοί εμπλέκονται όλο και περισσότερο στον πόλεμο του Βιετνάμ μετά την άρνηση των Κομμουνιστών για διαπραγματεύσεις. Ο στρατηγός Ουέστν (όπως ονομάζεται ο Ουίλλιαμ Τσάιλντς Ουέστμούνταντ) διοικεί εδώ και 11 μήνες 53.000 Αμερικανούς στρατιώτες στο Ν. Βιετνάμ και προετοιμάζεται για απευθείας αναμέτρηση με τους Βιετκόνγκ ύστερα από την άρνηση του Ανόϊ και του Πεκίνου να προχωρήσουν σε διαπραγματεύσεις. Η αλαζονεία των κομμουνιστών στηρίζεται στις νίκες των Βιετκόνγκ στα δύο τελευταία χρόνια και στην πολιτική αστάθεια που επικρατεί στη Σαϊγκόν και υπονομεύει το στρατό του Ν. Βιετνάμ. Η κυβέρνηση του στρατηγού Κάο Κυ δεν πείθει τους Αμερικανούς ότι μπορεί να αποκαταστήσει τη σταθερότητα στη χώρα.

Ο Κυ δε φαίνεται να τα καταφέρνει ιδιαίτερα και στις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Η αμερικανική αεροπορία δε μπορεί να αναλάβει δράση πριν να περάσει η περίοδος των βροχών.

Έτσι η Αμερική, καθόσον δεν είναι διατεθειμένη να αποσυρθεί από το Β. Βιετνάμ σκοπεύει να ενισχύσει το νοτιοβιετναμέζικο στρατό. Ο δημοφιλής Αμερικανός στρατηγός Ουέστν έχει αναλάβει να κατευθύνει τον περίεργο ανταρτοπόλεμο του Βιετνάμ. Καταρχάς έχει ανυψώσει το ηθικό των στρατιωτών του. Στην συνέχεια έχει μεριμνήσει σε περίπτωση που η Κίνα θα επέμβει στο Β. Βιετνάμ: θα ρίξει 320.000 άνδρες στη μάχη για να κρατήσει τον πόλεμο στον 17ο παράλληλο. Επίσης είναι διατεθειμένος να χρησιμοποιήσει πυρηνικά όπλα στην Κίνα και το Β.Βιετνάμ, αν χρειαστεί. Επειδή η επέμβαση του Πεκίνου δεν είναι ορατή, προσπαθεί να εφαρμόσει μια επιθετικότερη στρατηγική και να εκπαιδεύσει τους Αμερικανούς ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στον ανταρτοπόλεμο με τους Βιετκόνγκ. Προς το παρόν δεν έχει συμβεί σοβαρή αντιπαράθεση Βιετκόνγκ – Αμερικανών. Οι τελευταίοι μόλις πέφτουν οι αλεξιπτωτιστές, αποσύρονται αναγκάζοντας τους Αμερικανούς να βολοδέρνουν μέσα στην ζούγκλα.

⁴⁴ *το Βήμα της 9 – 7 -1965* σελ. 3

Όλοι πιστεύουν ότι σύντομα ο πόλεμος θα γενικευτεί και θα είναι ένας πόλεμος αντοχής. Το δύσκολο για τον Αμερικάνικο στρατό δεν είναι να νικήσει τους Βιετκόνγκ αλλά να τους βρει για να τους αντιμετωπίσει.

Τα Νέα της 7^{ης} Αυγούστου 1965, σελ.3⁴⁵ παρουσιάζουν τον λόγο του ηγέτη των Βιετκόνγκ :Νγκουγιέν χο θο

Ο Νγκουγιέν Χο Θο δηλώνει στο δημοσιογράφο ότι το 1962 είχε γίνει κατανοητό ότι η λύση για το Ν. Βιετνάμ προϋπέθετε την αποχώρηση του Αμερικανικού στρατού ώστε ο λαός ελεύθερος να αποφασίσει για το κράτος του. Η Αμερική έπρεπε να καταλάβει πως δε μπορεί να στηρίζει την παρουσία της στο Βιετνάμ βασιζόμενη μόνο σε μερικούς μισθοφόρους και σε μία εξαγορασμένη κυβέρνηση. Ο πόλεμος γι' αυτήν είναι μάταιος και θα ηττηθεί γιατί δεν αντιμάχεται μόνον τους αντάρτες αλλά όλο το λαό του Ν. Βιετνάμ.

Ούτε το ίδιο το απελευθερωτικό μέτωπο δε φανταζόταν ότι θα φτάσει να αριθμεί έναν πανίσχυρο και πολυάριθμο στρατό που θα ελέγχει την πλειονότητα της χώρας. Δεν είναι οι Βιετκόνγκ που προσηλύτισαν στις τάξεις του το λαό αλλά ο ίδιος ο λαός ήταν που προσχώρησε αυθόρμητα σε αυτούς. Ο καθένας που κατατάσσεται φέρει και τον οπλισμό του. Κατά μέσον όρο, σύμφωνα και με στοιχεία του ίδιου του Αμερικανικού πενταγώνου το 1963 κατατάσσονταν 234 στρατιώτες την εβδομάδα. Στη συνέχεια ο αριθμός τους μεγάλωσε με αποτέλεσμα τώρα οι Βιετκόνγκ να συνιστούν έναν οργανωμένο στρατό εξοπλισμένο με αμερικάνικα όπλα τελευταίας τεχνολογίας. Η κύρια πηγή ανεφοδιασμού τους είναι τα αυτοκίνητα, τα ελικόπτερα και τα αλεξίπτωτα των Αμερικανών. Αυτοί πιστεύουν λανθασμένα ότι τα εφόδια που ρίχνουν, φτάνουν στον τακτικό στρατό των Νοτιοβιετναμέζων στρατιωτών. Στην πραγματικότητα ,είπε, είτε πέφτουν στα χέρια των Βιετκόνγκ είτε ακόμη και αν περιέλθουν σε άνδρες του τακτικού στρατού , αυτοί θα αυτομολήσουν κάποτε στις τάξεις των ανταρτών.

Τα μέλη των Βιετκόνγκ δεν είναι μόνον κομμουνιστές αλλά εκπροσωπούν όλες τις πολιτικές, θρησκευτικές και κοινωνικές τάσεις του λαού του Βιετνάμ. Αυτό που επιδιώκει το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο είναι να δημιουργήσει μια ουδέτερη

⁴⁵ *Τα Νέα* της 7-8-1965, σελ.3

ζώνη που να συμπεριλαμβάνει το Λάος, την Καμπότζη και το Ν. Βιετνάμ. Υπό αυτήν την έννοια βλέπουν θετικά το σχέδιο ουδετεροποίησης της Νοτιοανατολικής Ασίας που πρότεινε ο Ντε Γκωλ της Γαλλίας , με την οποία οι σχέσεις τους αναπτύσσονταν διαρκώς. Τελειώνοντας ο Θο τόνισε ότι δε θα επιτρέψουν στους Αμερικανούς να επιβληθούν στρατιωτικά στο Ν. Βιετνάμ.

Σύμφωνα με *Τα Νέα* της 18^{ης} Οκτωβρίου 1965 σελίδα 7⁴⁶ οι Αμερικανοί αναρωτιούνται για πόσο θα σηκώνουν τα βάρη?

Ο Αμερικανικός λαός αναρωτιέται πόσο οι ΗΠΑ θα αντέχουν να στηρίζουν τις διεθνείς υποχρεώσεις που έχουν επωμιστεί. Η Αμερικανική επέμβαση στο Βιετνάμ διευρύνεται χωρίς ορατή απαγκίστρωση στο μέλλον, κάνει τη χώρα πιο επιθετική και παράγει δυσμενή σχόλια εις βάρος της παγκοσμίως, ότι υπονομεύει τη δημοκρατία στηρίζοντας ανελεύθερα και δουλοπρεπή καθεστώτα.

Ειδικότερα όσον αφορά τον πόλεμο στο Βιετνάμ πολλές εξέχουσες προσωπικότητες της Αμερικής διαμαρτυρήθηκαν. Για παράδειγμα ο επιστήμονας Πώλινγκ (Βραβείο Νόμπελ) καταδίκασε τον «Βρώμικο πόλεμο» ενώ ο συγγραφέας Άρθουρ Μίλλερ αρνήθηκε να συμμετάσχει σε καλλιτεχνική εκδήλωση στο Λευκό οίκο και με επιστολή του την χαρακτήρισε υποκριτική αφού λαμβάνει χώρα εν μέσω του πολέμου του Βιετνάμ. Έτσι η αμερικανική κοινή γνώμη αρχίζει να στρέφεται εναντίον της πολιτικής Τζόνσον. Επιπλέον ο απλός λαός διερωτάται ποιο θα είναι το κέρδος για τις ΗΠΑ από τα 42 σύμφωνα που έχουν υπογραφεί με τα 42 κράτη παγκοσμίως και από τις πέντε μεγάλες συμμαχίες που έχουν συνάψει. Ανώτεροι Αμερικανοί επισημαίνουν ότι οι συμφωνίες αυτές είναι πλέον μονόπλευρες ,γιατί οι ΗΠΑ είναι αυτές που αναλαμβάνουν κυρίως το βάρος της άμυνας και της βοήθειας, γεγονός που επιβαρύνει και τη θέση του δολαρίου και την οικονομική κατάσταση της Αμερικής.

Διατυπώνουν επίσης την άποψη ότι την ώρα που η Αμερική έχει αναλάβει την ανάσχεση του κομμουνιστικού κινδύνου παγκοσμίως , οι σύμμαχοί της όχι μόνο δεν τη στηρίζουν αλλά φτάνουν στο σημείο να την κατηγορούν για επεκτατική πολιτική με χαρακτηριστικό παράδειγμα το Ν. Βιετνάμ. Οι σύμμαχοι των ΗΠΑ δε στέλνουν

⁴⁶ *Τα Νέα* της 18 – 10 – 1965 σελ. 7

κανένα στρατιώτη στο «βρώμικο πόλεμο» όπως τον ονομάζουν ενώ οι πολιτικοί τους απέχουν συνειδητά από την υπόθεση.

Όλα αυτά κάνουν τις ΗΠΑ να αναρωτιούνται για την εγκυρότητα και την αποτελεσματικότητα των συμμαχιών της.

Σύμφωνα με *Τα Νέα* της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1965 σελίδα 3⁴⁷ οι Άγγλοι στηρίζουν την αμερικανική πολιτική στο Βιετνάμ

Στην Ασία οι Βρετανοί αναγνωρίζουν την κοινότητα συμφερόντων τους με τις ΗΠΑ, γι' αυτό και αποφάσισαν να στηρίζουν στο Βιετνάμ την πολιτική αδιαλλαξίας των ΗΠΑ. Την ίδια στάση τήρησε και η Αυστραλία που μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών της, ζήτησε έναν πολυεθνικό πόλεμο στο Βιετνάμ για να ανακόψει την κομμουνιστική επέκταση. Η Βρετανία στη διάσκεψη του NATO που έγινε στο Παρίσι δεσμεύτηκε ότι θα τηρήσει όλες τις υπερπόντιες υποχρεώσεις της και δήλωσε ότι οποιαδήποτε επιχείρηση υλοποιηθεί ανατολικά του Σουέζ θα πρέπει να στηρίζεται σε μια πολυεθνική δύναμη έτοιμη να διεξάγει κάθε είδους πόλεμο, κλασσικό, ανταρτοπόλεμο ή και πυρηνικό αφού η λαϊκή Κίνα έχει πλέον αποκτήσει πυρηνικά όπλα. Γι' αυτό και θα στηρίζει την Αμερικανική πολιτική στην Άπω Ανατολή προτείνοντας όμως για την επιτυχέστερη εφαρμογή της την ανάγκη συμμετοχής ενός πολυεθνικού στρατού.

⁴⁷ *Τα Νέα* της 21 -12 – 1965 σελ. 3

iv) 1966

Το Βήμα της 11^{ης} Ιανουαρίου 1966 σελίδα 3⁴⁸ αναλύει την κινεζοσοβιετική αντιπαράθεση στο Βιετναμικό.

Η ΕΣΣΔ λόγω της στρατιωτικής βοήθειας που έστειλε στο Β. Βιετνάμ εξασφάλισε την επιρροή της εκεί. Αντίθετα η Κίνα εξασθένησε τη θέση της λόγω της περιορισμένης υλικής βοήθειας που παρείχε (εξαιτίας των οικονομικών της δυσκολιών) και επειδή απαίτησε το Βιετνάμ να τηρήσει ουδετερότητα στην σινό-σοβιετική αντιπαράθεση. Οι Ρώσοι δε θέλουν να επεκταθεί ο πόλεμος Βιετνάμ-ΗΠΑ γιατί αυτό θα τους έφερνε σε δύσκολη θέση (Ίσως χρειαζόταν να αναμετρηθούν ευθέως με τις ΗΠΑ) και προτείνουν η μεταξύ τους διένεξη να λυθεί μέσω της διπλωματικής οδού, άποψη με την οποία συντάσσονται και κάποιοι Αμερικανοί αξιωματούχοι.

Το Β. Βιετνάμ όμως αντιτίθεται στη λύση αυτή. Μάλιστα κάποιοι πολιτικοί του θυμούνται ότι μετά τις συμφωνίες της Γενεύης του 1954 η ΕΣΣΔ επέτρεψε τη διαίρεση του Βιετνάμ και στη συνέχεια δεν έκανε κάτι για την ενοποίηση του. Έτσι η επίσκεψή του Σοβιετικού Σελέπιν και της αντιπροσωπείας του στο Ανόϊ προκειμένου να πειστεί για την έναρξη διαπραγματεύσεων με τις ΗΠΑ φαίνεται ότι δε θα φέρει κανένα αποτέλεσμα. Η σοβιετική βοήθεια θα περιορισθεί κυρίως στους αντιαεροπορικούς πυραύλους και στην αεροπορία. Από την άλλη η Κίνα όχι μόνο πρόσφερε περιορισμένη βοήθεια στο Ανόϊ αλλά μάλιστα το κατηγορήσε επειδή δέχτηκε βοήθεια από την ΕΣΣΔ που τόσο απροκάλυπτα εργάζεται για την υποδούλωση του Βιετνάμ στις ΗΠΑ.

Πίσω από την κατηγορία ότι ΕΣΣΔ καλλιεργεί τη διχόνοια μεταξύ του Πεκίνου και του Βιετνάμ κρύβεται ο ανταγωνισμός ανάμεσα στο σοβιετόφιλο Ανόϊ και τους κινεζόφιλους Βιετκόνγκ. Όπως και να έχει το πράγμα, η ΕΣΣΔ ασκεί τη μεγαλύτερη επιρροή στο Ανόϊ και το ζητούμενο είναι πώς θα την εκμεταλλευτεί για να το στρέψει σε διαπραγματεύσεις.

Σύμφωνα με *Τα Νέα* 14^{ης} Φεβρουαρίου 1966,σελ.5⁴⁹, επιβάλλεται η αμερικανοσοβιετική προσέγγιση στο Βιετνάμ.

⁴⁸ *Το Βήμα* της 11- 1- 1966 σελ. 3

⁴⁹ *Τα Νέα* 14-2-1966,σελ..5

Το Βιετνάμ θα μπορούσε να έχει ένα θετικό αποτέλεσμα: να συμφιλιώσει τη Μόσχα με το Πεκίνο (που βρίσκονταν σε ιδεολογικό πόλεμο) μέσω της κοινής γραμμής τους στο Βιετνάμ που σήμαινε: απώθηση των ΗΠΑ και στήριξη του βιετναμέζικου λαού στον αγώνα του. .Από την άλλη το Βιετνάμ όμως είναι ανασταλτικός παράγοντας στη διπλωματική προσέγγιση των ΗΠΑ με την ΕΣΣΔ και το Πεκίνο, και για αυτό λανθάνει ο κίνδυνος διεθνοποίησης του πολέμου.

Γι' αυτό είναι ρεαλιστικότερο οι ΗΠΑ να δεχτούν τη λύση της ενοποίησης του Βιετνάμ υπό κομμουνιστική κυβέρνηση. Αυτό δε συνιστά ήττα αλλά αντιμετώπιση του μεγαλύτερου κινδύνου που προέρχεται από την Κινεζική επέκταση. Ο κίνδυνος αυτός μπορεί να αποσοβηθεί με την αμερικανοσοβιετική προσέγγιση. Αν η Αμερική υποχωρήσει σταματώντας τους βομβαρδισμούς στο Β.Βιετνάμ τότε και η ΕΣΣΔ θα μπορέσει να πιέσει διπλωματικά το Ανόϊ ώστε να αρχίσει διαπραγματεύσεις. Το κέρδος θα είναι για τις ΗΠΑ: α) θα απεμπλακούν από ένα αδιέξοδο πόλεμο που τους φθείρει, β) θα απομονώσουν διπλωματικά την Κίνα και γ) θα πραγματώσουν την αμερικανοσοβιετική προσέγγιση.

Ουάσιγκτον και Ανόϊ δεν απέχουν πολύ. Και οι δύο είναι σύμφωνες να τηρηθούν οι συνθήκες του 1954. Βέβαια υπάρχουν δυσκολίες. Ίσως απαιτηθεί αρχικά μια διεθνής δύναμη εποπτείας σε ένα μεταβατικό στάδιο, ενώ σίγουρα θα χρειαστεί χρόνος ώστε να πεισθεί η αμερικανική κοινή γνώμη ότι οι ΗΠΑ πρέπει να αναθεωρήσουν τους διπλωματικούς τους στόχους. Επειδή λοιπόν ο χρόνος είναι το προαπαιτούμενο για τη λύση του βιετναμέζικου, ο πόλεμος πρέπει να είναι ελεγχόμενες και από τις δυο πλευρές. Διαφορετικά το αποτέλεσμα θα είναι ο νικητής να λάβει ένα ερειπωμένο Βιετνάμ.

Σύμφωνα με *Τα Νέα* της 16^{ης} Μαρτίου 1966 σελίδα 12⁵⁰, μετά την γενναία χρηματοδότηση του σε νέα ένταση περιέρχεται ο πόλεμος του Βιετνάμ.

Το Αμερικάνικο Κογκρέσο αποφάσισε να ενισχύσει τον πόλεμο στο Βιετνάμ με ένα έξτρα κονδύλι 4.800 δισεκατομμυρίων δολαρίων καθώς και το σύνολο του Αμερικανικού στρατού στο εξωτερικό από 2.990.000 στρατιώτες σε 3.100.000. Επίσης

⁵⁰ *Τα Νέα* της 16 – 3 – 1966 σελ. 12

η Βουλή ενέκρινε ένα νέο φορολογικό μέτρο που θα αποδώσει έξι δισεκατομμύρια δολάρια για τον πόλεμο του Βιετνάμ.

Ο αντιπρόεδρος Χάμφρεϋ δήλωσε με σιγουριά ότι ακόμη και αν ο πόλεμος κρατήσει πολύ η νίκη των Αμερικανών είναι σίγουρη.

Από την άλλη η Μόσχα δήλωσε ότι θα επεκτείνει τη βοήθεια προς το Β. Βιετνάμ όχι μόνο οικονομική αλλά και στρατιωτική.

Στο μεταξύ το Γαλλικό πρακτορείο ειδήσεων πληροφόρησε ότι έγιναν μεγάλες διαδηλώσεις στην Αμερικανική βάση του Ντανάγκ εναντίον της κυβέρνησης του Ν. Βιετνάμ, από φοιτητές και βουδιστές. Όλα τα σχολεία, τα καταστήματα και τα δημόσια κτήρια έκλεισαν, ενώ ο λαός συμμετείχε ενεργά στο πλευρό των διαδηλωτών. Στις εκδηλώσεις αυτές συμμετείχαν και στρατιωτικοί κυβερνητικοί οι οποίοι συχνά λιποτακτούσαν στους αντάρτες. Αυτό δείχνει ότι η κυβέρνηση της Σαϊγκόν στερείται ολοκληρωτικού λαϊκού ερείσματος.

Σύμφωνα με *Τα Νέα* της 21^{ης} Μαΐου 1966 σελίδα 12⁵¹ οι Βουδιστές γίνονται ολοκαύτωμα στο Ντανάγκ.

Το Παρίσι μεταφέρει την πληροφορία από το ραδιοφωνικό σταθμό της Χουέ σύμφωνα με την οποία ο κυβερνητικός στρατός του Ν. Βιετνάμ προσπαθεί να καταλάβει στο Ντανάγκ τις παγόδες των βουδιστών τις οποίες υπερασπίζονται 5.000 στρατιωτών και βουδιστών με τη συνδρομή του λαού.

Οι βουδιστές προσπαθούν να εμποδίσουν τα τανκς που επιτίθενται πέφτοντας πάνω τους, ενώ οι νεκροί φτάνουν περίπου τους χίλιους. Οι βουδιστές του Ντανάγκ ζήτησαν με επιστολή τους προς τον Τζόνσον να σταματήσει να στηρίζει τη χούντα της Σαϊγκόν διαφορετικά θα καταλάβουν την βάση στο Ντανάγκ. Η 11η μεραρχία του κυβερνητικού στρατού αυτομόλησε στους επαναστάτες αντάρτες ενώ οι Βιετκόνγκ τους στήριξαν με επιθέσεις κατά των κυβερνητικών και των Αμερικανών στο Ντανάγκ.

Ο Κουάγκ, ο αρχηγός των βουδιστών κάλεσε όλους τους μοναχούς να πολεμήσουν μέχρι εσχάτων για την πτώση της χούντας ενώ στη Σαϊγκόν κάποιοι από αυτούς

⁵¹ *Τα Νέα* της 21- 5 – 1966 σελ. 12

κατηγορήσαν ευθέως τον Αμερικανό πρεσβευτή Κάμποτ Λοτζ ότι οι ΗΠΑ ευθύνονται για την κατάσταση στο Βιετνάμ και τις επιθέσεις του στρατηγού Κυ στο Χουέ και στο Ντανάγκ. 15.000 βουδιστές συνεπλάκησαν στη Σαϊγκόν με την αστυνομία που έριξε δακρυγόνα και στη συνέχεια αποσύρθηκαν στο Βουδιστικό Ινστιτούτο.

Τα Νέα της 23^{ης} Μαΐου 1966 σελίδα 10⁵², παρουσιάζουν την μεγαλειώδη πορεία ειρήνης στην Ελλάδα για την Κύπρο και το Βιετνάμ.

Στις 6:10 π.μ. ξεκίνησε η Μαραθώνια πορεία ειρήνης από τον τύμβο του Μαραθώνα με κατάληξη την Αθήνα.

Συμμετείχε πλήθος κόσμου. Ανάμεσά τους ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Γιάννης Ρίτσος, ο Μανώλης Γλέζος, ο Μάνος Κατράκης, ο Τάσος Λειβαδίτης, η Αλίκη Γεωργούλη και άλλοι. Οι διαδηλωτές τραγουδούν, κρατούν πλακάτ που γράφουν: «Περπατάμε στα βήματα του Γρηγόρη Λαμπράκη», «Να σταματήσει ο βρώμικος πόλεμος στο Βιετνάμ», «Χαιρετούμε τον εθνάρχη Μακάριο», «Όχι στον πόλεμο», «Ειρήνη». Συμμετείχαν στην πορεία άτομα και από ξένες χώρες, την Αγγλία, την Γερμανία, την Αμερική, την Ιταλία, το Ισραήλ. Ακούστηκαν τραγούδια και δηλώσεις ειρηνιστών.

Στο τέλος τον λόγο πήρε και ο Άγγλος βουλευτής Στάνλεϊ Ορμ ο οποίος ζήτησε να σταματήσουν τα πυρηνικά όπλα και οι πυρηνικές δοκιμές στον κόσμο, να τερματιστεί ο πόλεμος στο Βιετνάμ, να εφαρμοσθούν οι συνθήκες της Γενεύης του 1954 και να γίνει ειρήνη. Με το ίδιο περιεχόμενο μίλησαν και πολλοί άλλοι ομιλητές από ξένες χώρες, όπου η επιτροπή δήλωσε το τέλος της εκδήλωσης και συνέστησε στο πλήθος να διαλυθεί ήρεμα, πράγμα που έγινε.

Το Βήμα της 24^{ης} Ιουλίου 1966 σελίδα 14⁵³, παρουσιάζει το άρθρο του Dennis Bloodworth και Anthony Howard.

⁵² *Τα Νέα* της 23 – 5 – 1966 σελ. 10

⁵³ *Το Βήμα* της 24 – 7 – 1966 σελ. 14

Τόσο ο πρόεδρος Τζόνσον όσο και ο Χο τσι Μινχ φάνηκαν αποφασισμένοι να συνεχίσουν τον πόλεμο στο Βιετνάμ για ακόμη 20 χρόνια αν χρειαστεί. Συγκεκριμένα ο Αμερικανός πρόεδρος δήλωσε ότι οι ΗΠΑ θα αγωνιστούν με στόχο και οι Βιετκόνγκ να σταματήσουν τον πόλεμο και να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις ειρήνης.

Από τη άλλη ο Χο τσι Μινχ φάνηκε πολύ πιο αποφασισμένος κινητοποιώντας εφεδρείες και αρνούμενος οποιαδήποτε διαπραγμάτευση. Η έλευση του Γάλλου διπλωμάτη Σαιντενί στο Ανόϊ δημιούργησε προσδοκίες ότι θα υπάρξει κάποια λύση ,όμως οι ελπίδες διαψεύστηκαν μετά τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς των Αμερικανών στο Ανόϊ και το Χάϊφογκ. Οι Αμερικανοί αποδέχτηκαν ψεύτες στις δηλώσεις τους ότι δεν πρόκειται να πειράξουν το Β.Βιετνάμ. «μια φάρσα ειρήνης» εξαιτίας της οποίας η ηγεσία του Β.Βιετνάμ νομιμοποιείται να ζητήσει από το λαό της να προβεί σε κάθε θυσία. Το Ανόϊ αντιτίθεται στο χωρισμό του Βιετνάμ σε Βόρειο και Νότιο και δηλώνει ότι θα εξακολουθήσει να στηρίζει τους Βιετκόνγκ.

Αλλά και στις ΗΠΑ ο πόλεμος του Βιετνάμ αντιμετωπίζεται διαφορετικά από τον Αμερικανό πολίτη. Ενώ αρχικά ήταν κάτι μακρινό για αυτόν, ένα πρόγραμμα τεχνικής υποστήριξης προς το Ν. Βιετνάμ, έχει τώρα γίνει το διακύβευμα καταξίωσης του Αμερικανικού γοήτρου και σύνθημα πολιτικής εκστρατείας από τους πολιτικούς. Ο πρόεδρος Τζόνσον μάλιστα μετά τους βομβαρδισμούς στο Ανόϊ και το Χάϊφογκ κάλεσε όλους τους Αμερικανούς να τον στηρίξουν στον αγώνα για τη ματαίωση της κομμουνιστικής επέκτασης πολύ περισσότερο μάλιστα τώρα που έπονται εκλογές στο Κογκρέσο τον επόμενο Νοέμβριο.

Στο ίδιο φύλλο του *Βήματος* της 24^{ης} Ιουλίου 1966 σελίδα 7⁵⁴ :

Κατά τον αναλυτή Ραίημον Καρτιέ στο θέμα της Ινδοκίνας υπάρχει κοινότητα συμφερόντων μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ. Και οι δύο επιθυμούν το τέλος του πολέμου στο Βιετνάμ και τον περιορισμό της κινεζικής επέκτασης. Γι' αυτό και προσπάθησαν να πείσουν τον Χο τσι Μινχ να δεχτεί έναν ήπιο συμβιβασμό ξεκινώντας διαπραγματεύσεις. Ο Τζόνσον με τους βομβαρδισμούς και ο Σοβιετικός Κοσσούγκιν με την πειθώ. Στα αντίστοιχα διαβήματα τους απέτυχαν και η κύρια Γκάντι. και ο

⁵⁴ Το Βήμα της 24 – 7 – 1966 σελ. 7

Βρετανός Ουίλσον και ο στρατηγός Ντε Γκωλ μέσω του απεσταλμένου του Σαιντενύ. Ενώ λοιπόν υπάρχει ομοιότητα προθέσεων , οι δύο χώρες , Αμερική και ΕΣΣΔ βρίσκονται αντιμέτωπες σε μian αντιπαράθεση που μπορεί να αποβεί επικίνδυνη για την παγκόσμια ειρήνη για μια χώρα που τη περιφρονούν (Βιετνάμ) και για μια χώρα που την φοβούνται (Κίνα). Δημιουργός αυτής της παράξενης κατάστασης δεν είναι άλλος από τον Χο τσι Μινχ που κάτω από την φαινομενική του αδυναμία και την αδεξιότητα κρύβει μια δαιμόνια πονηριά.

Σύμφωνα με τον Μπέρναρντ Φωλ, πανεπιστημιακός των Πολιτικών Επιστημών στο Χόγουαρντ της Ουάσιγκτον, ο Χο τσι Μινχ θα κερδίσει μόνος του τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Νίκησε το γαλλικό ιμπεριαλισμό και θα νικήσει και τον αμερικανικό. Τώρα μάλιστα που έχει εφόδια και συμμάχους. Ο Χο ξέρει τη δύναμη του ανταρτοπόλεμου και μπορεί να περιμένει για χρόνια πολλά μέχρις ότου ο εχθρός παραδεχτεί την ήττα του. Ο Χο είναι εθνικιστής κομμουνιστής και φοβάται τις ξενικές επεμβάσεις κυρίως της Κίνας. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι παρόλο που η συνδιάσκεψη του Βουκουρεστίου των μελών του συμφώνου της Βαρσοβίας του έδωσε εθελοντές , αυτός δεν τους δέχτηκε ποτέ.

Αυτή είναι μια απόπειρα ερμηνείας της διπλωματικής συμπεριφοράς του Χο τσι Μινχ. Η δεύτερη είναι ότι όπως και κάθε κομμουνιστής , πιστεύει ότι μόνο με έναν τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο θα εξαλείψει τον καπιταλισμό. Γι' αυτό είναι διατεθειμένος να συμπαρασύρει εκτός από τη χώρα του και την ΕΣΣΔ σ' ένα γενικευμένο πόλεμο , όπου δε θα μείνει κανείς.

Σύμφωνα με *Το Βήμα* της 19^{ης} Αυγούστου 1966 σελίδα. 1,5⁵⁵, ο Ε. Παπανούτσος εκθέτει τις απόψεις του για το Βιετνάμ.

Ο πόλεμος στο Βιετνάμ είναι κάτι πολύ περισσότερο από μία αιματηρή συμπλοκή και από μία μάχη για την διασφάλιση του αμερικανικού γοήτρου. Είναι ένα θέμα πολιτικό που αγγίζει κάθε ευαίσθητο Αμερικανό. Για πρώτη φορά σημειώνεται τόσο μεγάλη διαφωνία μεταξύ της πολιτικής ηγεσίας και ενός μεγάλου μέρους της κοινής γνώμης και επίσης ανάμεσα στα στελέχη του κόμματος που έχει την εξουσία σχετικά με την σκοπιμότητα, ενός τόσο δαπανηρού και ανθρωποβόρου πολέμου. Τρεις είναι οι πιο

⁵⁵ *Το Βήμα* της 19-8-1966 σελ. 1,5

σοβαροί κατήγοροι της πολεμικής αυτής σύρραξης. Πρώτον ο Πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων του Κογκρέσου και ανώτατο στέλεχος των Δημοκρατικών, ο γερουσιαστής Φουλμπράϊτ. Δεύτερον, η αντίδραση πολλών Πανεπιστημιακών από όλη τη χώρα και τρίτον η οργισμένη εξέγερση κυρίως της φοιτώσας νεολαίας, που ζητούν η Αμερική να αποσυρθεί από το Βιετνάμ. Συγκεκριμένα ο Φούλμπράϊτ αναρωτιέται πώς η Αμερική μπλέχτηκε σε έναν τέτοιο αποικιακό πόλεμο, αναιρώντας την βασική πολιτική της αρχή να μην αναμειγνύεται στα εσωτερικά των άλλων χωρών. Απορεί και για ποιο λόγο διεξάγει έναν τέτοιο πόλεμο και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτόν τον πόλεμο τον επιβάλλουν οικονομικοί κύκλοι και συμφέροντα που δρουν πάνω από την επίσημη κυβέρνηση του κράτους, ερήμην και των κυβερνώντων και του λαού. Αλλά και οι κύκλοι των πανεπιστημίων αντιδρούν ενεργά : 2.500 καθηγητές από Πανεπιστήμια και Κολέγια της χώρας υπέγραψαν μία διαμαρτυρία για τους βομβαρδισμούς στο Βιετνάμ και τις αμερικανοθρεμμένες κυβερνήσεις της Σαϊγκόν που δεν διαθέτουν λαϊκό έρεισμα, απαιτώντας την άμεση διακοπή κάθε επιθετικής ενέργειας εκ μέρους των ΗΠΑ, την έναρξη διαπραγματεύσεων με τους Βιετκόνγκ για μία ειρηνική λύση αλλά και την ανάδειξη του δικαιώματος του βιετναμέζικου λαού να αυτοκαθορίζεται πολιτικά. Πιο επιθετική όμως είναι η φοιτώσα νεολαία. Αφορμή ήταν μία ειδική εξέταση που εξέδωσε η Κυβέρνηση σύμφωνα με την οποία στους φοιτητές που δεν επιδείκνυαν την πρέπουσα επιμέλεια στα μαθήματά τους, καταργούνταν η αναστολή του στρατού και στρατολογούνταν στον πόλεμο του Βιετνάμ. Τότε το Μάιο του 1966 έγιναν εκτεταμένα επεισόδια. Τα Πανεπιστήμια αρνήθηκαν να δώσουν βαθμολογικά στοιχεία των φοιτητών τους με μόνη εξαίρεση το πανεπιστήμιο του Σικάγου. Οι φοιτητές αντέδρασαν έντονα. Κατηγόρησαν την κυβέρνηση ότι διακόπτει τις σπουδές των φοιτητών της για να εξυπηρετήσει το στόχο των 400.000 στρατιωτών στο Βιετνάμ, Γι' αυτό το "Βιετνάμ" έγινε η αφορμή για το ξύπνημα της δημοκρατικής συνείδησης των Αμερικανών, ιδιαίτερα των πιο μορφωμένων. Κάποτε η Αμερική οίκτιρε την Ευρώπη για τους φοιτητές της που είχαν ξεκάθαρη πολιτική θέση στα πολιτικά πράγματα και την διεκδικούσαν. Τώρα ήρθε η σειρά της Αμερικής να ξυπνήσει.

Σύμφωνα με *Τα Νέα* της 19^{ης} Οκτωβρίου 1966 σελίδα 3⁵⁶, η Αμερική με τον πόλεμο στο Βιετνάμ επιδιώκει την δημιουργία μιας ευρύτερης αμερικανόφιλης συμμαχίας στην Ασία.

Άσχετα με το αποτέλεσμα της περιοδείας του Johnson στην Ασία όλοι οι σχολιαστές μιλούν για ένα μεγάλο παιχνίδι του Johnson που το αποκαλούν " grand design ". Αυτό αποκαλύπτει τους κοντινούς και τους μακρινούς στόχους του στην Ασία. Οι κοντινοί του στόχοι αφορούν το Βιετνάμ :έντιμη ειρήνευση η ολοκληρωτική συντριβή των Βιετκόνγκ μέσα από μία μεγάλη στρατιωτική επιχείρηση. Οι πιο μακρινοί στόχοι αφορούν την οργάνωση όλων των μη κομμουνιστικών χωρών της Ασίας αρχικά σε μία κοινή αγορά και στη συνέχεια σε μία συμμαχία με αρχηγό τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής εναντίον της Κίνας. Το πρώτο βήμα για την πραγμάτωση των στόχων αυτών έγινε με την προηγούμενη διάσκεψη στη Σεούλ (το 1965) όπου ιδρύθηκε το Συμβούλιο Εθνών της Ασίας. Στη Μανίλα (24-25 Οκτωβρίου) οι συμμετέχοντες (στους οποίους δεν συμμετέχει η Ιαπωνία γιατί δεν ενεπλάκη στο Βιετνάμ) θα καταθέσουν προτάσεις για την ειρήνευση στο Βιετνάμ. Αν οι προτάσεις αυτές δεν γίνουν δεκτές από το Ανόι, τότε η Αμερική θα ζητήσει μια συλλογική προσπάθεια των ασιατικών συμμάχων της ώστε να εξασφαλίσει πιο γρήγορα τη νίκη. Στην συνεργασία αυτή ο πρόεδρος Johnson θέλει να εμπλέξει προς το παρόν την Ιαπωνία και την Ινδονησία και στη συνέχεια την πολυπληθέστατη Ινδία. Πολλοί διαφωνούν με την ερμηνεία αυτή της πολιτικής Johnson. Άλλοι πάλι την δικαιολογούν, λέγοντας πως είναι φυσικό ύστερα από την επίθεση που επεφύλαξε η Κίνα στην σοβιετική ένωση οι λαοί της Ασίας να αναζητούν ένα πολιτικό καταφύγιο και αυτό θα μπορούσε να είναι η Αμερική. Με αυτό το σκεπτικό κάποιοι πιστεύουν ότι ο πόλεμος στο Βιετνάμ είναι το πρόσχημα για την αμερικανοποίηση της Ασίας.

Το Βήμα της 9^{ης} Νοεμβρίου 1966 σελίδα 3⁵⁷, παρουσιάζει ένα άρθρο του Μοσέ Νταγιάν (τέως αρχιστράτηγου) για το Βιετνάμ.

Ο στρατηγός Νταγιάν παραθέτει τις απόψεις του αρχιστράτηγου των Βιετκόνγκ Τζιάπ για την έκβαση και την διεξαγωγή του πολέμου. Πιστεύει ότι καμία από τις

⁵⁶ *Τα Νέα* της 19-10-1966 σελ. 3

⁵⁷ *Το Βήμα* της 9-11-1966 σελ. 3

αμερικανικές βάσεις δεν είναι ασφαλής ακόμη και η 1η Αμερικανική Αεροκίνητη μεραρχία. Όλα μπορεί να τα σαρώσει ο Απελευθερωτικός Στρατός, Θεωρεί ότι οι Αμερικάνοι φοβούνται την ζούγκλα, την ελονοσία, το ίδιο το τοπίο, όταν πιέζονται αφήνουν τα όπλα τους και εγκαταλείπουν τους τραυματίες τους στο χώρο της μάχης. Ο αγώνας των Κουμμουνιστών πιστεύει ο Τζιάπ θα νικήσει την επίθεση των Αμερικανών, όπως έγινε και με τους Γάλλους. Πρόκειται για μία ανακριβή και υπερβολική γενίκευση. Ο άνθρωπος δεν θα νικήσει τη μηχανή το 1966 για τον απλούστατο λόγο ότι οι Αμερικάνοι διαθέτουν υπεροπλία και χρήματα υποστηρίζει ο Νταγιάν

Ο Τζιάπ πάλι πιστεύει στην νίκη των κομμουνιστών στηριζόμενος στο κίνημα αντίστασης και συμπαράστασης στον Βιετναμέζικο λαό που εκδηλώνεται μέσα στις ΗΠΑ αλλά και σε όλο τον κόσμο. Άνθρωποι αυτοπυρπολούνται, καίνε τις κλήσεις στρατολόγησης, εμποδίζουν τη μεταφορά στρατευμάτων, συζητούν ,διαδηλώνουν ,αμφισβητούν την πολιτική Johnson. Πρόκειται πάλι για μία διογκωμένη εικόνα που απλοποιεί την στάση της αμερικανικής κοινής γνώμης.

Ένα άλλο λάθος του Τζιάπ σχετίζεται με το ηθικό των Αμερικανών στρατιωτών. Μπορεί να υπάρχει ο φόβος της ζούγκλας όμως ο πόλεμος στο Βιετνάμ είναι πολύ πιο εύκολος σε σχέση με αυτόν της Ευρώπης. Ο καιρός είναι καλύτερος, ο στρατός μεταφέρεται παντού με ελικόπτερα ,η θητεία είναι ετήσια και στη διάρκεια της μπορεί κανείς να πάρει άδεια και να επισκεφτεί την Μπανγκόκ ή την Χονολουλού. Επιπλέον η τροφή, και η ιατρική περίθαλψη είναι εξαιρετικές. Τέλος τα όπλα, και τα μέσα μεταφοράς, είναι τα πλέον εξελιγμένα. Το πλεονέκτημα αυτό δημιουργεί ένα αίσθημα υπεροχής για τον αμερικανικό στρατιώτη σε αντίθεση με το φτωχό Βιετναμέζο που μεταφέρει τα όπλα στην πλάτη του για πολλά χιλιόμετρα. Οι ανώτεροι στρατιωτικοί είναι επαγγελματίες και το εκστρατευτικό σώμα περιλαμβάνει αεροπλανοφόρα, αεροπλάνα, ελικόπτερα, πεζοναύτες, μονάδες αεροκίνητες ,πυρηνικά και συμβατικά όπλα. Υπό αυτές τις συνθήκες οι Βιετκόνγκ δεν μπορούν να νικήσουν στρατιωτικά την Αμερική ,μπορούν όμως να την εμποδίσουν να πετύχει τους πολιτικούς της στόχους, την διχοτόμηση του Βιετνάμ με την άρνηση έναρξης διαπραγματεύσεων. Οι Αμερικάνοι μπορούν να νικήσουν τους Βιετκόνγκ αλλά δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τον συνεχή ανταρτοπόλεμο και να εξομαλύνουν τις συνθήκες διαβίωσης στην Σαϊγκόν.

Στο *Βήμα* της 10^{ης} Νοεμβρίου 1966 σελ. 3⁵⁸, παρουσιάζονται πάλι οι απόψεις του Νταγιάν.

Ο εβραίος στρατηγός Μοσέ Νταγιάν περιγράφει τους δύο στόχους της αμερικανικής στρατηγικής στο Βιετνάμ. Ο πρώτος αφορά την νίκη στους Βιετκόνγκ ενώ ο δεύτερος απευθύνεται στους πολίτες του νότιου Βιετνάμ και στοχεύει να τους πείσει να στηρίξουν την κυβέρνηση του Κν στην Σαϊγκόν και όχι τους κομμουνιστές. Και αυτό γιατί οι Αμερικάνοι ξέρουν πως ο ανταρτοπόλεμος των Βιετκόνγκ στηρίζεται στην παθητικότητα ή τη συνεργασία του πληθυσμού. Ο Τζόνσον δήλωσε ότι ο βασικός του στόχος είναι η ομαλοποίηση της πολιτικής κατάστασης στην Σαϊγκόν, γι' αυτό αποβλέπει στην ήττα των Βιετκόνγκ. Ομολόγησε όμως πως επειδή δεν έχουν ικανοποιητικές πληροφορίες από το μέτωπο, δε συμφωνεί απόλυτα με τον καταστροφικό τρόπο που διεξάγονται οι επιχειρήσεις ούτε με την κλιμακούμενη αύξηση των αμερικανικών στρατευμάτων. Είναι όμως απαραίτητο οι Αμερικανοί να σηκώσουν όλο το βάρος του πολέμου καθότι αυτό δεν μπορεί να το πετύχει μόνος του ο στρατός της Σαϊγκόν. Δεν υπάρχουν ξεκάθαρες ζώνες ελέγχου στον πόλεμο. Το απροσδιόριστο τμήμα του πληθυσμού (περίπου 25% δεν υποστηρίζει καμιά πλευρά) αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερη εχθρότητα. Τα χωριά τους βάλλονται από το αμερικανικό πυροβολικό και τα χωράφια τους ραντίζονται με χημικές ουσίες για να μη βρίσκουν ρύζι οι Βιετκόνγκ. Οι πληθυσμοί αυτοί για να αποδείξουν την νομιμοφροσύνη τους στην Σαϊγκόν πρέπει να αφήσουν τη γη τους και να καταφύγουν σε στρατόπεδα προσφύγων ελεγχόμενα από την επίσημη κυβέρνηση. Ο στρατηγός Νταγιάν περιγράφει την εμπειρία του από μία τέτοια εγκατάσταση διερχόμενων προσφύγων. Οι συνθήκες είναι άθλιες. Ένας ενιαίος χώρος 3,5 – 4,5 μέτρων μέσα σε μία τενεκεδένια καλύβα με ένα κρεβάτι στο κέντρο όπου τρώει και κοιμάται η οικογένεια, μια σόμπα με κάρβουνο στη γωνία της κουζίνας και κάμποσα πηλίνα σκεύη μαυρισμένα. Οι άντρες δουλεύουν στην πόλη, οι γυναίκες σκυθρωπές και τα παιδιά τσακισμένα από τη φτώχεια και την ζητιανιά. Μένουν εκεί γύρω στους έξι μήνες μέχρις ότου πάνε σε μόνιμα σπίτια, σε ειδικά χωριά, ελεγχόμενα από την κυβέρνηση.

Στο *Βήμα* της 18^{ης} Δεκεμβρίου 1966 σελ. 1 και σελ. 6⁵⁹, παρουσιάζονται οι απόψεις του Κ. Μπουσμπουρέλη, ειδικού απεσταλμένου στο Βιετνάμ.

⁵⁸ Το *Βήμα* της 10-11-1966 σελ. 3

⁵⁹ Το *Βήμα* της 18-12-1966 σελ. 1 και σελ. 6

Ο κ. Μπουσμπουρέλης αναρωτιέται για ποιο λόγο πολεμούν οι Αμερικανοί στο Νότιο Βιετνάμ αντί για τους ίδιους τους Νοτιοβιετναμέζους. Καταρχάς επισημαίνει την διαφθορά που επικρατεί στην κυβέρνηση της Σαϊγκόν. Μία κυβέρνηση που δεν έχει καμία ανταπόκριση στο λαό του νότιου Βιετνάμ όπως άλλωστε και το καθεστώς του Χο τσι Μινχ. Η διαλυμένη αυτή η κοινωνία έκανε τον Χο τσι Μινχ να αποφασίσει στο όνομα του "Λαϊκού Πολέμου" να πολεμήσει για την ενοποίηση του Βιετνάμ. Το νότιο Βιετνάμ αποτελείται από ένα συνονθύλευμα ανθρώπων που ανήκουν σε διαφορετικές επαρχίες, θρησκείες, αιρέσεις και φυλές με έντονο χωριστικό χαρακτήρα. Τόσο ο Ντιέμ όσο και ο Κυ δεν μπόρεσαν να δημιουργήσουν κυβερνήσεις σεβαστές από το λαό, δεν εξασφάλισαν την ενότητα ενός έθνους. Γι' αυτό οι νότιο Βιετναμέζοι δεν πολεμούν οι ίδιοι αλλά στη θέση τους πολεμούν οι Αμερικάνοι.

Βέβαια και από τα δύο στρατόπεδα (των Αμερικανών και του Χο τσι Μινχ) ακούγεται αρκετός βερμπαλισμός : Οι Αμερικανοί θέλουν να διασφαλίσουν την δυνατότητα ενός λαού να αυτοκαθορίζεται πολιτικά μακριά από την κομμουνιστική επιβουλή, ενώ ο Χο τσι Μινχ αγωνίζεται για την ενοποίηση του Βιετνάμ, δηλαδή τα κίνητρα του είναι εθνικοαπελευθερωτικά και όχι πολιτικά. Στην πραγματικότητα και οι δύο ψεύδονται. Οι Βιετκόνγκ για όσο καιρό μένουν οι ΗΠΑ στο Ν. Βιετνάμ χάνουν την ευκαιρία να επικρατήσουν ολοκληρωτικά στον πόλεμο αλλά και οι ΗΠΑ για όσο καιρό οι Βιετκόνγκ πολεμούν χάνουν την δυνατότητα να εγκαταστήσουν ένα ασφαλές πολιτικό καθεστώς στην Σαϊγκόν.

Ο πρόεδρος Johnson εμμένει με αποφασιστικότητα να κερδηθεί ο πόλεμος στο Βιετνάμ για να δείξει στους Ασιάτες συμμάχους του πώς για όσο χρόνο οι ΗΠΑ είναι χοροφύλακες της υδρογείου, αυτοί δεν κινδυνεύουν από την Κίνα. Η Κίνα πάλι αποτελεί ένα χειροπιαστό παράδειγμα προς την Αφρική και την Λατινική Αμερική για το πώς η επανάσταση μπορεί να επιβληθεί στους ιμπεριαλιστές – αποικιοκράτες με το μέσο του "Λαϊκού Πολέμου". Αυτό, το απέδειξε τόσο με την λαϊκή επανάσταση της Κίνας όσο και στο Ντιέν Μπιεν Φου στο Βιετνάμ εναντίον των Γάλλων αποικιοκρατών. Αν τώρα επιτύχει και στο Νότιο Βιετνάμ η θεωρητική ακτινοβολία του Πεκίνου θα εξαπλωθεί και στην Αφρική και στην λατινική Αμερική. Γι' αυτό οι ΗΠΑ πρέπει να επικρατήσουν στο νότιο Βιετνάμ. Αν μάλιστα κατορθώσουν να συγκροτήσουν στην Σαϊγκόν μια κοινωνία λειτουργική, αντάξια αυτής της νότιας Κορέας τότε θα έχουν εξασφαλίσει τα φυλάκια της πολιτικής τους ενάντια στον

κινέζικο επεκτατισμό, τα οποία σε συνδυασμό με τις Φιλιππίνες, την Ινδονησία, την Ιαπωνία και την Ινδία θα εξασφαλίσουν την αμερικανική κυριαρχία στην Ασία.

ν) 1967-1968(ΑΠΡΙΛΙΟΣ)

Ο Μακναμάρα ξεκίνησε από το 1966 την προσπάθεια να μεταβάλλει την πολιτική του Τζόνσον για τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς. Επιδίωξε από την άνοιξη του 1967 να αρχίσει ο διάλογος Ουάσιγκτον- Ανόϊ χωρίς αποτέλεσμα, αφού το Ανόϊ δεν ήταν ικανοποιημένο από μια παροδική διακοπή των βομβαρδισμών που θα επαναλαμβάνονταν περιοδικά αλλά επιδίωκε μια οριστική κατάπαυση.

Στο μεταξύ οι ΗΠΑ είχαν φτάσει τους 485.000 άνδρες στο Βιετνάμ και η πολιτική τους συνοψίζονταν στους συνεχείς βομβαρδισμούς όσο τα στρατεύματα του Ανόϊ βρίσκονταν στο Ν.Βιετνάμ.⁶⁰

Η πρώτη υπαναχώρηση ξεκίνησε από τις ΗΠΑ στη φόρμουλα του Σαν Αντόνιο στις 29 Σεπτεμβρίου του 1967. Εκεί ο Τζόνσον δεσμεύτηκε ότι θα σταματήσει οριστικά τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς, αν το Ανόϊ ξεκινούσε κύκλο εποικοδομητικών διαπραγματεύσεων με την Ουάσιγκτον και την Σαϊγκόν, ενώ δε θα εκμεταλλευόταν την περίοδο ανακωχής για να επαυξήσει τα αμερικανικά στρατεύματα. Ήταν φανερό ότι η πολιτική του Ανόϊ είχε αρχίσει να αποφέρει καρπούς.

Ωστόσο ο Χο τσι Μινχ απέρριψε την πρόταση Τζόνσον. Βλέποντας τη διάθεση υπαναχώρησης ο Β. Βιετναμέζος ηγέτης έκρινε ότι ήρθε η ώρα να πετύχει ένα ισχυρό πλήγμα στον εχθρό. Έτσι το Νοέμβριο-Δεκέμβριο του 1967 ένας ικανός αριθμός Βιετκόνγκ και Β.Βιετναμέζικων στρατευμάτων επιτέθηκαν αιφνιδιαστικά στο στρατό των Αμερικανών και των Ν. Βιετναμέζων στα κεντρικά οροπέδια του Ν. Βιετνάμ. Οι Αμερικανοί αντιμετώπισαν προς στιγμή την επίθεση αλλά δεν αντιλήφθηκαν εγκαίρως τον αντιπερισπασμό του εχθρού. Ο Χο τσι Μινχ μετέφερε το κύριο σώμα του στρατού γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου σκόπευε να εξαπολύσει την τελική επίθεση.

⁶⁰ Κώστας Λαναράς, Ψυχρός Πόλεμος, εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 673

Αυτή καλά οργανωμένη εκδηλώθηκε στις 30 Ιανουαρίου του 1968 στη γιορτή του Τετ⁶¹.

Στο μεταξύ ο Μακναμάρα ανήσυχος από την άρνηση του Χο τσι Μινχ για έναρξη διαπραγματεύσεων έστειλε ένα υπόμνημα στο Τζόνσον το Νοέμβριο του 1967, στο οποίο ζητούσε να διακοπούν μονομερώς οι αμερικανικοί βομβαρδισμοί, να μη σταλούν άλλα αμερικάνικα στρατεύματα αλλά η άμυνα να περάσει στο στρατό της Σαϊγκόν. Ο Τζόνσον απέρριψε τις προτάσεις του συνεργάτη του και κήρυξε κατάπαυση των εχθροπραξιών για τις ημέρες που γιορταζόταν το Τετ (αρχή σεληνιακού έτους).

Οι Βιετκόνγκ επιτέθηκαν το πρωί της 31^{ης} Ιανουαρίου του 1968 ταυτόχρονα σε περισσότερες από 100 μικρότερες και μεγαλύτερες πόλεις του Ν. Βιετνάμ και κάποιες τις κατέλαβαν. Μάλιστα οι Βιετκόνγκ απέκτησαν για 25 μέρες τον έλεγχο της Χουέ, της παλιάς αυτοκρατορικής πρωτεύουσας, ενώ στη Σαϊγκόν χτύπησαν ακόμη και την αμερικανική πρεσβεία. Οι Αμερικανοί υποχώρησαν από την προηγούμενη φύλαξη των κεντρικών υψιπέδων του Ν. Βιετνάμ και κατευθύνθηκαν στα αστικά κέντρα όπου οι Βιετκόνγκ είχαν κάνει ήδη αισθητή την παρουσία τους. Η Χουέ ήταν κατεστραμμένη και γεμάτη από νεκρούς εκτελεσθέντες. Η Αμερική χρειάστηκε εβδομάδες για να διώξει τελικά τους Βιετκόνγκ από τις πόλεις, όμως το γεγονός τραυμάτισε ανεπανόρθωτα το γόητρό της καθώς εικόνες μάχης στη Χουέ και αλλού μεταδίδονταν σε όλο τον κόσμο και έμπαιναν και στα αμερικάνικα σπίτια. Γι' αυτό μπορεί να νίκησαν οι Αμερικανοί στις μάχες του Τετ, όμως ψυχολογικά κερδισμένοι ήταν οι Βιετκόνγκ και πολιτικά ο Χο τσι Μινχ.

Το γεγονός προκάλεσε απανωτές πολιτικές εξελίξεις στις ΗΠΑ. Συγκεκριμένα ο Μακναμάρα ένα μήνα πριν την επίθεση του Τετ, προβλέποντας κατά κάποιον τρόπο τις ανεπιθύμητες εξελίξεις υπέβαλε την παραίτηση του στο Τζόνσον. Ο θώκος του Υπουργού Άμυνας ανατέθηκε στον Κλαρκ Κλίφορντ, υποστηρικτή της ψυχροπολεμικής πολιτικής των ΗΠΑ και άρα και του Τζόνσον. Όμως το γερό χτύπημα που δέχτηκαν οι Αμερικανοί με τις επιθέσεις του Τετ τον έκανε να συνειδητοποιήσει ότι ήταν αδύνατο να επικρατήσουν με τις υπάρχουσες δυνάμεις. Γι' αυτό συνεπικουρούμενος από τα λοιπά επιτελικά στελέχη που επέχαιραν για την πύρρειο νίκη των Αμερικανών στο Τετ πρότεινε την αποστολή επιπλέον 200.000 ανδρών,

⁶¹ Στον ίδιο, σελ. 674

γεγονός που σήμαινε ότι εγκαταλείπονταν η φόρμουλα του Σαν Αντόνιο και απαιτούνταν η επιβολή γενικής στρατιωτικής θητείας στις ΗΠΑ παρά τις έντονα αντιπολεμικές διαδηλώσεις των νέων.

Ο Τζόνσον όμως δεν ήθελε από τη μία να εγκαταλείψει τη διαπραγματευτική οδό του Σαν Αντόνιο αλλά ούτε ήθελε και να έρθει σε ρήξη με τους στρατιωτικούς γι' αυτό και αποφάσισε να συστήσει μια επιτροπή σοφών που θα υποδείκνυε τη βέλτιστη λύση. Άλλωστε οι προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου του 1968 ήταν κοντά και ο Τζόνσον αποβλέποντας στη νίκη φρόντισε να συγκεντρώσει όλα τα ψυχροπολεμικά γεράκια της Αμερικής σε αυτή την επιτροπή από την εποχή Τρούμαν (Άτσεσον, Νίτσε) ως την περίοδο Κένεντυ (Μπάντυ, Τέιλορ) , τα οποία θα ήταν διατεθειμένα να υπακούσουν στα δικά του σχέδια. Έτσι ενώ ο στρατηγός Γουεστμόρλαντ αξίωνε την αποστολή μεγάλου αριθμού στρατιωτών στο μέτωπο, ο νέος Υπουργός Άμυνας Κλίφορντ τον έπεισε να περιοριστεί σε 13.000 άνδρες οι οποίοι προστιθέμενοι στον προηγούμενο στρατό έφταναν 549.000 άνδρες στο Ν.Βιετνάμ⁶².

Η επιτροπή σοφών γνωμάτευσε άμεση αποκλιμάκωση του πολέμου στο Βιετνάμ, έναρξη των διαπραγματεύσεων με το Ανόϊ και εν ανάγκη μονόπλευρη εφαρμογή της φόρμουλας του Σαν Αντόνιο.

Ο Τζόνσον αναγκάστηκε να υποχωρήσει, γεγονός που προκάλεσε πολιτικές αντιδράσεις στους Δημοκρατικούς. Αυτοί άφησαν ξεκρέμαστο τον Τζόνσον να γίνει το εξιλαστήριο θύμα της ατυχούς έκβασης της αμερικάνικης πολιτικής στο Βιετνάμ. Ο Τζόνσον αντιλήφθηκε ότι αυτό θα ήταν το τέλος της πολιτικής του καριέρας γι' αυτό με διάγγελμα που εκφωνήθηκε στις 31 Μαρτίου 1968 ανακοίνωσε : α) ότι δε θα έβαζε υποψηφιότητα με τους Δημοκρατικούς στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές, β) ότι αναστέλλονταν μονομερώς οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί στο Β.Βιετνάμ (εκτός της περιοχής ανάμεσα στον 17° και 20° παράλληλο), γ) ότι θα διακόπτονταν οριστικά αν το Ανόϊ συμφωνούσε να αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις , δ) ότι θα πάγωνε ο αμερικάνικος στρατός μέχρι τούδε.

Ο Τζόνσον εφάρμοσε τις υποδείξεις της επιτροπής σοφών. Σταμάτησε τις επιθέσεις εναντίον των Βιετναμέζων και προετοίμασε την αποκλιμάκωση με τη βοήθεια του

⁶² Στον ίδιο, σελ. 675

Κλίφορντ (Υπουργού Άμυνας) και του Πολ Νίτσε (Υφυπουργού Άμυνας)⁶³. Αναδιπλώθηκε κυρίως στην προστασία των στρατηγικών χωριών και της ενδοχώρας του Ν.Βιετνάμ θεωρώντας ότι ο παράγοντας χρόνος λειτουργούσε προς όφελος των ΗΠΑ και ότι ο εχθρός σταδιακά θα κουραζόταν. Διαψεύστηκε όμως από την εξέλιξη των γεγονότων. Το ισχυρό αντιπολεμικό κίνημα που εκδηλώθηκε στις ΗΠΑ και σε όλον τον κόσμο σε συνδυασμό με την σταθερότητα και την αποφασιστικότητα με την οποία δρούσε το Ανόϊ διαμόρφωσαν ένα μεγαλύτερο αδιέξοδο για τον Νίξον, τον επόμενο Αμερικανό πρόεδρο που θα καλούνταν να διαχειριστεί την κρίση στο Βιετνάμ⁶⁴.

vi) Δημοσιογραφική περιήγηση στον τύπο της εποχής 1967-1968

1967

Σύμφωνα με *Τα Νέα* της 17^{ης} Μαρτίου 1967 σελ.3⁶⁵, 12 ο Ρ. Κέννεντυ δηλώνει ότι μόνο με μια επανάσταση θα σωθεί η Αμερική.

Ο δημοκρατικός γερουσιαστής δηλώνει ότι η Αμερική μπορεί να σωθεί από το τέλμα στο οποίο έχει περιέλθει μόνο με μία επανάσταση. Και αυτό γιατί η διαφθορά πλήττει άτομα και θεσμούς που έχουν ήδη γεράσει. Καταδικάζει τον πόλεμο στο Βιετνάμ και θεωρεί ότι αν συνεχιστεί θα είναι ολέθριος για την Αμερική και το Δημοκρατικό Κόμμα. Διαφωνεί αποκάλυπτα με τον Johnson, του οποίου η μείωση της δημοτικότητας αποδεικνύει ότι θα χάσει στις επερχόμενες εκλογές. Αντίθετα ο Κέννεντυ εκφράζει την προοδευτική Αμερική των εργαζομένων, και των επιστημόνων που δεν θέλουν τον πόλεμο αλλά την "καθαρή" συνεργασία και την ειρήνη των λαών, όχι την ίντριγκα της κατασκοπείας. Για να γίνει αυτό όμως απαιτούνται σημαντικές μεταβολές. Καταρχάς η Αμερική πρέπει να ξαναποκτήσει την εμπιστοσύνη των ευρωπαίων συμμάχων της και να δεχτεί ότι δεν εμφορούνται όλοι οι πολιτικοί της από «φιλοπόλεμο εθνικισμό». Όμως ο Τζόνσον είναι ανυποχώρητος στην πολιτική του για

⁶³ Στον ίδιο, σελ. 676

⁶⁴ Στον ίδιο, σελ. 677

⁶⁵ *Τα Νέα* της 17-3-1967 σελ.3, 12

το Βιετνάμ και εμμένει στους βομβαρδισμούς. Γι' αυτό πολλοί αναρωτιούνται αν η Αμερική χρησιμοποιεί τη γλώσσα του πολέμου ή της ειρήνης στην άσκηση της πολιτικής της.

Στο *Βήμα* της 9^{ης} Μαΐου 1967 σελ. 3⁶⁶

δημοσιεύεται κατά αποκλειστικότητα μian έγκυρη ανάλυση της επιθεώρησης <<Νιουσγουνήκ>> για το Βιετνάμ.

Ο στρατηγός Ουίλλιαμ Κ. Ουέστμόρλαντ, ύστερα από πρόσκληση του Τζόνσον, παρευρέθη και εκφώνησε λόγο στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Ο Πρόεδρος Τζόνσον ευχαριστήθηκε με την άψογη εμφάνιση του Ουέστμ. Και αυτός ακόμη ο ειρηνόφιλος Φουλμπράϊτ επιδοκίμασε τον λόγο του .

Ο Ουέστμ ζήτησε από το Πρόεδρο περίπου 60.000 άνδρες παραπάνω από τους προβλεπόμενους για το τρέχον έτος. Το πιο πιθανό είναι ότι θα του δώσουν 30.000 άνδρες. Έτσι η δύναμη των ΗΠΑ γενικά από 440.000 θα ανεβεί στους 480.000 άνδρες μέχρι το τέλος του 1967. Όσον αφορά τους βομβαρδισμούς, ο Ουέστμ τους θεωρεί απαραίτητους. Μάλιστα υπάρχει και ένας χάρτης βομβαρδισμών με φωτογραφίες κάθε στόχου και υπολογισμό των εκατέρωθεν απωλειών.

Το πρόβλημα όμως είναι ότι ενώ προκαλούν εκτεταμένες καταστροφές δεν πλήττουν αποφασιστικά την ικανότητα του εχθρού να ανεφοδιάζεται. Οι Βιετκόνγκ και οι βόρειοι Βιετναμέζοι χρησιμοποιούν κρεμαστές γέφυρες που δεν φαίνονται την ημέρα ή άλλες γκρεμισμένες που τις ξαναχτίζουν πολύ γρήγορα ή ανοίγουν δρόμους μέσα από τα βουνά και την ζούγκλα που δεν μπορούν να τους δουν τα αεροπλάνα ή δεν μπορούν να τους βλάψουν, λόγω του αντιαεροπορικού πυρός. Επιπλέον μπορεί οι Αμερικανοί στρατιώτες να πέτυχαν να καταδιώξουν τους Βιετκόνγκ στην ξηρά και να καταστρέψουν τις βάσεις τους ,όμως ο Νοτιοβιετναμέζικος στρατός δεν μπόρεσε να τους εκκαθαρίσει από τις ληφθείσες περιοχές και να επιβάλει την ειρήνη. Άλλωστε οι ίδιοι οι κάτοικοι δεν τους εμπιστεύονται και τους θεωρούν εξίσου καταστρεπτικούς όσο και τους Βιετκόνγκ. Στην διεξαγωγή της μάχης πρόβλημα δεν αποτελούν τόσο οι νότιοι Βιετναμέζοι στρατιώτες όσο οι διοικητές τους που εφαρμόζουν τον παραδοσιακό στατικό πόλεμο που έμαθαν από τους Γάλλους και τους Αμερικανούς. Πάρα ταύτα ο

⁶⁶ Το *Βήμα* της 9-5-1967 σελ. 3

Ουέστνυ επαινεί το Νοτιοβιετναμέζικο στρατό και οι ανώτατοι στρατιωτικοί ανταποδίδουν το σεβασμό στο πρόσωπο του. Αλλά οι ανώτεροι πολιτικοί υπάλληλοι αναγνωρίζουν την αναποτελεσματικότητα των Νοτιοβιετναμέζων στρατιωτών, γεγονός που αποδεικνύεται από την κλιμακούμενη αύξηση των αμερικανικών στρατευμάτων.

Ένα άλλο πρόβλημα είναι η ψυχρότητα στις σχέσεις των ΗΠΑ με τη Μόσχα και το Πεκίνο και η θέληση της πρώτης να αυξήσει την βοήθεια προς το βόρειο Βιετνάμ, όσο η Αμερική πιέζει περισσότερο το Ανόι. Ωστόσο η Μόσχα δεν θα βοηθήσει την Αμερική να λύσει το Βιετναμικό αλλά είναι ίδιες οι ΗΠΑ που πρέπει να βρουν τη λύση του. Ο Ουέστνυ γι' αυτό ήρθε στην Αμερική, για να καθυσυχάσει όσους αμφέβαλλαν για την πολιτική Johnson. Δεν φαίνεται όμως να το πέτυχε γιατί δεν έδωσε ξεκάθαρες απαντήσεις στο ερώτημα αν οι βομβαρδισμοί θα κατορθώσουν τελικά να κάμψουν το Ανόι και αν η Αμερική θα είναι σε θέση να διεξάγει έναν μακροχρόνιο πόλεμο ή αν πρέπει να σταματήσει η κλιμάκωση. Σε κάθε περίπτωση στις επερχόμενες εκλογές ο Johnson (που στις εκλογές του 1964 είχε προβληθεί ως ειρηνόφιλος εναντίον του πολεμοχαρούς Γκόλντγουότερ) θα εμφανισθεί ως ο φιλοπόλεμος υποψήφιος που εκφράζει πολεμόφιλους χαμηλών εισοδημάτων Δημοκρατικούς ή και συντηρητικούς Ρεπουμπλικάνους. Γεγονός όμως είναι ότι ο Τζόνσον παρά τις προσπάθειες του δεν έπεισε την αμερικανική κοινή γνώμη για την ορθότητα της πολιτικής του.

Στο *Βήμα* της 8^{ης} Ιουνίου 1967 σελ. 5⁶⁷, δημοσιεύεται το άρθρο του John Randolph για την νέα πολεμική τακτική των ΗΠΑ στο Βιετνάμ.

Ο John Randolph (Times Los Angeles) αναφέρεται στην υιοθέτηση μίας νέας στρατηγικής για τον ταχύτερο τερματισμό του πολέμου στο Βιετνάμ. Δηλαδή προτάσσεται η στήριξη θέσεων και αφήνεται ο πόλεμος κινήσεων. Οι Αμερικανοί στρατιωτικοί σκέφτονται να εγκαταλείψουν την πολεμική των αεριωθούμενων αεροπλάνων και των ελικοπτέρων, διότι δεν τους έδωσε την τελική νίκη. Επίσης σκέφτονται να εγκαταλείψουν τους βομβαρδισμούς, διότι δεν κατόρθωσαν να αποτρέψουν τον ανεφοδιασμό των Βιετκόνγκ και την διείσδυση Βορειοβιετναμέζων στο νότο. Επιπλέον παρατηρείται μία "στρατιωτική αδράνεια" εκ μέρους των συμμάχων και επισημαίνεται μία μεγάλη σπατάλη στρατιωτικών δυνάμεων. Έτσι είναι

⁶⁷ Το *Βήμα* της 8-6-1967 σελ. 5

σκόπιμο να δημιουργηθούν πολεμικές "γραμμές" που μπορούν να αποδειχτούν πολύ χρήσιμες.

Πρώτα ένα φράγμα στα βόρεια του νότιου Βιετνάμ με μήκος 185 χιλιόμετρα και πλάτος 1 χιλιόμετρο (που θα έκοβε στα δύο τη δίοδο Χο τσι Μινχ). Επιπλέον ένας ναυτικός αποκλεισμός θα απομόνωνε το Βόρειο Βιετνάμ από το Νότιο Βιετνάμ, το Νότιο Λάος και την Καμπότζη με αποτέλεσμα να μην γίνεται διείσδυση των Βορειοβιετναμέζων στο νότο και ούτε βέβαια να χρειάζονται οι συνεχείς βομβαρδισμοί στο βόρειο Βιετνάμ. Δεύτερο να δημιουργηθούν "εσωτερικές γραμμές" αντίστασης. Αυτές θα καταργούν την ευκινησία των εχθρών, θα τους περιορίζουν σε ένα συγκεκριμένο χώρο και θα τους αναγκάζουν υποχρεωτικά να αποκαλυφθούν για να αντιμετωπίσουν την ενδεχόμενη επίθεση. Η απομόνωση θα εξασφαλίζει και την ασφάλεια.

Αυτές οι "γραμμές" με αμυντική και επιθετική δύναμη είναι η νέα "γραμμική στρατηγική" η οποία θα χρησιμοποιήσει όλες τις ένοπλες δυνάμεις που υπάρχουν στο Βιετνάμ και η οποία θα δώσει την πρωτοβουλία των κινήσεων στους Αμερικανούς. Οι Αμερικάνοι τότε μόνο θα νικήσουν, αν καθηλώσουν τους Βιετκόνγκ σε ένα μέρος και αν εμποδίσουν την διαφυγή ή τον ανεφοδιασμό τους από το Βόρειο Βιετνάμ, το Λάος ή την Καμπότζη.

Στο άρθρο αυτό το του *Βήματος* της 30^{ης} Ιουλίου 1967 σελ. 1, 8⁶⁸ αναδημοσιεύεται ένα τμήμα από το έργο των Αμερικάνων δημοσιογράφων Βάϊντελ και Μπάρντεν "*Αντιμετωπίζοντας το χείλος του κρημνού – μελέτη της Διπλωματίας των κρίσεων*" στο οποίο γίνεται αναφορά στο Βιετνάμ.

Το θαυμαστό στον πόλεμο του Βιετνάμ είναι ότι όταν ο πρόεδρος Αϊζενχάουερ το 1954 αποφάσισε να στηρίξει τους Γάλλους στο Ντιέν Μπιεν Φου, αυτός που πρώτος εναντιώθηκε στην αμερικανική ανάμειξη ήταν ο Γερουσιαστής Λύντον Τζόνσον. Όταν πάλι το Μάιο του 1961 ο πρόεδρος Kennedy του ζήτησε να μεταβεί στην Σαϊγκόν για να πείσει τον Ντιέμ ότι οι ΗΠΑ θα εξακολουθήσουν να τον στηρίζουν, ο Τζόνσον φάνηκε πολύ διστακτικός. Αφού τελικά επισκέφτηκε το νότιο Βιετνάμ και επέστρεψε στις ΗΠΑ, είπε ότι η χώρα θα μπορούσε να σωθεί αν παίρνονταν μέτρα για να αντιμετωπιστεί η πείνα, η φτώχεια, η άγνοια και οι ασθένειες. Ο Kennedy δεν

⁶⁸ Το *Βήμα* της 30-7-1967 σελ. 1, 8

μπορούσε να βρει λύση για το Βιετνάμ, ήταν ιδιαίτερα απαισιόδοξος και λίγο πριν από τη δολοφονία του είχε διατάξει αλλαγή πλεύσης στην αμερικανική πολιτική στο Βιετνάμ, ιδιαίτερα μετά τη δολοφονία του Ντιέμ (1/11/1965). Οπωσδήποτε ήταν αντίθετος με την ενεργό ανάμειξη αμερικανικού στρατού στο Βιετνάμ. Όμως μετά την δολοφονία του Ντιέμ, οι ΗΠΑ σταδιακά εμπλέκονται περισσότερο. Η πίεση μεγάλωσε αισθητά με την άνοδο του Τζόνσον στην προεδρία των ΗΠΑ.

Το Μάρτιο του 1964, ο Τζόνσον ανέθεσε στον Μακόουν (διευθυντή της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών CIA) και στον Υπουργό Εξωτερικών Ρ.Μακναμάρα να επισκεφτούν τη Σαϊγκόν και να του υποβάλουν τις εκθέσεις τους. Εκεί τότε ο Τζόνσον διέγνωσε διάσταση απόψεων ανάμεσα στους δύο πολιτικούς άνδρες. Ο Μακόουν ήταν πολύ πιο αισιόδοξος από τον Μακναμάρα. Ο διευθυντής της CIA πρότεινε τον άμεσο βομβαρδισμό του Βόρειου Βιετνάμ και την πρόκληση της Κίνας στον πόλεμο. Δεδομένης της παραδοχής ότι οι Αμερικανοί έπρεπε να κερδίσουν τον πόλεμο στο Νότιο Βιετνάμ, ο Μακναμάρα δήλωσε ότι δε μπορούσε να συμβιβαστεί με τις απόψεις του Μακόουν. Ο Μακόουν αποσύρθηκε από τις προτάσεις του αλλά ο Τζόνσον επηρεασμένος από τον Νοτιοβιετναμέζο στρατηγό Καν που έλεγε ότι οι ΗΠΑ “δεν έπρεπε να ενεργούν ως χάρτινη τίγρις” αποφάσισε να στείλει σαμποτέρ στο Βόρειο Βιετνάμ και να εκγυμνάσει στις ΗΠΑ, Νοτιοβιετναμέζους πιλότους στους αεροπορικούς βομβαρδισμούς.

Το διαφορούμενο τρόπο στην άσκηση της αμερικανικής πολιτικής θα τον συναντάμε συνέχεια. Από τη μια το Μάη του 1964, ο Ντην-Ράσκ δήλωνε ότι ο πόλεμος θα μπορούσε να επεκταθεί στο Βόρειο Βιετνάμ, ενώ τον Ιούνιο του 1964, ο Τζόνσον δήλωνε ότι δεν είχε προγραμματίσει την επέκταση του πολέμου εκτός Νότιου Βιετνάμ, αλλά ύστερα από 26 μέρες υποστήριζε ότι η Αμερική θα μπορούσε να ξεκινήσει ένα πόλεμο που θα εξασφάλιζε την ειρήνη στη Ν. Α. Ασία.

Τον Ιούλιο του 1964 ο Μακναμάρα πρότεινε στη Γερουσία ένα σχέδιο αντιποίνων στο Βόρειο Βιετνάμ για τις καταστροφές των Βιετκόνγκ στο Νότιο Βιετνάμ. Δε γνώριζε ότι η κυβέρνηση είχε ήδη από το Μάρτη του 1963 εκπονήσει ένα σχέδιο κλιμάκωσης του πολέμου και ότι αυτό είχε δοθεί στον Πρόεδρο με τη μορφή Έκθεσης Προτάσεων. Σύμφωνα με αυτή μόνο αν επενέβαιναν στρατιωτικά οι Αμερικάνοι θα μπορούσαν να αναχαιτισθούν οι Βιετκόνγκ. Οι κομμουνιστές αντάρτες δε θα ανατρέπονταν παρά μόνο αν υπονομεύονταν οι δυνάμεις που τους ενίσχυαν από το Βόρειο Βιετνάμ. Επίσης, πιθανολογείτο ότι το Ανόι θα εμπλεκόταν ενεργά στον πόλεμο και ότι αν τελικά

συνέβαινε μια μεγάλη κομμουνιστική συστράτευση, αυτή θα αντιμετωπιζόταν με πολλές αμερικανικές μεραρχίες.

Το σχέδιο περιλάμβανε μία σταδιακή κλιμάκωση τριών φάσεων στην πίεση που θα ασκούσαν στο βόρειο Βιετνάμ. Στην αρχή η αμερικανική επέμβαση ήταν καλυμμένη. Η Αμερική θα επικοινωνούσε με το βόρειο Βιετνάμ μέσω της διπλωματίας και θα έκανε φανερό ότι οι κινήσεις της λειτουργούσαν ως αντίδραση στην στήριξη που το Ανόι προσέφερε στους Βιετκόνγκ. Μόλις σταματούσε η βοήθεια θα σταματούσαν και οι επιθέσεις των Αμερικανών. Δημόσια όμως δεν θα φαινόταν πουθενά η αμερικανική ανάμειξη. Αποκλειόταν κάθε εμπλοκή των χωρών του ΣΕΑΤΟ. Οι Γάλλοι θα χρησίμευαν ως διαμεσολαβητές στις συζητήσεις με το Ανόι ενώ οι Βρετανοί, τους οποίους εμπιστευόνταν θα ήταν ο διάυλος επικοινωνίας τους με την ΕΣΣΔ.

Το Βήμα της 1^{ης} Αυγούστου 1967, σελ. 1,6⁶⁹, συνεχίζει το άρθρο της 30^{ης} Ιουλίου 1967.

Στο δεύτερο σχέδιο οι αντεπιθέσεις των Αμερικανών θα ήταν συχνότερες και θα άφηναν να αποκαλυφθεί περισσότερο η αμερικανική παρέμβαση. Αμερικανικές μεραρχίες θα υπερασπίζονταν την Σαϊγκόν, ο 7ος στόλος θα παρέπλεε στον κόλπο του Τόνκι (κοντά στο Βόρειο Βιετνάμ), ηλεκτρικές συσκευές θα παρεμπόδιζαν τις τηλεπικοινωνίες Βόρειο Βιετναμέζων-Βιετκόνγκ. Οι Αμερικάνοι θα κατέληγαν σε μία διεθνή σύσκεψη για τον τερματισμό του πολέμου εάν, 1) απειλούνταν ισχυρώς τα συμφέροντα των ΗΠΑ, 2) αν οι κουμμουνιστές είχαν στέρεα στοιχεία ώστε να καταγγείλουν τον πόλεμο στο Βιετνάμ, 3) αν η κατάσταση στο νότιο Βιετνάμ σταθεροποιούνταν τόσο ώστε να απομακρυνθεί η πιθανότητα να νικήσουν οι κομμουνιστές.

Το τελευταίο το τρίτο σχέδιο περιλαμβάνει επίθεση των Αμερικανών στο βόρειο Βιετνάμ. Πιθανολογούνταν ναυτικός αποκλεισμός και αεροπορικοί βομβαρδισμοί περιορισμένοι ώστε το Ανόι να έπαιρνε μία γεύση του τι θα συνέβαινε αν συνέχιζε την βοήθεια στους Βιετκόνγκ. Η έκθεση αυτή με τα τρία σχέδια δόθηκε στο Johnson, το Μάρτιο του 1964. Όλοι οι σύμβουλοι του Johnson συμφωνούσαν στην κλιμάκωση του πολέμου εκτός από τον Τζώρτζ Μπουλ ο οποίος φοβόταν ότι η επέμβαση στο βόρειο

⁶⁹ *Το Βήμα* της 1-8-1967, σελ. 1,6

Βιετνάμ θα επέφερε την στρατιωτική αντίδραση της Κίνας. Όλοι οι άλλοι πίεζαν τον Τζόνσον να αυξήσει τις αμερικανικές δυνάμεις στο Βιετνάμ.

Ο Τζόνσον όμως παρά τις παραινήσεις ακολουθούσε μία επιφυλακτική στάση και δε φαινόταν ότι ήθελε να υιοθετήσει το τρίτο σχέδιο, δεν είχε το θάρρος ή δεν ήθελε να κηρύξει τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Όμως τότε όλα ήταν υπέρ του: αυξημένη δημοτικότητα, λόγω και της υπόσχεσης του για μία κοινωνική πολιτική, διάθεση συνομιλίας με την ΕΣΣΔ, θα του εξασφάλιζαν τον τίτλο ενός ειρηνοποιού προέδρου. Αλλά όταν μπήκε το 1965 η εικόνα του προέδρου άρχισε να αλλάζει : Αιτία ήταν οι νίκες των Βιετκόνγκ στην ύπαιθρο που αποδείκνυαν την ανικανότητα των Νοτιοβιετναμέζων στρατηγών. Επιπλέον οι μεταξύ τους διαφωνίες, η απουσία κάθε ομοψυχίας στο βιετναμέζικο λαό, η αμφισβήτηση των ειλικρινών προθέσεων των Αμερικανών δημιουργούσαν τις προϋποθέσεις για να χαθεί το Βιετνάμ. Αλλά ο Τζόνσον δεν μπορούσε τότε να υποχωρήσει. Αν το έκανε αυτό θα άφηνε το Νότιο Βιετνάμ στο έλεος των κομμουνιστών διαψεύδοντας τις ελπίδες αυτών που πίστευαν ότι οι ΗΠΑ θα διασφάλιζαν την πολιτική ελευθερία των λαών.

Αργότερα κάποιοι κατηγόρησαν τον Τζόνσον ότι άργησε πολύ να εφαρμόσει το τρίτο σχέδιο. Αν το είχε προωθήσει νωρίτερα θα έπληττε γρηγορότερα το ηθικό των κομμουνιστών και θα τερμάτιζε νικηφόρα τον πόλεμο. Πράγματι ο Τζόνσον δεν επιτέθηκε στους Βιετκόνγκ ως τις 7/2/1965, όταν οι αντάρτες τού έδωσαν την δικαιολογία με την επίθεση τους στην αμερικανική βάση στο Πλεϊκού. Καθώς ο πόλεμος κλιμακωνόταν, η αμερικανική επέμβαση ήταν πλέον απροκάλυπτη και όχι συγκεκαλυμμένη. Όμως ο πρόεδρος απέρριψε την από ξηράς εισβολή στο βόρειο Βιετνάμ. Αυτό αποκαλύπτει το σεβασμό του Johnson στην Κίνα η οποία είχε προειδοποιήσει ότι θα υπάρξει κινέζικη αντίδραση, αν η Αμερική εισβάλει στο βόρειο Βιετνάμ. Η άρνηση του Johnson να ξεκινήσει έναν πόλεμο στο βόρειο Βιετνάμ ,ερμηνεύεται και από το γεγονός ότι οι σύμβουλοι του τού υπέδειξαν να χρησιμοποιήσει πυρηνικά όπλα για να αντιμετωπίσει την Κίνα, γεγονός που ολόψυχα απευχόταν ο Τζόνσον.

Σύμφωνα με Το *Βήμα* της 23^{ης} Σεπτεμβρίου 1967 σελ. 1⁷⁰

Το Ανόϊ σκληραίνει τη στάση του.

⁷⁰ Το *Βήμα* της 23-9-1967 σελ. 1

Στο Λονδίνο ακούγεται η άποψη πως το Ανόι δε δέχεται καμία διαπραγμάτευση και κανένα όρο, γιατί ελπίζει πως οι Βιετκόγκ εγκαθιστώντας προγεφυρώματα στο Ν. Βιετνάμ θα κερδίσουν τελικά στη Σαϊγκόν.

Ως απόδειξη της άρνησης οποιασδήποτε διαπραγματευτικής οδού, εκ μέρους του Ανόι θεωρούνται οι απαράδεκτοι όροι που έθεσε στην Ουάσινγκτον, όπως για παράδειγμα ότι η Αμερική θα σταματήσει τους βομβαρδισμούς και τις επιθέσεις χωρίς η ίδια υποχρέωση να ισχύει και για το Ανόι. Επίσης στο διάστημα της διακοπής των αμερικανικών βομβαρδισμών θα εξακολουθεί ο ανεφοδιασμός των Βιετκόγκ από το Βόρειο Βιετνάμ. Αν ισχύσουν οι πρότεροι όροι, τότε θα ξεκινήσουν ειρηνευτικές συνομιλίες σε ουδέτερο τόπο στις οποίες θα συμμετέχουν και οι Βιετκόγκ και κατά τη διάρκεια των οποίων θα συζητηθούν ο ρόλος του ΕΑΜ (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο - Βιετκόγκ) στην Κυβέρνηση της Σαϊγκόν και η αποχώρηση των Αμερικανών.

Σύμφωνα με Το *Βήμα* της 28^{ης} Νοεμβρίου 1967, σελ., 1,5⁷¹, η Ελλάδα ξέφυγε από μεγάλο κίνδυνο.

Το Βήμα διασώζει τη συνέντευξη του Αμερικανικού εκδότη Κ. Χηρστ, ο οποίος περιοδεύοντας σε διάφορες χώρες, όπως και στο Βιετνάμ ως εκπρόσωπος του Προέδρου Τζόνσον, επισκέφτηκε και τη φίλη και σύμμαχο Ελλάδα. Εξέφρασε την άποψη ότι η νέα πολιτική ηγεσία στην Ελλάδα είναι λογική και μετριοπαθής και ότι η κατάλυση της δημοκρατίας στη χώρα δε συνιστά δικαιολογία για να σταματήσει η αμερικανική βοήθεια προς αυτή.

Κατά την άποψη του η νέα κυβέρνηση γλίτωσε την Ελλάδα από τον κομμουνισμό, ο οποίος αντιμάχεται όλο τον ελεύθερο κόσμο στον οποίο ηγείται η Αμερική. Έτσι παρά τις αντίπαλες φωνές στην Αμερική, οι οποίες κατηγορούν την Ελληνική Χούντα, αυτός θα διαβιβάσει στο Κογκρέσο ότι το νέο στρατιωτικό καθεστώς στηρίζει τα αμερικανικά συμφέροντα και ως εκ τούτου θα πρέπει να στηριχτεί.

Άλλωστε γλίτωσε την Ελλάδα από την πολιτική διαφθορά που μάστιζε τη δημόσια ζωή και ματαίωσε τα σχέδια μιας αριστερής ομάδας, η οποία ήθελε να βγάλει την Ελλάδα από το ΝΑΤΟ, αν κέρδιζε τις εκλογές του Μαΐου.

⁷¹ Το *Βήμα* της 28-11-1967, σελ., 1,5

Γι' αυτό και ο κ. Χηρστ θα επαινέσει στην Αμερική το έργο της σημερινής κυβέρνησης, η οποία απέπεμψε να συμβεί ένα νέο Βιετνάμ στην Ελλάδα. Τώρα όσον αφορά το Βιετνάμ εξέφρασε την άποψη ότι είναι ενδεδειγμένος ο τρόπος που οι Αμερικάνοι αντιμετωπίζουν τους κομμουνιστές και ότι η στρατιωτική νίκη είναι σίγουρη ακόμη κι αν αργήσει να ολοκληρωθεί.

1968

Σύμφωνα με Το *Βήμα* της 31^{ης} Ιανουαρίου 1968⁷² σελ. 1, οι επιθέσεις των κομμουνιστών προβληματίζουν τον Λευκό Οίκο.

Στις 30-1-1968 η Ιδιαιτέρα Υπηρεσία της Σαϊγκόν ανακοίνωσε ότι σφοδρές οδομαχίες διεξάγονται στις μεγαλύτερες πόλεις του Νότιου Βιετνάμ, ύστερα από αιφνίδιες επιθέσεις των Βιετκόνγκ. Μετά από σκληρή μάχη ο Νοτιοβιετναμέζικος στρατός κατόρθωσε να απωθήσει τους κομμουνιστές στην Ντα Ναγκ, όπου βρίσκεται το στρατηγείο των πέντε βορείων επαρχιών, τους απομάκρυνε επίσης και από το Κοντούμ, Κουϊ Νον, Χοϊ Αν και Νο Τράνγκ, πρωτεύουσες των αντίστοιχων επαρχιών. Οι απώλειες των Βιετκόνγκ είναι μεγάλες. Αμερικανοί αξιωματούχοι πιστεύουν ότι οι επιθέσεις αυτές είναι μέρος ενός ευρύτερου σχεδίου των Βιετκόνγκ.

Ενώ μαίνονται οι συγκρούσεις, η Σαϊγκόν γιορτάζει την έλευση του νέου σεληνιακού έτους. Μετά τις επιθέσεις των Βιετκόνγκ όμως διακόπηκε η παύση των εχθροπραξιών που είχε αποφασίσει η κυβέρνηση της Σαϊγκόν. Στο μεταξύ ο πρόεδρος Johnson ενημερώθηκε ενδελεχώς για τις επιθέσεις των Βιετκόνγκ και με τη σειρά του κάλεσε σε σύσκεψη τους προέδρους επί των εξωτερικών της Γερουσίας, Ντίν Ράσκ, Ρ.Μακναμάρα και Χουήλερ. Σύμφωνα με πληροφορίες οι Βιετκόνγκ με στολές κυβερνητικών στρατιωτών έπληξαν στη Σαϊγκόν το προεδρικό μέγαρο και την αμερικανική πρεσβεία.

Ο Άγγλος πρωθυπουργός Ουίλσον δήλωσε ότι θα βοηθήσει την Αμερική να έρθει σε συνεννόηση με το βόρειο Βιετνάμ. Ύστερα όμως από τις επιθέσεις των Βιετκόνγκ, η αισιοδοξία του μετριάζεται. Άγγλοι ειδικοί πιστεύουν ότι το Ανόϊ ουδόλως θέλει να

⁷² Το *Βήμα* της 31-1-1968, σελ. 1

έρθει σε διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ ενώ κάποιοι άλλοι υποστήριξαν ότι το Ανόϊ θέλει να πετύχει μία μεγάλη νίκη πριν αρχίσει συζητήσεις με την Αμερική. Όμως ύστερα από τις μαζικές επιθέσεις, ο Τζόνσον διστάζει να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις. Παραταύτα ενημέρωσε τον αμερικανικό λαό ότι η Αμερική ξοδεύει 20 – 25 εκατομμύρια δολάρια ετησίως, ποσό το οποίο θα εξοικονομηθεί αν τερματιστεί ο πόλεμος στο Βιετνάμ.

Σύμφωνα με *Το Βήμα* της 10^{ης} Φεβρουαρίου 1968 σελ. 3,8⁷³, ο Πήτερ Άρνετ δηλώνει ότι δύσκολα θα επανέλθει η κανονικότητα στην Σαϊγκόν.

Καθώς ο πόλεμος κλιμακώνεται η κατάσταση στην Σαϊγκόν όλο και χειροτερεύει, μεταδίδει ο ανταποκριτής του Ασοσιέιτεντ Πρες Πήτερ Άρνετ : Είναι πολύ δύσκολο να επανέλθει η πρωτεύουσα στην πολιτική ομαλότητα. Στην πόλη εκδηλώνονται μεγάλες αντιθέσεις : Από τη μία νεαρές γυναίκες με μίνι φούστες στους κεντρικούς δρόμους και λίγα τετράγωνα πιο κάτω πτώματα γυναικών που εκτελέστηκαν από τους Βιετκόνγκ, τα οποία αρχίζουν να σήπονται καθώς κανείς δεν τα έχει περισυλλέξει. Το χειρότερο είναι πως όλη αυτή η κατάσταση είναι γενικώς αποδεκτή από το λαό : Το βράδυ πυροβολισμοί και εκρήξεις και το πρωί ερείπια, νεκροί, παιδιά, γυναίκες τρομαγμένοι να φέρουν στις πλάτες τους τα ελάχιστα υπάρχοντά τους. Στα χωριά οι κάτοικοι μπορούν να κρύβονται στα καταφύγια κάτω από τα σπίτια τους, στην πόλη όμως αυτό δεν μπορεί να γίνει. Η κατάσταση είναι μπερδεμένη. Οι Αμερικάνοι σκοτώνουν Βιετκόνγκ αλλά σκοτώνουν και απλό λαό, ο οποίος δε ξέρει ποιον να κατηγορήσει: Τους Βιετκόνγκ που για να ξεφύγουν αναμειγνύονται ανάμεσα τους ή τους Αμερικανούς πεζοναύτες που τους κυνηγούν.

Ο Νοτιοβιετναμέζικος στρατός δεν κατόρθωσε να ελέγξει τους Βιετκόνγκ, κατέχουν 20 οικοδομικά τετράγωνα στην Σαϊγκόν παρά τις προσπάθειες των Αμερικανών. Ο στρατηγός των Αμερικανών στο Βιετνάμ Ουέστμóρλαντ ανησυχεί για το κλονισμένο ηθικό των Νοτιοβιετναμέζων πολιτών και εκτιμά ότι Βιετκόνγκ θα αντέξουν ακόμη 3-4 μέρες μάχης. Ο Αμερικανός πρεσβευτής Μπάνκερ ζήτησε συστράτευση όλων των δυνάμεων για να ανακουφιστούν οι πληγείσες περιοχές της Σαϊγκόν.

⁷³ *Το Βήμα* της 10-2-1968 σελ. 3,8

Στο μεταξύ οι Αμερικάνοι περιμένουν από στιγμή σε στιγμή επίθεση των Βιετκόνγκ στο Κεσάν, στα βόρεια του Νότιου Βιετνάμ. Ήδη εχθές βόρειο Βιετναμέζοι προσπάθησαν να καταλάβουν ένα οχυρό Αμερικανών πεζοναυτών, 3 χιλιόμετρα από την αμερικανική βάση του Κεσάν που ήδη πολιορκείται. Το ηθικό όμως των 5000 πεζοναυτών είναι ακμαίο. Η βάση στο Κεσάν πρέπει οπωσδήποτε να κρατηθεί γιατί συνδέεται άμεσα με την άμυνα της Χουέ, του Ντα Ναγκ και του Κουάνγκ Τρι. Ήδη στην Χουέ διεξάγονται άγριες μάχες καθώς οι βόρειο Βιετναμέζοι κρύβονται σε στρατιωτικές φωλιές. Μάλιστα οι κομμουνιστές κατέστρεψαν εφοδιοπομπή των Αμερικανών, 3 χιλιόμετρα πριν από την πόλη. Οι αντάρτες κατασκευάζουν οχυρωματικά έργα και στοχεύουν μετά την κατάληψη των βορείων επαρχιών του νότιου Βιετνάμ να κάνουν γενική επίθεση στο Κε Σαν. Οι Αμερικανοί περιμένουν επίθεση 20.000 βορειοβιετναμέζων.

Σύμφωνα με *Το Βήμα* της 6^{ης} Μαρτίου 1968, σελ. 1,5⁷⁴, εκδηλώθηκε ευρεία επίθεση των Βορείων σε 40 πόλεις και στο Κεσάν.

Η Ιδιαίτερα υπηρεσία της Σαϊγκόν αναφέρει ότι για δύο μέρες οι κομμουνιστές (Βιετκόνγκ και βόρειο Βιετναμέζοι) επιτέθηκαν σε 40 πόλεις, στρατιωτικές βάσεις (ιδιαίτερα αυτής του Κεσάν) και αεροδρόμια του Νότιου Βιετνάμ ενώ οι Αμερικάνοι εκτός από τους συνεχείς βομβαρδισμούς στο Νότιο και Βόρειο Βιετνάμ έχουν συγκεντρώσει την προσοχή τους κυρίως στην αντιμετώπιση της πολιορκίας του Κεσάν. Ωστόσο έχει υποστηριχθεί από στρατιωτικούς κύκλους η άποψη ότι η πολιορκία των κομμουνιστών στο Κεσάν μπορεί να λειτουργεί ως αντιπερισπασμός για να παρασύρει τους Αμερικανούς και να επιτρέψει τις επιθέσεις των Βορειοβιετναμέζων σε άλλες περιοχές. Επομένως θα πρέπει οι Αμερικανοί να ξανά σκεφτούν το αν θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειες τους στο Κεσάν.

Στις 3/3/1967 (την προηγούμενη Κυριακή), πριν τρεις μέρες βόρειο Βιετναμέζοι πραγματοποίησαν την πιο τρομερή επίθεση τους στον Κεσάν. Οι αντάρτες ανοίγοντας ορύγματα κάτω από το έδαφος βρέθηκαν μπροστά στους "Ρέιντζερς" του νότιου

⁷⁴ *Το Βήμα* της 6-3-1968, σελ. 1,5

Βιετνάμ, τους επονομαζόμενους "στρατιώτες της αυτοκτονίας", επειδή δραστηριοποιούνται 200 μέτρα από τη βάση του Κεσάν, και οι οποίοι κατόρθωσαν να τους αποκρούσουν.

Στο μεταξύ οι Αμερικάνοι συνέχιζαν τους βομβαρδισμούς των ανταρτών γύρω από το Κεσάν. Ενώ οι Αμερικάνοι περίμεναν μία αναμέτρηση στο Κεσάν με πολυάριθμες δυνάμεις του εχθρού, αυτό δεν έγινε, ενώ η σοβαρότερη απειλή εκδηλώθηκε στην Χουέ και στα σύνορα με τον Λάος και την Καμπότζη. Οι Αμερικάνοι επαγρυπνούν σε όλες αυτές τις περιοχές και αναμένουν ότι ο εχθρός θα επιτεθεί ταυτόχρονα σε τρεις στόχους στις επόμενες έξι εβδομάδες προσπαθώντας να διασπάσει τα αμερικανικά προπύργια ,από το Κόν Θιέν στα ανατολικά ως το Κεσάν στα δυτικά (νότια της αποστρατικοποιημένης ζώνης). Ίσως επιτεθεί και στο στρατόπεδο Κάρολ, το οποίο μπορεί να βοηθήσει τον αμερικανικό στρατό σε γειτονικές περιοχές. Το μόνο θετικό είναι ότι οι στρατιώτες Βιετκόνγκ που στέλνονται για να αντικαταστήσουν άλλους είναι νέοι και άπειροι. Στο μεταξύ σύμφωνα με τους "Τάϊμς" του Χογκ Κονγκ, η Κίνα από το σιδηροδρομικό σταθμό της Καντώνα στέλνει στρατιώτες, στα σύνορα με το Βόρειο Βιετνάμ για να επέμβουν όταν χρειαστεί. Παράλληλα εκπρόσωπος του Ανόϊ συζήτησε με την σουηδική πολιτική ηγεσία την ρύθμιση του βιετναμικού στην Στοκχόλμη, ενώ ο υποψήφιος πρόεδρος του κόμματος των Ρεπουμπλικάνων, ο Νίξον κατέκρινε τον Τζόνσον επειδή χρησιμοποίησε σταδιακά την αμερικανική δύναμη και όχι συγκεντρωμένα και γρήγορα όπως θα έπρεπε ,με αποτέλεσμα το Βιετναμικό να διαιωνίζεται χωρίς νικητή. Επιπλέον δήλωσε ότι αν εκλεγεί θα τερματίσει άμεσα τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Τέλος ο πρόεδρος Johnson δέχτηκε έκκληση από 16 βουλευτές και γερουσιαστές του κόμματος να εντείνει τις προσπάθειες του στο Βιετνάμ για τον τερματισμό του πολέμου, καθώς ο πόλεμος προβλέπεται ατέρμονος και η νίκη ουτοπία.

Σύμφωνα με *Το Βήμα* της 10^{ης} Μαρτίου 1968 σελ. 1,5⁷⁵, ο ανταποκριτής της γαλλικής εφημερίδας «Φρανς Σουάρ» στη Σαϊγκόν δηλώνει ότι οι Αμερικάνοι ετοιμάζονται για μεγάλη αντεπίθεση.

Η μεγάλη αναμέτρηση θα πραγματοποιηθεί στα βόρεια του νότιου Βιετνάμ. Μετά τις 10 του μηνός η πρωτοβουλία θα περιέλθει στους Αμερικανούς. Αυτή θα προσπαθήσουν να εμποδίσουν την διείσδυση των ανταρτών του Βόρειου Βιετνάμ και

⁷⁵ *Το Βήμα* της 10-3-1968 σελ. 1, 5

να προστατεύσουν την κατάληψη των αμερικανικών βάσεων (Κε Σαν, Ροκπαϊλ, Κάμπ Κάρρολ, Κον Θιέν, Τζιοπίνχ, Κάμ Λο, Ντόνγκ Χα) της αποστρατικοποιημένης ζώνης. Στο μεταξύ οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί συνεχίζονται ανελέητοι. Μάλιστα στο Κεσάν χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το νέο αμερικανικό A7A Κόρσοϊρ 2, το οποίο μεταφέρει βόμβες και βλήματα ίσα με το βάρος του. Στο νότιο Βιετνάμ πάλι τα αεροπλάνα B – 52 βομβάρδισαν θέσεις ανταρτών στα υψίπεδα δυτικά του Ντάκ Το και της Χουέ. Στο βόρειο Βιετνάμ έγιναν 83 επιθέσεις σε στόχους κοντά στο Ανόι και το λιμάνι του Χάϊφογκ.

Μετά την επίθεση των Βιετκόνγκ σε 100 πόλεις οι άστεγοι πρόσφυγες φτάνουν τις 700.000 και η κυβέρνηση απηύθυνε έκκληση για βοήθεια σε διάφορες χώρες (19 από αυτές ανταποκρίθηκαν) και διεθνείς οργανισμούς οι οποίοι είτε έστειλαν είτε χρηματοδότησαν την αγορά φαρμάκων, εφοδίων, κλινοσκεπασμάτων, ειδών πρώτης ανάγκης και εμβολίων για την αντιμετώπιση της χολέρας και της πανούκλας. Τρεις καταυλισμοί 3000 προσφύγων έξω από την Σαϊγκόν καταστράφηκαν εντελώς από τους Βιετκόνγκ στην μεγάλη επίθεση, στις αρχές του σεληνιακού έτους. Οι στρατιωτικοί στην Ουάσιγκτον ζητούν την αποστολή 100.000 επιπλέον ανδρών καθώς κρίνουν ότι οι δυνάμεις εφεδρείας είναι κατώτερες του δέοντος.

Το Βήμα της 24^{ης} Μαρτίου 1968 σελ. 1, 13⁷⁶ παρουσιάζει το άρθρο του Κ. Ουώλτερ Λίπμαν με τίτλο : «Αμερική και Βιετνάμ».

Ο πόλεμος στο Βιετνάμ έχει παρουσιάσει αρνητική για τους Αμερικάνους τροπή και οι Αμερικάνοι θα βρεθούν πολύ σύντομα στη δυσάρεστη θέση να παραδεχτούν την ήττα τους στο Βιετνάμ. Ο στρατηγός Ουέστντ βρίσκεται σε άμυνα, ενώ τρεις μήνες προηγουμένως το φθινόπωρο διαβεβαίωνε ότι η νίκη θα ήταν σίγουρη. Όμως η λέξη "ήττα" είναι πολύ βαριά για τον αμερικανικό λαό και καταστρέφει το αμερικανικό γόητρο. Ο Τζόνσον προκειμένου να την αποφύγει αμερικανοποίησε τον εμφύλιο πόλεμο στο Βιετνάμ και υπήρχε κίνδυνος να εμπλακεί σε άλλους πολέμους με πιο επικίνδυνα όπλα.

Παρόλα αυτά ο αμερικανικός λαός πρέπει να διακρίνει την αποτυχία μίας πολιτικής (οι ΗΠΑ είναι μία μεγάλη δύναμη και δικαιούται να κάνει τα λάθη της) από την ήττα

⁷⁶ *Το Βήμα* της 24-3-1968 σελ. 1, 13

της Δημοκρατίας που προασπίζεται η Αμερική. Την θεμιτή υποχώρηση κάποιοι είναι διατεθειμένοι να την ονομάσουν ήττα γιατί δεν είναι η απόλυτη νίκη. Όμως δεν υπάρχει τρόπος να τερματιστεί ο πόλεμος αν η Αμερική δεν υποχωρήσει από το Βιετνάμ. Ο Τζόνσον πιστεύει ότι χρησιμοποιώντας περιορισμένες δυνάμεις, παρά τις αντιρρήσεις των στρατηγών του, ότι διεξάγει ένα περιορισμένο πόλεμο. Οι στόχοι όμως της αμερικανικής πολιτικής που είναι η ειρήνευση όλης της Ασίας είναι ανακόλουθοι προς τα περιορισμένα μέσα που χρησιμοποιούνται. Για' αυτό ο πόλεμος θα οδηγήσει στην "ήττα". Όμως μία έντιμη υποχώρηση δεν είναι ήττα. Είναι θέμα ερμηνείας. Αν η Αμερική δει τον εαυτό της ως τον παγκόσμιο αστυνόμο, τότε πράγματι έχει υποστεί μία οδυνηρή εθνική ήττα, αν όμως αντιμετωπιστεί ως μία Δύναμη ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις τότε πρόκειται για ένα σφάλμα δαπανηρό βέβαια αλλά αντιμετωπίσιμο : Ο στρατός θα επέστρεφε στην Αμερική, ο στόλος και η αεροπορία θα παρέμεναν στο Δυτικό Ειρηνικό με βάσεις σε σύμμαχες χώρες. Αυτοί οι όροι θα σήμαιναν την αμερικανική υποχώρηση.

Σύμφωνα με *Το Βήμα* της 3^{ης} Απριλίου 1968 σελ. 1,5⁷⁷, Ο πρόεδρος ΤΖΟΝΣΟΝ παίρνει την απόφαση να απέχει από τις επόμενες εκλογές.

Ο Πρόεδρος Τζόνσον είχε πάρει εδώ και μήνες την απόφασή του να μη ξαναδιεκδικήσει το χρίσμα του Προέδρου, όταν διαπίστωσε ότι δεν ήταν δυνατό να τερματιστεί σύντομα ο πόλεμος στο Βιετνάμ. Το μυστικό γνώριζαν η γυναίκα του και οι στενοί συνεργάτες του : Κλίφορντ (Υπουργός Άμυνας), Ράσκ (Υπουργός Εξωτερικών), Μακναμάρα (πρώην Υπουργός Άμυνας).

Ο Τζόνσον σκεφτόταν να στηρίξει τον αντιπρόεδρο Χάμφρεϋ, όμως οι πληροφορίες διαπιστώνουν ότι ο αγώνας θα διεξαχθεί μεταξύ Κέννεντυ και Νίξον και ότι ο Νίξον των Ρεπουμπλικάνων θα είναι ο τελικός νικητής. Σύμφωνα με δηλώσεις του Δημοκρατικού Μακάρθου η παραίτηση του Τζόνσον σηματοδοτεί την αλλαγή πλευσης στην πολιτική του Βιετνάμ και την έναρξη διαπραγματεύσεων ειρήνης για το Βιετνάμ. Ποικίλες υπήρξαν οι αντιδράσεις. Ο Κέννεντυ εναντιώθηκε τόσο στην μονόπλευρη αποχώρηση των Αμερικανών από το Βιετνάμ όσο και στην κλιμάκωση του πολέμου,

⁷⁷ *Το Βήμα* της 3-4-1968 σελ. 1,5

λέγοντας πως οι Αμερικάνοι στρατιώτες απλά θα πρέπει να βοηθήσουν το νότιο Βιετναμέζικο στρατό να λύσει το πρόβλημα του δικού του εμφύλιου πολέμου και τίποτε παραπάνω.

Άγνωστη παραμένει ακόμη αντίδραση του Ανόι. Σχετικές εφημερίδες επικρίνουν την προσφορά Τζόνσον, αμφισβητώντας την ειλικρίνεια των προθέσεων του (διάθεση παραπλάνησης της κοινής γνώμης, συνωμοσία-απάτη), ενώ στη Δύση εκφράζονται φόβοι ότι η συνέχιση των βομβαρδισμών σε τμήμα του Βόρειου Βιετνάμ θα ανατρέψει τις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις. Πάντως στην Σαϊγκόν φημολογείται σταδιακή αποχώρηση των Αμερικανών, ως το τέλος του 1968. Οι Ρώσοι πάλι δήλωσαν με επίσημα χείλη ότι η αποκλιμάκωση είναι ατελής. Ο Ουίλσον της Αγγλίας περιμένει με αγωνία την απάντησή της Μόσχας στο αίτημα του για την ανάληψη κοινής πρωτοβουλίας για την ειρήνη στο Βιετνάμ, ενώ η αργοπορία απάντησης τόσο από τη Μόσχα όσο και από το Ανόι, ελαχιστοποιούν τις ελπίδες συμφιλίωσης. Μάλιστα σχετικές φήμες μιλούν για σκλήρυνση της στάσης των κομμουνιστών, οι οποίοι απαιτούν την οριστική λήξη των βομβαρδισμών σε όλο το Βιετνάμ, χωρίς όρους και χρονικά πλαίσια. Ως απάντηση η Αμερική δήλωσε ότι η λήξη των βομβαρδισμών θα διαρκέσει απεριόριστα και ότι αν το Ανόι δεν ανταποκριθεί στην προσφορά Τζόνσον τότε πόλεμος θα συνεχιστεί δριμύτερος. Τέλος όσον αφορά τη Γαλλία που ασκούσε την πιο έντονη κριτική στο Τζόνσον, εκφράστηκε η άποψη ότι πιθανόν ο Αμερικανός Πρόεδρος να σκέφτεται πραγματικά την ειρήνη στην Ινδοκίνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ - ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η επικράτηση των Κομμουνιστών στην Κίνα⁷⁸ ήταν για τους Αμερικανούς η εδραίωση της επεκτατικής πολιτικής της ΕΣΣΔ στην Άπω Ανατολή. Με τη σειρά της η Κίνα συνεχίζοντας τον δικό της πολιτικό επεκτατισμό στόχευε στη στήριξη των αυτόχθονων επαναστατικών κινημάτων στην Άπω Ανατολή και στην Ινδοκίνα. Τα κινήματα αυτά ήταν εχθρικά προς τις ΗΠΑ και τις κυβερνήσεις που αυτές στήριζαν (όπως αυτή του Ντιέμ στο Βιετνάμ). Έτσι, πίσω από τον αγώνα των Αμερικανών να διατηρήσουν την ανεξαρτησία του Ν. Βιετνάμ κρύβεται η διάθεση αναχαίτισης της Κομμουνιστικής Κίνας.

Οι ΗΠΑ αγωνιζόμενες για την ανεξαρτησία του Ν. Βιετνάμ καταπατούσαν τη συμφωνία της Γενεύης του 1954 που χώριζε προσωρινά το Βιετνάμ σε Βόρειο και Νότιο και όριζε ξεκάθαρα εκλογές για την ενοποίηση της χώρας. Οι Αμερικανοί πολέμησαν τη διενέργεια αυτών των εκλογών με το σκεπτικό ότι θα υπερετερούσε το Β. Βιετνάμ το οποίο ελεγχόταν από τους Κομμουνιστές, γεγονός που θα έδινε την πρωτοκαθεδρία στην Κίνα και στην ΕΣΣΔ. Επιπλέον η ένταξη του Βιετνάμ στο κομμουνιστικό μπλοκ θα είχε αλυσιδωτές συνέπειες και σε άλλες περιοχές της Ινδοκίνας (Μαλαισία, Λάος, Καμπότζη) τις οποίες οι ΗΠΑ αγωνίζονταν να ελέγξουν από τον Κινέζικο Επεκτατισμό. Αυτή ήταν η θεωρία του ντόμινο, η αναχαίτιση της κομμουνιστικής απειλής με την οποία οι ΗΠΑ δικαιολόγησαν την επέμβαση τους στο Βιετνάμ. Τίποτα όμως δεν προεξοφλούσε ούτε ότι οι Κινέζοι θα επενέβαιναν στο κίνημα του Βιετνάμ (πράγμα που δεν έκαναν γι' αυτό και έστρεψαν το Ανόϊ στους Ρώσους), ούτε ότι η νίκη του Μετώπου Εθνικής Απελευθέρωσης θα απειλούσε τη δύναμη και το γόητρο των ΗΠΑ στις άλλες χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας. Αλλά στο Βιετνάμ οι ΗΠΑ εφαρμόζουν την πολιτική της αντεπανάστασης, τη στρατιωτική ανατροπή του κομμουνιστικού ανταρτοπόλεμου που αν δεν συντριβόταν τώρα, θα

⁷⁸ David Horowitz, *Από τη Γιάλτα στο Βιετνάμ*, εκδόσεις Κάλβος, Αθήνα, 1975, σελ. 610-625

έπρεπε να αντιμετωπισθεί και σε άλλες περιοχές του κόσμου συμπεριλαμβανομένου και του δυτικού ημισφαιρίου.

Η πολιτική της κομμουνιστικής ανάρσχεσης σχετιζόταν άμεσα με το πρόγραμμα εξωτερικής βοήθειας το οποίο παρείχαν πλουσιοπάροχα οι ΗΠΑ, προκειμένου να αποφύγουν τη δαπανηρή συμμετοχή τους για την αντιμετώπιση του χάους που θα δημιουργούσε η κομμουνιστική κατάληψη της εξουσίας. Τα δολάρια που στέλνονταν στήριζαν τις δικές τους διεφθαρμένες κυβερνήσεις, ενώ ο στρατός τους είχε σκοπό να αναχαιτίσει μια εσωτερική επανάσταση που μπορεί να προκαλούσε η συνεχιζόμενη κοινωνική αδικία. Εξάλλου μετά την αυξανόμενη ανεξαρτητοποίηση της Ευρώπης η αμερικάνικη κηδεμονία θα δεχόταν ένα ακόμα πλήγμα του γοήτρου της, αν επικρατούσαν τα επαναστατικά κινήματα στον υπανάπτυκτο κόσμο. Έτσι το πρόγραμμα Αντεπανάστασης εδραιώθηκε και αναπτύχθηκε στρατιωτικά και πολιτικά.

Στρατιωτικά προέβλεπε την επί τόπου εκπαίδευση στρατιωτικών στην τακτική του αντεπαναστατικού αγώνα σε ειδικά κέντρα εκπαίδευσης που έδρευαν σε διάφορες πόλεις του κόσμου. Πολιτικά ο αντεπαναστατικός αγώνας σχετιζόταν με την υπηρεσία Διεθνούς Ανάπτυξης η οποία βοηθούσε τους στρατιωτικούς να επιτελέσουν δημόσια έργα (πχ. δρόμους) προκειμένου να κερδίσουν την εύνοια του λαού. Επιπλέον ο αντεπαναστατικός αγώνας περιλάμβανε το πρόγραμμα «Δημόσια ασφάλεια» το οποίο εκπαίδευε αστυνομικούς και παρείχε βοήθεια από την Αμερικάνικη Υπηρεσία Πληροφοριών στη διαμόρφωση κυβερνητικής προπαγάνδας. Η CIA με τους πράκτορες και τους καταδότες της οργάνωνε επιχειρήσεις για να διαβρώνει επαναστατικές ομάδες που θα μπορούσαν να απειλήσουν τις δοσίλογες κυβερνήσεις τους ή και το ίδιο το Στέιτ Ντιπάρτμεντ δρομολογούσε την «Υπερπόντια Εσωτερική Άμυνα» κάνοντας σεμινάρια σε αξιωματικούς του εξωτερικού ή πρεσβευτές. Αυτό ήταν το νέο ρεύμα στην αμερικανική άμυνα όπως εφαρμόστηκε και στη Νοτιοανατολική Ασία, που σκοπό είχε να υπερασπιστεί τα επενδυμένα συμφέροντα των ολιγάριθμων πλουσίων έναντι των πλειοψηφούντων φτωχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ - ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Για πρώτη φορά στη σύγχρονη Ιστορία μια μικρή χώρα όπως το Βιετνάμ νικούσε μια υπερδύναμη όπως ήταν οι ΗΠΑ γκρεμίζοντας το μύθο για το αήττητο των ΗΠΑ και για τις «αγαθές» προθέσεις τους⁷⁹.

Όλος ο κόσμος χάρη στα ΜΜΕ παρακολουθούσε τους αθέμιτους και απάνθρωπους τρόπους με τους οποίους οι ΗΠΑ προσπαθούσαν να επιβάλουν μια διεφθαρμένη αμερικανόφιλη κυβέρνηση στο Ν. Βιετνάμ, πολιτική που θα ακολουθούσαν και σε άλλες χώρες του κόσμου (για παράδειγμα Χιλή, Ελλάδα, Κύπρος και αλλού). Λογικό ήταν λοιπόν να καταδικασθεί η αμερικανική αυθαιρεσία και βιαιότητα ενώ αντίθετα ο αγώνας του βιετναμέζικου λαού να αποσπάσει την συμπάθεια της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Έτσι παρατηρούμε ότι την δεκαετία του 1960 εντείνεται ο αντιαμερικανισμός σε παγκόσμιο επίπεδο γεγονός που διευκολύνει τη διεξόδυση της ΕΣΣΔ στις χώρες του τρίτου κόσμου.

Κυρίως ήταν εμφανείς οι συνέπειες του πολέμου στο Βιετνάμ στην αμερικανική κοινή γνώμη και ιδιαίτερα στην αμερικανική νεολαία. Αυτή βλέποντας το παράλογο της αμερικανικής επέμβασης και τους απάνθρωπους τρόπους που χρησιμοποιούσε , απέρριψε το Βιετνάμ με ποικίλους τρόπους: με διαδηλώσεις, με άρνηση στράτευσης, με συγκρούσεις με την αστυνομία.

Το ισχυρότερο απ' όλα ήταν τα χιλιάδες φέρετρα των νεκρών Αμερικανών που έρχονταν στην πατρίδα καθώς και περίπου 60.000 Βετεράνοι που επέστρεφαν από το Βιετνάμ πραγματικά εξαθλιωμένοι ψυχικά , σωματικά και πνευματικά. Αυτοί αποδείκνυαν με την παρουσία τους τον κυνισμό της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής η οποία δε δίσταζε να θυσιάσει τους πολίτες στο όνομα της διεθνούς πρωτοκαθεδρίας η οποία ωστόσο είχε τρωθεί ανεπανόρθωτα.

⁷⁹ Ευάνθης Χατζηβασιλείου, *Εισαγωγή στην Ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου* , εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, (14^η έκδοση 2019), σελ. 231-233

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ - Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο Β' Παγκόσμιος έδωσε στις ΗΠΑ παγκόσμιο ρόλο στις διεθνείς υποθέσεις⁸⁰. Μια από αυτές ήταν και η Ελλάδα. Το Δόγμα Τρούμαν (12 Μαρτίου 1947) που προετοίμασε το Σχέδιο Μάρσαλ για την βοήθεια προς την Ελλάδα και την Τουρκία αποδείκνυε το ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την Ελλάδα. Το Σχέδιο Μάρσαλ (1947) προσέφερε οικονομική στήριξη στη χώρα, γεγονός που είχε ευρύτερες πολιτικές προεκτάσεις και συνδέεται με την προσπάθεια των ΗΠΑ να ελέγξουν τον κομμουνισμό στη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου. Η Ελλάδα θεωρούνταν από τις ΗΠΑ η χώρα κλειδί στη αντιμετώπιση της αντικομμουνιστικής της πολιτικής.

Η CIA (που ιδρύθηκε το 1947) συνέδεε την πτώση της Ελλάδας στους κομμουνιστές αντάρτες με την πιθανή απώλεια των πετρελαίων της Μέσης Ανατολής εξαιτίας των πολιτικών επιπτώσεων που θα είχε το γεγονός στο Ιράν και τα αραβικά κράτη. Η πιθανή προσχώρηση της Ελλάδας στον κομμουνισμό θα επηρέαζε σημαντικά την πολιτική της Ευρώπης και της Εγγύς Ανατολής και θα αποδείκνυε την αποτυχία της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ. Έπρεπε λοιπόν να στηριχθεί το στρατιωτικό επιτελικό κράτος (οι Αμερικανοί εμπιστεύονταν περισσότερο τους στρατιωτικούς απ' ό,τι τους Έλληνες πολιτικούς) για την εδραίωση της ασφάλειας που θα απεμπολούσε τον κομμουνιστικό κίνδυνο. Και αφού οι ΗΠΑ είχαν ξεκινήσει την αντικομμουνιστική εκστρατεία, η σύμμαχος Ελλάδα έπρεπε να συνεργάζεται.

Έτσι όλες οι κυβερνήσεις της Ελλάδος από το 1947 έως το 1974 όφειλαν να έχουν φιλικές και εγκάρδιες σχέσεις με τις ΗΠΑ. Η κυβέρνηση Παπάγου – Μαρκεζίνη στηρίζει και συνεργάζεται με την αμερικανική πολιτική. Αφότου απεβίωσε ο Παπάγος οι Αμερικανοί υπέδειξαν ως νέο πρωθυπουργό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Παρόλο που ο προσανατολισμός της πολιτικής των τριών πολιτικών Παπάγου – Μαρκεζίνη – Καραμανλή ήταν ξεκάθαρα φιλοδυτικός, μερικές φορές οι επιλογές τους δεν ήταν

⁸⁰ Ελευθεροτυπία «Ε – Ιστορικά»: 21^η Απριλίου Πώς ήρθε – πώς έπεσε η Χούντα, α) Φοίβου Οικονομίδη (επιμ.) : «Η Ελλάδα δοκιμαστικός σωλήνας για τις ΗΠΑ» (σελ. 13-20), β) Φοίβου Οικονομίδη (επιμ.) : «Από το δόγμα Τρούμαν στα Ιουλιανά», σελ. 37-44, γ) Αρτέμης Ψαρομηλίκος : «Δικτατορία : Ένα συμβάν του ψυχρού πολέμου», σελ. 45-50.

αρεστές στις ΗΠΑ που βρίσκονταν σε διπλωματική εγρήγορση και έσπευδαν να τονίσουν στην Ελλάδα την αναγκαιότητα σύμπλευσης των δύο χωρών.

Η αμερικανική πολιτική αισθάνθηκε να απειλείται το 1958 όταν η ΕΔΑ (Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά) στις εκλογές που έγιναν τον Μάη αναδείχθηκε η κύρια αντιπολιτευτική δύναμη κερδίζοντας πάνω από το 40% στα μεγάλα αστικά κέντρα. Η αναγέννηση αυτή της αριστεράς θορύβησε τη CIA. Οι ΗΠΑ άρχισαν να προσανατολίζονται τότε στην δημιουργία μιας κεντρώας λύσης ως αντιστάθμισμα στην επέκταση της ΕΔΑ. Έτσι το 1961 θα ιδρυθεί η Ένωση Κέντρου με αρχηγό τον Γεώργιο Παπανδρέου. Στη μελλοντική πολιτική του άνοδο συνετέλεσαν δύο γεγονότα: η αντιπαράθεση του Καραμανλή με το παλάτι και η άνοδος στην εξουσία από τον Ιανουάριο του 1961 στην προεδρία των ΗΠΑ του Τζων Κέννεντυ του Δημοκρατικού κόμματος. Ήδη για την επιτυχία αυτή δούλεψαν και ο Ανδρέας και η Μαργαρίτα Παπανδρέου στις ΗΠΑ. Έτσι όταν το Φλεβάρη του 1962 ήρθε στην Ελλάδα ο Έντουαρντ Κέννεντυ συναντήθηκε όχι μόνο με τον Καραμανλή αλλά και με τον Α. Παπανδρέου.

Τον επόμενο χρόνο (1963) το Στέιτ Ντιπάρτμεντ επισήμανε ότι ο υπάρχων πολιτικός δικομματισμός στην Ελλάδα μπορεί να οδηγήσει στον τερματισμό της κυβέρνησης Καραμανλή (ΕΡΕ) και στην άνοδο στην εξουσία ενός νέου πολιτικού σχήματος. Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ αν και επιθυμούσε τη λύση Καραμανλή στην υπάρχουσα Κυβερνητική Κρίση διαψεύστηκε στις ελπίδες του. Στις εκλογές του Νοέμβρη του 1963 η Ένωση Κέντρου ήρθε πρώτο κόμμα (42,04%) χωρίς όμως αυτοδύναμη πλειοψηφία. Η δολοφονία του Κέννεντυ λίγο μετά ακύρωσε την περίπτωση ανοχής μιας κεντρώας κυβέρνησης στην Ελλάδα εκ μέρους των Αμερικανών. Ο νέος πρόεδρος Τζόνσον τάχθηκε απροκάλυπτα υπέρ της ΕΡΕ και της κυβερνήσεως Καραμανλή επισημαίνοντας ότι δεν πρέπει να επιτραπεί στην ανεύθυνη αντιπολίτευση να αναλάβει την εξουσία. Έτσι παρόλο που και στις νέες εκλογές του Φεβρουαρίου του 1964 η Ένωση Κέντρου κέρδισε την απόλυτη πλειοψηφία, δε θα παραμείνει στη εξουσία παρά μέχρι τις 15 Ιουλίου του 1965. Οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν στην ανατροπή της και προετοίμασαν την έλευση της Χούντας είναι οι παρακάτω:

1) Το Κυπριακό: Το 1964 ο Γ. Παπανδρέου διαφώνησε με τον Τζόνσον για το Κυπριακό στην Ουάσιγκτον. Σε μία αγγλοαμερικανική συνάντηση που πραγματοποιήθηκε αργότερα στην Ουάσιγκτον διατυπώθηκαν αρνητικά σχόλια για τον

Παπανδρέου και τον Μακάριο. Οι Τούρκοι φαίνονταν διατεθειμένοι να λύσουν το Κυπριακό με τις κατάλληλες εγγυήσεις αλλά με μια άλλη ελληνική κυβέρνηση.

2) Η κυβέρνηση Παπανδρέου δεν υπακούει στους συμμάχους τις: Ο Α. Παπανδρέου σταμάτησε τις εκπομπές της «Φωνής της Αμερικής» (VOA) στην Ελλάδα ενώ η Μαργαρίτα δήλωσε στην Βουλή των ΗΠΑ ότι θα διακόπτονταν και οι γαλλοβρετανικές εκπομπές για τον απλούστατο λόγο ότι η Ελλάδα ήταν ένα Κυρίαρχο Κράτος. Από την άλλη τα συμφέροντα των ξένων επενδυτών της «Esso Pappas» (ΗΠΑ) και της Πεσινέ (Γαλλία) δεν εξυπηρετούνταν ικανοποιητικά.

3) Ο εκδημοκρατισμός της πολιτικής ζωής στην Ελλάδα και η άνοδος της Αριστεράς (όχι σε ψήφους) αλλά με τη δυνατότητα οργάνωσης διαδηλώσεων και ειρηνευτικών εκδηλώσεων. Οι Μαραθώνιες πορείες ειρήνης χαρακτηρίζονταν ως Κομμουνιστικές καθώς υπήρχαν συνθήματα όπως «Γιάνκης έξω από το Βιετνάμ» και άλλα που στρέφονταν κατά των Αμερικανών στην Ελλάδα ή υπέρ των δίκαιων αιτημάτων του Κυπριακού λαού για ένωση με την Ελλάδα.

4) Υποψίες για αποδυνάμωση του στρατιωτικού κατεστημένου στην Ελλάδα το οποίο ελεγχόταν από το βασιλιά και τους έωλους πολιτικούς. Γι' αυτό έπρεπε να στερεωθεί ένα ισχυρό στρατιωτικό κατεστημένο ικανό να αποτρέψει τον κομμουνιστικό κίνδυνο. Ήταν λογικό λοιπόν η Αμερική να θέλει να έχει ισχυρούς δεσμούς με αυτό το στρατιωτικό κατεστημένο και να το στηρίζει ποικιλότροπα. Γι' αυτό όταν ήλθε στην εξουσία η Χούντα, ο Αμερικανός Βαν Φлит χειροκρότησε την νέα εθνική κυβέρνηση δηλώνοντας ότι χάρη στην ενέργεια του στρατού αποφεύχθηκε ένα νέο Βιετνάμ και σώθηκε η χώρα από τον κομμουνιστικό κίνδυνο.

Στην πραγματικότητα σύμφωνα με κάποιους άλλους ψυχροπολεμικούς Ιστορικούς κομμουνιστικός κίνδυνος δεν υπήρχε. Αυτό που υπήρχε ήταν πολιτική αστάθεια και επικίνδυνη πόλωση που απειλούσαν τα επενδυμένα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή. Δεν είναι τυχαίο ότι 40 μέρες μετά το πραξικόπημα της Χούντας ξεσπά ο αραβοϊσραηλινός πόλεμος και είναι έκδηλη η ανάγκη στήριξης του Ισραήλ με τη χρήση ελληνικών βάσεων για ανεφοδιασμό και ηλεκτρονικό πόλεμο. Επιπλέον υπήρχε το πρόβλημα της Κύπρου, «ο Κάστρο της Μεσογείου», ο Μακάριος, η απόφαση να μην περιέλθει το νησί στη σφαίρα επιρροής των αδέσμευτων ή των σοβιετικών καθώς και η λύση ενός τετελεσμένου που ο Άτσεσον υποστήριζε στον Τζόνσον : την κατάληψη της χερσονήσου της Καρπασίας από τους Τούρκους που θα οδηγούσε αναπόφευκτα

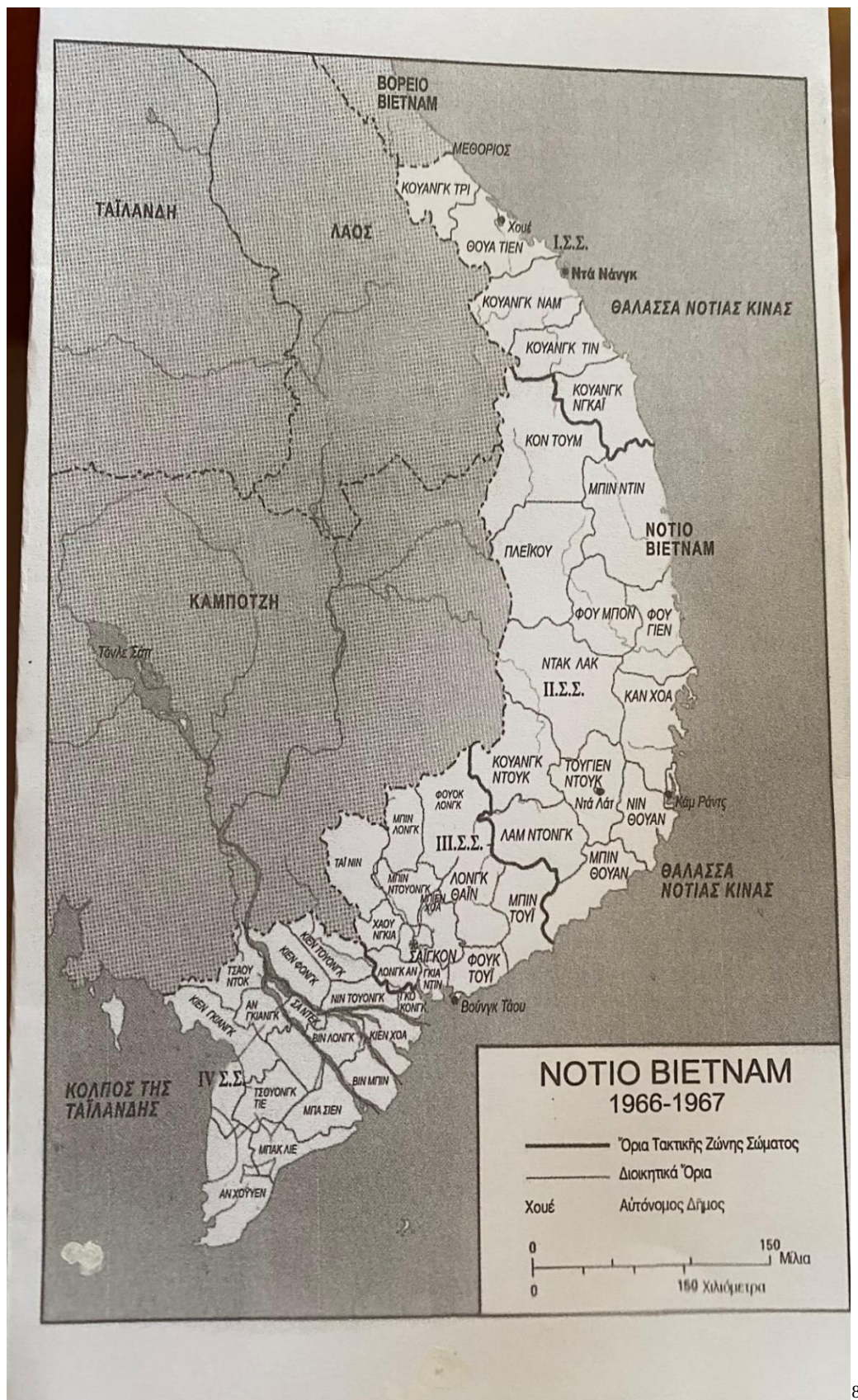
στη ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Τη λύση αυτή δε μπορούσε να την προωθήσει η απλή δικτατορία του Παπαδόπουλου αλλά η Χούντα του Ιωαννίδη , σε καμία όμως περίπτωση μια συνταγματική κυβέρνηση (Αλέξης Παπαχελάς: *Ο βιασμός της Ελληνικής Δημοκρατίας*, Εστία, Αθήνα 2017, σελ 135). Γι' αυτό και στηρίχθηκε από τους Αμερικανούς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο ελληνικός τύπος (και συγκεκριμένα το Βήμα και τα Νέα) της περιόδου 1961 - 1968 διέσωσαν σε ικανοποιητικό βαθμό τόσο τα στρατιωτικά και πολιτικά γεγονότα του Βιετνάμ, όσο και τις ευρύτερες προεκτάσεις του στην διεθνή πολιτική σκηνή. Αναγνωρίσαμε την πρόθεση των ΗΠΑ να στερεώσουν την παρουσία τους στο χώρο της Άπω Ανατολής, ερχόμενες σε αντιπαράθεση λιγότερο με την κομμουνιστική ΕΣΣΔ και περισσότερο με την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Είδαμε την θέληση των ΗΠΑ να αμερικανοποιήσουν τον εμφύλιο πόλεμο στο Βιετνάμ με σκοπό να εμπλέξουν στα σχέδια τους όχι μόνο τις σύμμαχες χώρες στην Άπω Ανατολή (Νότια Κορέα, Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη, Αυστραλία) αλλά και τις άλλες γειτονικές χώρες το Λάος, την Καμπότζη. Η Ευρώπη ευτυχώς τήρησε τις απαιτούμενες αποστάσεις από την πρόταση Τζόνσον για την αποστολή μίας διεθνούς δύναμης στο Βιετνάμ, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την σκοπιμότητα του πολέμου : ο Ουίλσον της Βρετανίας αν και αρχικά προσέφερε την αμέριστη συμπαράσταση στις ΗΠΑ, την κρίσιμη ώρα υπαναχώρησε από τις συμμαχικές υποχρεώσεις, όπως και Γερμανία, ενώ ο Ντε Γκώλ με το σχέδιο του για ουδετεροποίηση της Ινδοκίνας ήρθε σε ευθεία ρήξη με τις αμερικανικές επιδιώξεις. Η ΕΣΣΔ αν και υποστήριζε στρατιωτικά (με αεροπλάνα και αντιαεροπορικά)το Βόρειο Βιετνάμ παρότρυνε το Ανόι να υποχωρήσει στην έναρξη διαπραγματεύσεων που ζητούσε η Αμερική. Σταθερά ανυποχώρητη στην εύρεση διπλωματικής λύσης φάνηκε η Κίνα, που ξεκάθαρα κατηγορούσε τόσο την ΕΣΣΔ όσο και τις ΗΠΑ για θέληση εξανδραποδισμού του Βιετνάμ στον ιμπεριαλισμό. Η πολυπληθής Κίνα που παρά τις όποιες οικονομικές δυσκολίες- είχε αποκτήσει τότε τα πρώτα της πυρηνικά όπλα- ήταν η δύναμη που φοβόντουσαν οι ΗΠΑ, γι' αυτό και υποχώρησαν από την ενεργότερη στρατιωτική ανάμειξη στο Βιετνάμ και την επίσημη κήρυξη του πολέμου διά ξηράς στο Βόρειο Βιετνάμ. Την απειλή της Κίνας εκμεταλλεύτηκε και ο Χο τσι Μινχ για να θέσει τους δικούς του όρους στο παιχνίδι της διπλωματίας. Επίσης αξιοποίησε και την αναγκαστική ουδετερότητα του Λάος και της Καμπότζης που του επέτρεπαν μέσω της διόδου Χο τσι Μινχ στο ιδιαίτερο φυσικό τοπίο της ζούγκλας να ανεφοδιάζει τους αντάρτες Βιετκόνγκ. Οι Αμερικάνοι πέτυχαν λόγω της υπεροπλίας τους βέβαια την στρατιωτική νίκη εναντίον των βορείων

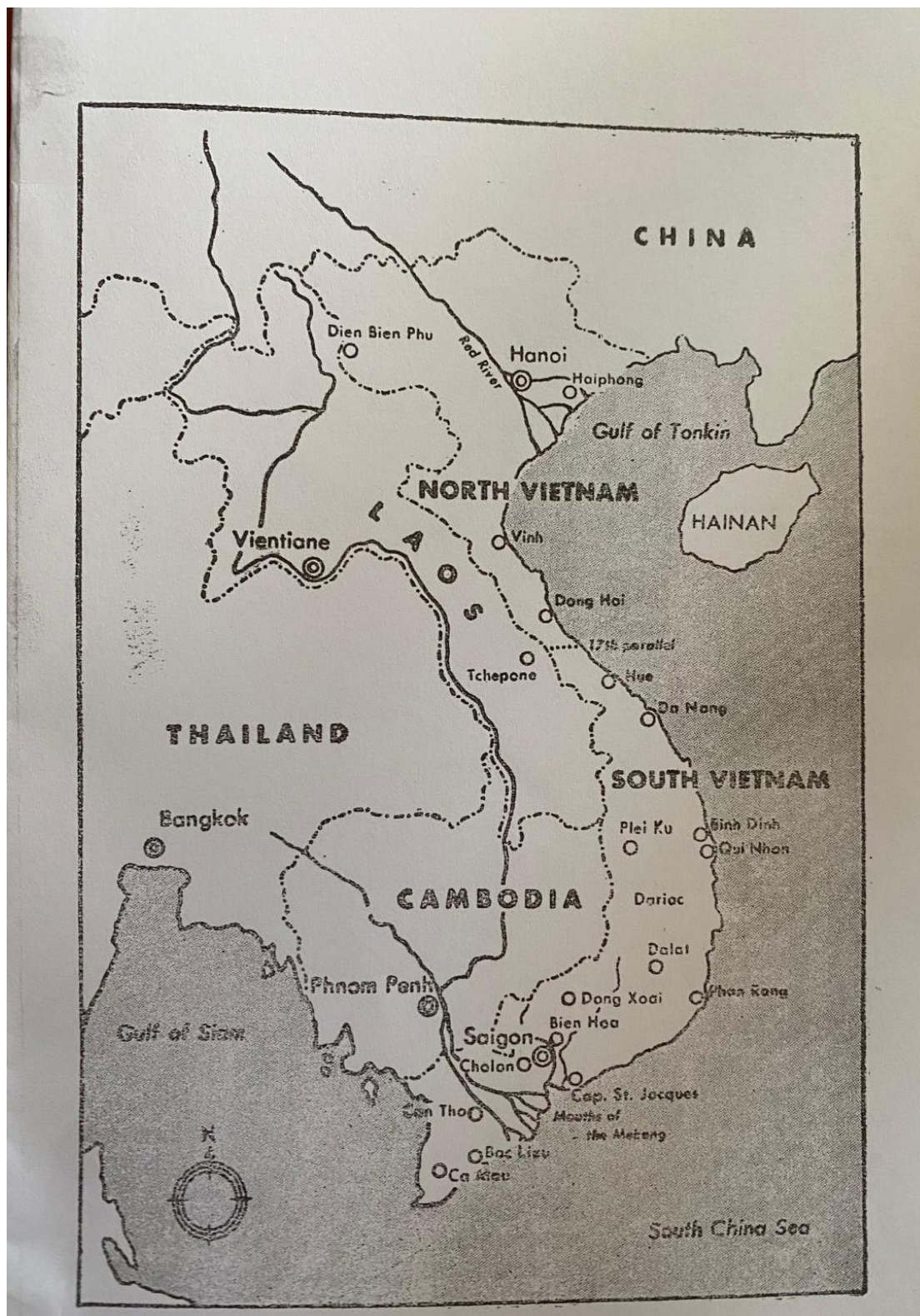
Βιετναμέζων και των Βιετκόνγκ, έχασαν όμως τον πόλεμο στο πολιτικό πεδίο, διότι δεν κατόρθωσαν να αντιμετωπίσουν τον ανταρτοπόλεμο των Βιετκόνγκ στις πόλεις, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να επιβάλουν την πολιτική ομαλότητα στο νότιο Βιετνάμ. Όχι τόσο ο Κέννεντυ όσο ο Τζόνσον βρέθηκε ανάμεσα στις αντικρουόμενες απόψεις της CIA για κλιμάκωση της επιθετικότητας προς το Βόρειο Βιετνάμ και του Υπουργείου Εξωτερικών για έναν περιορισμένο και ελεγχόμενο πόλεμο. Αν και στην αρχή ειρηνόφιλος ως αντιπρόεδρος του Κέννεντυ, ο Τζόνσον πέρασε στο στρατόπεδο των ιεράκων στη συνέχεια, για να διχάσει τόσο το κόμμα του όσο και τον ίδιο τον αμερικανικό λαό, υπακούοντας σε συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα. Όλα αυτά οδήγησαν στην αφύπνιση της πολιτικής συνείδησης της Αμερικής κυρίως των νέων που ήθελαν έναν καλύτερο κόσμο. Αυτή την πολιτική αφύπνιση και έναν έντονο αντιαμερικανισμό τη δεκαετία του '60 συναντούμε και στην Ελλάδα. Βιετνάμ και κυπριακό είναι τα δημοφιλέστερα θέματα των εφημερίδων, εκείνης της περιόδου. Συνθήματα που καταδικάζουν την αμερικανική πολιτική τόσο στο Βιετνάμ όσο και στην Κύπρο ακούγονται στις πορείες ειρήνης που παρουσιάζουν οι εφημερίδες της εποχής όπως και οι χαιρετισμοί των Αμερικανών επιτετραμμένων στην κυβέρνηση της Χούντας, η οποία χάρη στην άμεση παρέμβαση της εμπόδισε την Ελλάδα να γίνει ένα νέο Βιετνάμ.

Όσον αφορά την προσέγγιση του θέματος από τις δύο εφημερίδες μπορούμε να πούμε ότι τα Νέα το αντιμετώπισαν πιο προοδευτικά σε σχέση με το Βήμα που άλλοτε αποστασιοποιείται ψυχρά με την αφήγηση των γεγονότων και άλλοτε περιγράφει ενδελεχώς την αμερικανική νίκη. Και οι δύο εφημερίδες, την περίοδο της Χούντας το 1967, όταν ήδη είχε ξεκινήσει η αντίστροφη μέτρηση για τις ΗΠΑ θα σμικρύνουν τις νίκες των Βιετκόνγκ προβάλλοντας με βεβαιότητα την αμερικανική επικράτηση. Επίσης και οι δυο εφημερίδες θα αποσιωπήσουν τα έγκλημα των Αμερικανών (δολοφονίες και καταστροφές) ενώ θα υπερτονίσουν τα αντίστοιχα των Βιετκόνγκ. Γενικότερα οι δύο εφημερίδες θα μιλήσουν πιο ελεύθερα στις κυβερνήσεις των ετών 1961-1966 σε σχέση με τη δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης την περίοδο Χούντας το 1967, όπου υπάρχει λογοκρισία.

81

⁸¹ Charles Henderson, *Ελεύθερος Σκοπευτής στο Βιετνάμ*, Eurobooks, Αθήνα 2017

82

⁸² Μ. Σιβάραμ, *Τούτος ο Πόλεμος-Γιατί;*, εκδ. Γκόνι 1968

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

i) Πρωτογενείς πηγές

Εφημερίδες

Το Βήμα 18- 4 – 1964 σελ. 3

Το Βήμα 31 – 7 – 1964 σελ. 3, 5

Το Βήμα 13 – 2 – 1965 σελ. 3

Το Βήμα 14 – 2 – 1965 σελ. 5

Το Βήμα 13 – 6 -1965 σελ. 5

Το Βήμα 9 – 7 – 1965 σελ. 3

Το Βήμα 11 – 1 – 1966 σελ. 3

Το Βήμα 24 – 7 – 1966 σελ. 7, 14

Το Βήμα 19 – 8 – 1966 σελ. 1, 5

Το Βήμα 9 – 11 – 1966 σελ. 3

Το Βήμα 10 – 11 – 1966 σελ. 3

Το Βήμα 18 – 12 – 1966 σελ. 1, 6

Το Βήμα 9 – 5 – 1967 σελ. 3

Το Βήμα 8 – 4 – 1967 σελ. 5

Το Βήμα 30 – 7 – 1967 σελ. 1, 8

Το Βήμα 1 – 8 – 1967 σελ. 1, 6

Το Βήμα 23 – 9 – 1967 σελ. 1

Το Βήμα 28 – 11 – 1967 σελ. 1, 5

Το Βήμα 31 – 1 – 1968 σελ. 1, 5

Το Βήμα 10 – 2 – 1968 σελ. 3, 8

Το Βήμα 6 – 3 – 1968 σελ. 1, 5
Το Βήμα 10 – 3 – 1968 σελ. 1, 5
Το Βήμα 24 – 3 – 1968 σελ. 1, 13
Το Βήμα 3 – 4 – 1968 σελ. 1, 5
Τα Νέα 8 – 4 – 1965 σελ. 1
Τα Νέα 9 – 4 – 1965 σελ. 1
Τα Νέα 7 – 8- 1965 σελ. 3
Τα Νέα 18 – 10 – 1965 σελ. 7
Τα Νέα 21 – 12 – 1965 σελ. 3
Τα Νέα 14 – 2 – 1966 σελ. 5
Τα Νέα 16 – 3 – 1966 σελ. 12
Τα Νέα 21 – 5 – 1966 σελ. 12
Τα Νέα 23 – 5 – 1966 σελ. 10
Τα Νέα 17 – 9 – 1966 σελ. 3
Τα Νέα 19 – 10 – 1966 σελ. 3

Μ. Σιβαράμ, *Τούτος ο Πόλεμος-Γιατί ;*, μτφρ Βας. Α Καζαντζή, εκδ. Γκόννη 1966

ii) Δευτερογενείς πηγές

Henderson Charles, *Ελεύθερος σκοπευτής στο Βιετνάμ, Τα απομνημονεύματα του Carlos Hathcock*, μτφρ. Κων/νος Δ. Βλάσσης, Eurobooks, Αθήνα 2017

Horowitz David , *Από τη Γιάλτα στο Βιετνάμ*, εκδόσεις Κάλβος ,Αθήνα, 1975

Kissinger Henry , *Διπλωματία*, μτφρ. Γιούρι Κοβαλένκο, εκδόσεις Λιβάνη , Αθήνα, 1994

Neale Jonathan, *Αμερικανικός Πόλεμος Βιετνάμ 1960-1975*, μτφρ Μ. Γκαβαϊσέ, Ν. Λούντος, Χ. Μήνη, Μ. Μυστακίδου, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Αθήνα 2005

Young B. Marilyn, *Οι πόλεμοι του Βιετνάμ 1945-1990*, μτφρ. Δημ. Παυλάκης, Οδυσσέας, Αθήνα 2008

Λαναράς Κώστας, *Ψυχρός Πόλεμος*, εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2019

Οικονομίδης Φοίβος, *Από το δόγμα Τρούμαν στα Ιουλιανά*, «Ε – Ιστορικά», Ελευθεροτυπία : Πώς ήρθε – πώς έπεσε η Χούντα

Οικονομίδης Φοίβος, *Η Ελλάδα δοκιμαστικός σωλήνας για τις ΗΠΑ*, «Ε – Ιστορικά», Ελευθεροτυπία : Πώς ήρθε – πώς έπεσε η Χούντα

Οικονόμου Χρήστος : *Σαϊγκόν Νότιο Βιετνάμ...Μάρτιος 1968*, από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Ενώσεως Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών, *Ανταποκρίσεις από το Μέτωπο*, Αθήνα 2009.

Τζούκας Βαγγέλης, *Ανταρτοπόλεμος επαναστάτες Παρτιζάνοι, Μαχητές*, εκδόσεις ΕΑΠ, Αθήνα, 2019

Χατζηβασιλείου Ευάνθης, *Εισαγωγή στην Ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου*, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, (14^η έκδοση 2019)

Ψαρομηλίκος Αρτέμης : *Δικτατορία : Ένα συμβάν του Ψυχρού Πολέμου*, «Ε – Ιστορικά», Ελευθεροτυπία : Πώς ήρθε – πώς έπεσε η Χούντα